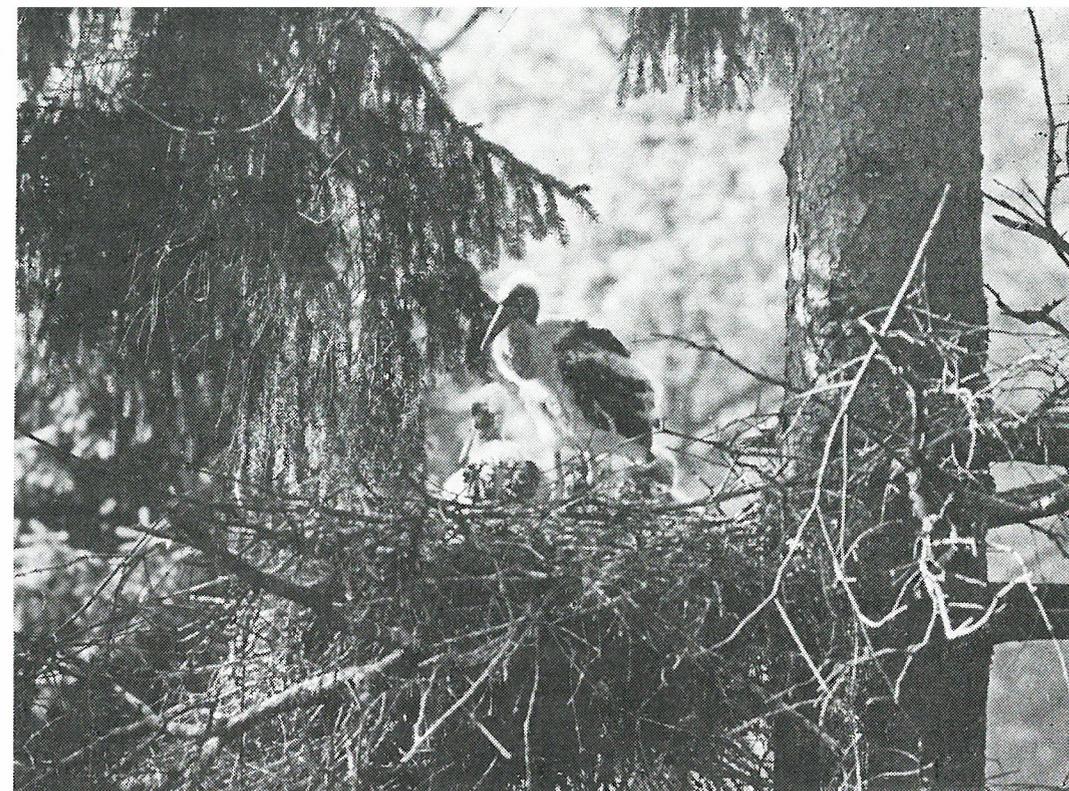

zpravodaj

OKRESNÍHO VLASTIVĚDNÉHO
MUZEA VE VSETÍNĚ
1987

OBSAH

1	Dalibor Malina: Potřeba poznávat a jednat.
2—13	Lubomír Brabec: Motýli okolí Valašského Meziříčí ve sbírkách Okresního vlastivědného muzea Vsetín
14—20	Milena Kašparová — Ladislav Pokluda: Mechorosty v oblasti projektované přehrady Bečva
21—23	Karel Pavelka: Nové poznatky o rozšíření myšice temnopásé (<i>Apodemus agrarius</i>) v horní části povodí Bečvy
24—31	Jaroslav Jurčák: Poznámky o výskytu chráněných druhů č. Orchireaceae na Vsetínsku
32—33	Jaromír Jung: Ornitologická pozorování na rybnících v Zubří-Hamry v letech 1982—1986
34—39	Vítězslav Příkryl: Vodní rostliny v povodí Bečvy u Hustopečí nad Bečvou
40—42	Jan Pavelka: Ptáci v pralese Razula v podzimním a zimním období
43	Jan Pavelka: Mapování hnízdního rozšíření ptáků
44—45	Jan Pavelka: Z činnosti ornitologického klubu
46—48	Jan Krba: Horolezecká činnost Rudolfa Marečka v Sovětském svazu
49—50	Jiří Demel: Zapomenutý básník M. Kurt
51—52	Jindřiška Vyškovská: Emil Hlavica — sochař, malíř a grafik
53—54	Tomáš Mikulaščík: Miloš Boria
55	Tomáš Mikulaščík: Ludvík Klímek
56	Tomáš Mikulaščík: Josef Hapka
57—58	Jiří Demel: Dívčí reálné gymnázium ve Val. Meziříčí
59	František Pavlica: Zašovský rodák akademik RNDr. Alois Zátoupek, DrSc.
59—61	Jiřina Fabiánová: Výrobce cimbálů Josef Cáb z Vidče
61	Vilma Volková: O jedné krásné lípě
61—62	Alois Šmidák: Obušek. Malá kronika současnosti

Čáp černý (*Ciconia nigra*). Doubrava, Kladeruby.

Foto T. Kašpar

POTŘEBA POZNÁVAT A JEDNAT

Třetí číslo Zpravodaje Okresního vlastivědného muzea ve Vsetíně je tematicky zaměřeno k ochraně přírody. Přispívá tedy k řešení úkolů, které XVII. sjezd KSČ vytyčil jako zásadní a rozhodující pro oblast kultury v nadcházejícím období. Péče o životní prostředí, a tedy i zájem o problematiku ochrany přírody, je v popředí pozornosti naší veřejnosti, koncentrované k tomuto problému přistupují stranické a státní orgány. Úprava legislativy, zejména přijetí nového zákona č. 65/86 Sb., který je doplněním zákona č. 40/1956 Sb. o státní ochraně přírody, dokládá, že závažnost řešení naléhavých otázek spojených s ochranou přírody vyžaduje cílevědomý, nekompromisní a soustavný přístup a s tím spojenou odvahu nedostatky odhalovat, poukazovat na ně, zároveň však aktivně a obětavě k tvorbě a ochraně životního prostředí přispívat. Rozumět přírodě znamená hlouběji ji poznávat, odkrývat její osobitou krásu v jednotlivých regionech. Příspěvky autorů Zpravodaje ukazují, že příroda Valašska si zachovává svůj neopakovatelný půvab. Obdivovat a nechat se okouzlovat cestou nového poznávání je však pouze jednou stránkou věci. Pomáhat zachraňovat ohrožené druhy rostlin a živočichů, podílet se na zalesňování holin, udržovat a pečovat o chráněná území a přírodní výtvořiny patří k činům neméně závažným a potřebným. V tomto směru si vážíme a oceňujeme rozšiřující se základnu aktivních ochránců přírody, podporujeme poslání hnutí Brontosaurus i konkrétní činy členů okresní organizace Českého svazu ochránců přírody.

Autory příspěvků Zpravodaje OVM sjednocuje nejen láska k přírodě, ale i vědomí nezbytnosti sjednocovat naše poznatky s konkrétními činy. A v tomto smyslu je potřebné také obsah třetího čísla Zpravodaje číst.

PhDr. Dalibor Malina, vedoucí odboru kultury ONV Vsetín

**MOTÝLI OKOLÍ
VALAŠSKÉHO MEZIRÍČÍ
VE SBÍRKÁCH OKRESNÍHO
VLASTIVĚDNÉHO MUZEA
VSETÍN**

LUBOMÍR BRABEC

Západní Beskydy byly po mnoho tisíc let pokryty smíšenými lesy. S příchodem člověka byly lesy postupně mýceny a získaná půda přeměňována na zemědělské pozemky. Až do 19. století probíhaly změny rázu krajiny pomalu,

ale s nástupem průmyslové revoluce se tempo mýcení lesů zrychlilo. Původní smíšené lesy byly zčásti nahrazeny smrkovými monokulturami s průvodními znaky tohoto monotónního typu lesa. V posledních desetiletích s rozvojem průmyslové výroby a intenzifikací zemědělství jsou zásahy do přírodních poměrů mnohem častější a intenzivnější.

Výše stručně popsané zásahy do rovnováhy přírody měly a dosud mají vliv na druhové a kvantitativní složení květeny a zvířeny. Pro některé druhy byly takto změněny životní podmínky tak, že se jim nemohly přizpůsobit, a proto z naší přírody vymizely. Je například známo, že v posledních desítkách let byla značně oslabena populace motýlů z čeledi modráskovitých (Lycaenidae). Příčinou je úbytek vhodných biotopů. Ze zvířeny Beskyd vymizel tesařík alpský (*Rosalia alpina* L.), který ještě na začátku 20. století byl ve fauně Beskyd zastoupen.

Užívání insekticidů k ošetřování kulturních rostlin proti hmyzím škůdcům současně negativně ovlivnilo i populaci hmyzu, který se živí mšicemi. Spolu s exhaláty v ovzduší byly takto vytvořeny příznivé životní podmínky pro mšice a v posledních letech jsme svědky masového výskytu tohoto hmyzu, který sáním živin z rostlin je ještě více oslabuje a tak přímo snižuje výnosy kulturních rostlin.

Při hodnocení rovnovážného stavu v přírodě musíme vždy vycházet z toho, že příroda nezná rostliny nebo živočichy užitečné nebo škodlivé. V přírodě existují jen životní podmínky příznivé nebo nepříznivé.

Abychom mohli přírodu dostatečně účinně chránit, musíme nejprve do podrobností poznat zákonitosti vztahů v přírodě. Proto k základním úkolům pracovníků muzeí — přírodovědců — patří studium a dokumentace rostlin a živočichů v celém jejich komplexu. Je to úkol obsáhlý a náročný, v jehož naplňování nám mohou být nápomocní i zájemci z řad amatérských botaniků a zoologů.

V níže uvedené práci podávám přehled výsledků dvacetileté dokumentace (1966—1986) motýlů okolí Valašského Meziříčí. V přehledu získaných motýlů jsou jednotliví sběratelé označeni jménem, sběry neoznačené jsou mé vlastní.

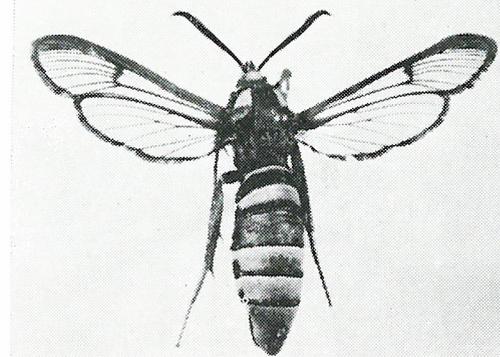
K odchytu motýlů jsem používal různé metody: denní motýly jsem lovil za letu entomologickou sítí, noční motýly pak na světlo ultrafialové nebo petrolejové lampy. Některé druhy pak jsem lákal na zvláště připravené vnaidlo. Celkem jsem v okolí Valašského Meziříčí doposud zjistil výskyt 246 druhů motýlů.

K systematickému třídění jsem použil systému tak, jak jej ve své práci užívá Hrubý (1964).

Od Lušové k severu.

Foto: L. Kučirek

SEZNAM ZJIŠTĚNÝCH DRUHŮ MOTÝLŮ

Nesytko včelová, tvarem těla i zbarvením napodobuje nebezpečný hmyz — sršně.

Hepialidae — Hrotnokřídlecovití
Hepialus Fabricius 1775

- humuli (L. 1758), Lhotka n. Bečvou, 9. 6. 70, 3 ♀♀; Valaš. Meziříčí-Helštýn Mt., 6. 7. 68, 1♀.

Sessidae — Nesytkovití
Bembecia Hübner 1822

- hylaeiformis (Laspeyres 1801), Valaš. Meziříčí, 18. 7. 73, 1♀.
Aegeria Fabricius 1807
- vespiformis (L. 1761), Dolní Bečva — Kamenné, 26. 7. 71, 1♀; Mštěnovice, 30. 6. 76, 1♂, 2♀♀; 29. 6. 77, 1♀.
Chamaesphecia Spuler 1910

- empiformis (Esper 1783), Mštěnovice, 9. 8. 73, 2♂♂, 1♀.

Limacodidae
Cochlodion Hübner 1806

- avellana (L. 1758), Mštěnovice, 29. 6. 77, 1♂; Vsetín 14. 6. 77, 1♀.

Zygaenidae — Vřetenuškovití
Procris Fabricius 1807

- statices (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 74, 2♂♂, 1♀; Hrachovec, 15. 6. 77, 1♂; Zděchov, 27. 6. 67, 1♂.
Zygaena Fabricius 1775
- purpuralis (Brünnich 1763), Dolní Bečva — Kamenné, 1. 7. 69, 2♂♂; 21. 7. 73, 1♀; Krhová, 12. 7. 77, 1♂; Valaš. Meziříčí, 14. 8. 70, 1♀, leg. Kuličenkova; Zděchov, 27. 6. 69, 8♂♂.
- filipendulae (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 69, 1♀; Hrachovec, 15. 6. 77, 1♂; Malá Lhota — Páleniska, 4. 7.

- 69, 1♂; Valaš. Meziříčí — Helštýn Mt., 14. 8. 74, 10♂♂; Valaš. Meziříčí — pod Juřinkou, 6. 8. 69, 1♂, 1♀; Valaš. Meziříčí, 11. 8. 70, 1♂, leg. Kuličenková; Zdechov, 27. 6. 69, 8♂♂.
9. ephialtes (L. 1767), Brňov — Potoky 29. 7. 77, 1♀; Valaš. Meziříčí — Helštýn Mt., 14. 8. 74, 1♀; Velké Karlovice, 11. 6. 77, 1♀.
- Notodontidae — Hřbetozubcovití**
- Cerura Schrank 1802
10. vinula (L. 1758), Vsetín — Jasenka, 20. 5. 77, 1♂, leg. Jungwirth.
- Stauropus Germar
11. fagi (L. 1758), Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 1♂; Vizovicko, 23. 6. 66, 1♂, leg. Kamenec; 28. 6. 66, 1♀, leg. Kamenec.
- Drymonia Hübner 1822
12. dodonea (Denis et Schiffermüller 1775), Cáb Mt., 8. 6. 76, 1♀; 7.—9. 6. 76, 2♂♂; 25. 5. 77, 1♂; Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 71, 1♀; Prostřední Bečva — Pustevny, 30. 6. 72, 1♀.
- Pheosia Hübner 1819
13. tremula (Clerck 1759), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71., 4♂♂; Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 1♀.
- Notodonta Ochsenheimer 1810
14. dromedarius (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 1♀.
- Drynobia Duponchel 1844
15. obliterata (Esper 1785), Cáb Mt., 8. 6. 76, 2♂♂.
- Odontosia Hübner 1819
16. carmelita (Esper 1799), Malá Lhota — Kamenné, 5. 5. 73, 1♀.
- Lophopteryx Stephens 1828
17. capucina (L. 1758), Cáb Mt., 8. 6. 76, 7♂♂; Dolní Bečva — Kamenné, 27. 7. 71, 2♂♂; Lhotka n. Bečvou, 15. 6. 70, 1♂; Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 6♂♂.
18. cucullina (Denis et Schiffermüller 1775), Valaš. Meziříčí — Junákov Mt., 21. 3. 76, 1♂, leg. Kamenec; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 19. 7. 66, 1♂.
- Pterostoma Germar 1811
19. palpinum (L. 1761), Malá Lhota — Páleniska, 25. 6. 70, 1♀.
- Phalera Hübner 1819
20. bucephala (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 1♀; Hustopeče n. Bečvou, 14. 6. 77, 1♂; Vsetín, 29. 5. 77, 1♂, leg. Valchář.
- Clostera Samonella 1819
21. curtula (L. 1758), Mštnovice, 6. 6. 72, 1♂.

Geometridae — Pídalkovití

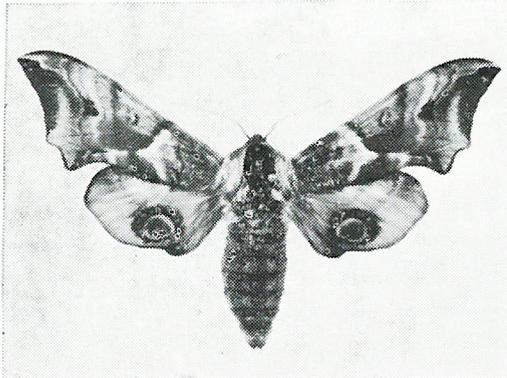
- Geometrinae
- Brephos Ochsenheimer 1816
22. parthenias (L. 1758), Hustopeče n. Bečvou, 21. 3. 73, 1♂, 1♀; Mštnovice, 27. 3. 77, 2♂♂, leg. Valchář.
- Hemitheinae
- Pseudoterpna Hübner 1823
23. pruinata (Hufnagel 1767), Jasenice, 14. 8. 70, 1♂.
- Geometra Denis et Schiffermüller 1775
24. papilionaria (L. 1758), Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 19. 7. 66, 1♀.
- Hemithea Duponchel 1829
25. strigata (Müller 1764), Jasenice, 29. 6. 70, 1♂.
- Thalera Hübner 1823
26. fimbrialis (Scopoli 1763), Perná, 31. 8. 74, 1♀.
- Chlorissa Stephens 1831
27. cloraria (Hübner 1789), Perná, 31. 8. 74, 2♂♂.
- Sterrhinae
- Rhodostropha Hübner 1823
28. vibicaria (Clerck 1759), Jasenice, 29. 6. 70, 1♂.
- Calothisanis Hübner 1825
29. amata (L. 1758), Jasenice, 29. 6. 70, 1♂.
- Scopula Schrank 1802
30. immorata (L. 1758), Jasenice, 14. 8. 70, 2♀♀.
31. ornata (Scopoli 1763), Dolní Bečva — Kamenné, 30. 6. 69, 2♂♂; Jasenice, 14. 8. 70, 1♂.
- Larentiinae
- Ortholitha Hübner 1821
32. plumbaria (Fabricius 1775), Jasenice, 29. 6. 70, 2♂♂.
33. Chenopodiata (L. 1761), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 2♂♂; 31. 8. 74, 1♂; Jasenice, 14. 8. 70, 2♂♂, 3♀♀.
34. bipunctaria (Denis et Schiffermüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 2♂♂.
- Amatis Duponchel 1844
35. plagiata (L. 1758), Choryně — Stráž Mt., 4♂♂, 3♀♀.
36. praeformata (Hübner 1826), Dolní Bečva — Kamenné, 2. 9. 69, 1♀; 21. 7. 71, 1♀; 31. 7. 71, 1♀; Lhotka n. Bečvou, 9. 6. 70, 1♀; Prostřední Bečva — Pustevny, 30. 6. 72, 1♀; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 19. 7. 66, 1♀.
- Eustroma Hübner 1825
37. reticulata (Denis et Schiffermüller 1775), Perná, 31. 8. 74, 1♀.

Lygris Hübner 1825

38. dotata (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 27. 7. 71, 1♀; Jasenice, 29. 6. 70, 1♀.
- Cidaria Treitschke 1825
39. fulvata (Foerster 1771), Jasenice, 14. 8. 70, 1♀; Perná, 31. 8. 74, 1♀.
- Lyncometra Prout 1914
40. ocellata (L. 1758), Jasenice, 14. 8. 70, 2♂♂; Lhotka n. Bečvou, 9. 6. 70, 1♀; Perná, 31. 8. 74, 1♀.
- Xanthorhoe Hübner 1825
41. fluctuata (L. 1758), Cáb Mt., 8. 6. 76, 2♀♀.
42. spadicearia (Denis et Schiffermüller 1775), Cáb Mt., 8. 6. 76, 1♂.
43. ferrugata (Clerck 1759), Jasenice, 14. 8. 70, 1♂, 1♀; Perná, 31. 8. 74, 1♀.
44. biriviata (Borkhausen 1794), Cáb Mt., 8. 6. 76, 1♂, 1♀.
- Calostigia Hübner 1826
45. olivata (Denis et Schiffermüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 1♀.
46. pectinataria (Knoch 1781), Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 2♂♂; Jasenice, 29. 6. 70, 1♂.
- Euphyia Hübner 1825
47. cucullata (Hufnagel 1767), Cáb Mt., 8. 6. 76, 5♀♀.
- Ecliptopera Warren 1894
48. silaceata (Denis et Schiffermüller 1775), Cáb Mt., 8. 6. 76, 1♀.
- Electrophaes Prout 1923
49. rubidata (Denis et Schiffermüller 1775), Jasenice, 9. 6. 70, 1♀.
- Mesoleuca Hübner 1825
50. albicillata (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 1♀; Jasenice, 29. 6. 70, 1♀; Lhotka n. Bečvou, 8. 6. 70, 2♀♀.
- Epirrhoe Hübner 1825
51. alternata (Müller 1764), Choryně - Stráž Mt., 6. 9. 72, 2♀♀; Jasenice 14. 8. 70, 2♀♀.
52. rivata (Hübner 1809—1813), Jasenice, 14. 8. 70, 1♂.
- Perizoma Hübner 1825
53. adequata (Borkhausen 1794), Jasenice, 14. 8. 70, 1♀.
- Geometrinae
- Abraxas Leach 1815
54. grossularia (L. 1758), Hrachovec, 29. 6. 76, 1♀.
- Bapta Stephens 1831
55. bimaculata (Fabricius 1775), Cáb Mt., 8. 6. 76, 2♀♀; Lhotka n. Bečvou, 9. 6. 70, 1♀.

Cabera Treitschke 1825

56. pusaria (L. 1758), Perná, 31. 8. 74, 1♂.
57. exanthemata (Scopoli 1763), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 5. 69, 1♂.
- Ennomos Treitschke 1825
58. alniaria (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 2. 9. 69, 1♂, 3♀♀.
- Selenia Hübner 1823
59. bilunaria (Esper 1795), Cáb Mt., 8. 6. 76, 1♂; Dolní Bečva, 21. 7. 71, 1♂; Perná, 31. 8. 74, 1♂.
- Gonodontis Hübner 1823
60. bidentata (Clerck 1759), Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 2♂♂; Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 3♂♂; Valaš. Meziříčí — Junákov Mt., 27. 5. 70, 1♀, leg. Kamenec.
- Angerona Duponchel 1844
61. prunaria (L. 1758), Jasenice, 29. 6. 70, 5♂♂; Perná, 31. 8. 74, 1♂.
- Urapteryx Leach 1815
62. sambucaria (L. 1758), Perná, 31. 8. 74, 1♀.
- Plagodis Hübner 1823
63. dolabraria (L. 1767), Cáb Mt., 8. 6. 76, 4♂♂.
- Opisthograptis Hübner 1823
64. luteolata (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 1♀; Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 1♀.
- Pseudopanthera Hübner 1823
65. macularia (L. 1758), Cáb Mt., 30. 5. 76, 4♀♀.
- Semiothisa Hübner 1818
66. alternaria (Hübner 1800—1809), Jasenice, 29. 6. 70, 2♀♀.
- Boarmia Treitschke 1825
67. repandata (L. 1758), Lhotka n. Bečvou, 4♂♂; Jasenice, 29. 6. 70, 3♂♂; Mštnovice, 6. 6. 72, 1♂; Perná, 31. 8. 74, 1♂.
68. bistortata (Goeze 1781), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 77, 1♂.
69. consonaria (Hübner 1796—1799), Cáb Mt., 8. 6. 77, 1♀.
70. punctulata (Denis et Schiffermüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 1♀.
- Lithina Hübner 1825
71. chlorosata (Scopoli 1763), Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 1♂.
- Chiasmia Hübner 1823
72. clathrata (L. 1758), Jasenice, 14. 8. 70, 2♀♀.
- Siona Duponchel 1829
73. lineata (Scopoli 1763), Lhotka n. Bečvou, 15. 6. 70, 1♀.

Lyšaj paví oko, noční motýl exotické krásy.

Sphingidae — Lyšajovití

Smerinthus Latreile 1802

74. ocellatus (L. 1758), Valaš. Meziříčí — park, 20. 5. 73, 1♂.

Dilina Dalman 1817

75. tiliae (L. 1758), Cáb Mt., 8. 6. 76, 1♂; Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 3♀♀.

Herse Oken 1815

76. convolvuli (L. 1758), Vsetín, 12. 8. 70, 1♀, leg. Borovička.

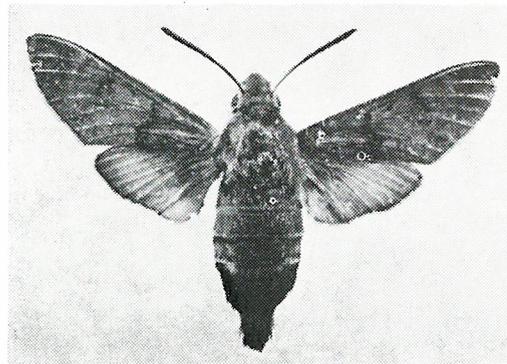
Sphinx L. 1758

77. pinastri L. 1758, Krhová — Jehličná, 16. 5. 76, 1♂; Prostřední Bečva, 12. 7. 65, 1♂.

Deilephila Laspeyres 1809

78. elpenor (L. 1758), Halenkov, 14. 5. 77, 2♀♀, leg. Valchář; Vsetín, 14. 6. 77, 1♀, leg. Valchář.

79. porcellus (L. 1758), Vsetín, 14. 6. 77, 1♀, leg. Valchář; Valaš. Meziříčí, 30. 8. 70, 1♀.

Dlouhozobka svízelová, „kolibřík“ naší přírody.

Macroglussum Scopoli 1776

80. stellatarum (L. 1758), Mštnovice, 5. 7. 73, 1♀.

Attocidae — Martináčovití

Eudia Jordan 1911

81. pavonia (L. 1758), Krhová — Kulíšek, 13. 6. 73, 1♀; Valaš. Meziříčí — park, 20. 5. 73, 1♀.

Aglia Ochsenheimer 1850

82. tau (L. 1758), Cáb Mt., 1. 5. 76, 1♀; Krhová — Jehličná, 16. 5. 76, 1♂.

Drepanidae — Srpokřídlecovití

Platypteryx Laspeyres 1803

83. falcataria (L. 1758), Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 1♀.

84. harpagula (Esper 1786), Prostřední Bečva, 1♂, leg. Kamenec.

Tetheidae — Můřicovití

Habrosyne Hubner 1821

85. pyritoides (Hufnagel 1766), Jasenice, 29. 6. 70, 1♂; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 19. 7. 66, 3♂♂; Perná, 31. 8. 74, 1♀.

Thyatira Ochsenheimer 1816

86. batis (L. 1758), Lhotka n. Bečvou, 9. 6. 70, 1♂; Prostřední Bečva — Pustevny, 30. 6. 72, 2♀♀; Valaš. Meziříčí — Junákov Mt., 18. 8. 76, 1♀, leg. Kamenec.

Lasiocampidae — Bourovcovití

Macrothylacia Rambur 1866

87. rubi (L. 1758), Cáb Mt., 8. 6. 76, 2♀♀; Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 1♀; Javorníky, 31. 5. 77, 1♂, leg. Valchář.

Lymantriidae — Bekyňovití

Dasychira Stephens 1828

88. pudibunda (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 1♂; Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 4♂♂; Valaš. Meziříčí — park, 17. 5. 66, 1♂.

Hypogymna Hübner 1810

89. morio (L. 1761), Krhová — Kulíšek, 13. 7. 73, 1♂.

Noctuidae — Můřovití

Noctuinae

Scotia Hübner 1821

90. cinerea (Denis et Schiffmüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 4♂♂, 2♀♀.

91. clavis (Hufnagel 1766), Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 1♂.

92. exclamationis (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 8♂♂, 1♀; 21. 7. 71, 1♀; Jasenice, 29. 6. 70, 1♂, 1♀.

93. ipsilon (Hufnagel 1766), Malá Lhota, 26. 5. 70, 2♀♀.

Ochroleura Hübner 1821

94. plecta (L. 1761), Jasenice, 14. 8. 70, 1♀; Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 2♀♀; 5. 5. 73, 1♂; Mštnovice, 6. 6. 72, 1♂.

Rhyacia Hübner 1821

95. lucipetra (Denis et Schiffmüller 1775), Valaš. Meziříčí — park, 4. 7. 68, 1♀.

Noctua L. 1758

96. pronuba L. 1758, Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 1♂, 1♀; Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 1♀; Poličná — Junákov Mt., 24. 6. 76, 1♀, leg. Kamenec, 30. 6. 76, 2♀♀, leg. Kamenec; 6. 7. 76, 1♀, leg. Kamenec; 15. 7. 76, 2♀♀, leg. Kamenec; Prostřední Bečva — Pustevny, 30. 6. 72, 1♀.

97. janthina (Denis et Schiffmüller 1775), Prostřední Bečva, 12. 7. 65, 2♀♀, leg. Kamenec.

Graphiophora Ochsenheimer 1816

98. augur (Fabricius 1781), Mštnovice, 6. 6. 72, 1♂; Vsetín, 14. 6. 77, 1♂, leg. Valchář.

Eugraphe Hübner 1819

99. sigma (Denis et Schiffmüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 1♂; Jasenice, 29. 6. 70, 1♀.

Diarsia Hübner 1821

100. brunnea (Denis et Schiffmüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 1♀

101. rubi (Wiegand 1790), Valaš. Meziříčí — Poličná, 28. 8. 76, 1♀, leg. Kamenec.

Amathes Hübner 1821

102. c-nigrum (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 2. 9. 69, 1♂, 1♀; Jasenice, 29. 6. 70, 1♂; Malá Lhota — Páleniska, 10. 9. 71, 2♂♂; Valaš. Meziříčí — park, 17. 5. 66, 1♂; Perná, 31. 8. 74, 2♂♂.

103. ditrapezium (Denis et Schiffmüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 1♂; Jasenice, 21. 7. 70, 1♂; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 19. 7. 66, 1♂.

104. baja (Denis et Schiffmüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 4♂♂; Jasenice, 14. 8. 70, 1♀.

105. xanthographa (Denis et Schiffmüller 1775), Choryně — Stráž Mt., 6. 9. 72, 1♀; Dolní Bečva — Kamenné, 2. 9. 69, 1♂; Malá Lhota — Páleniska, 10. 9. 71, 5♂♂.

Eurois Hübner 1821

106. occulta (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 1♂; Prostřední Bečva, 12. 7. 65, 1♂.

Anaplectoides Mc Dunnogh 1928

107. prasina (Denis et Schiffmüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 1♂, 1♀; Prostřední Bečva, 16. 7. 65, 2♂♂, leg. Kamenec; Prostřední Bečva — Pustevny, 30. 6. 72, 2♂♂; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 19. 7. 66, 1♀.

Cerastis Ochsenheimer 1816

108. rubiginosa (Denis et Schiffmüller 1775), Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 1♂.

109. leucographa (Denis et Schiffmüller 1775), Malá Lhota — Páleniska, 5. 5. 73, 2♀♀; Valaš. Meziříčí — park, 18. 5. 66, 1♀.

Hadeninae

Discestra Hampson 1905

110. trifolii (Hufnagel 1766), Valaš. Meziříčí — park, 20. 5. 73, 1♂.

Polia Ochsenheimer 1816

111. bombycina (Hufnagel 1766), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 3♂♂; Jasenice, 29. 6. 70, 1♂.

112. hepatica (Clerck 1759), Prostřední Bečva, 12. 7. 65, 2♂♂, leg. Kamenec.

113. nebulosa (Hufnagel 1766), Prostřední Bečva — Pustevny, 30. 6. 72, 1♀; Valaš. Meziříčí, 20. 6. 73, 2♂♂, leg. Kamenec.

Pachetra Guénéée 1852

114. sagittigera (Hufnagel 1766), Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 1♂, 1♀; Mštnovice, 6. 6. 72, 1♂.

Mamestra Ochsenheimer 1816

115. persicariae (L. 1761), Prostřední Bečva — Pustevny, 30. 6. 72, 1♂; Val. Meziříčí — Štěpánov, 19. 7. 66, 1♂.

116. contigua (Denis et Schiffmüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 1♂; Jasenice, 29. 6. 70, 1♀; Val. Meziříčí — park, 17. 5. 66, 1♀.

117. thalassina (Hufnagel 1766), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 1♂; Jasenice, 29. 6. 70, 1♂; Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 1♂; Prostřední Bečva — Pustevny, 30. 6. 72, 1♂; Poličná, 27. 8. 76, 1♂, leg. Kamenec; Val. Meziříčí — park, 20. 5. 73, 1♂; Vsetín, 14. 6. 77, 1♂, leg. Valchář.

118. suasa (Denis et Schiffmüller 1775), Malá Lhota — Páleniska, 5. 5. 73, 1♂, 1♀; Val. Meziříčí — park, 17. 5. 66, 1♂.

119. pisi (L. 1758), Vsetín, 14. 6. 77, 1♂, leg. Valchář; Dolní Bečva — Kamenné, 21. 5. 69, 1♂.

120. bicolorata (Hufnagel 1766), Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 1♂, 1♀.

Hadena Schrank 1802

121. rivularis (Fabricius 1775), Lhotka n. Bečvou, 15. 6. 70, 1♀.
122. confusa (Hufnagel 1766), Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 27♂♂, 7♀♀; 21. 7. 71, 1♂; Prostřední Bečva — Pustevny, 30. 6. 72, 1♂.

Cerapteryx Curtis 1833

123. graminis (L. 1758), Halenkov, 4. 8. 77, 1♂, leg. Valchář; Jasenice, 14. 8. 70, 2♂♂; Prostřední Bečva, 14. 8. 70, 1♂, 2♀♀, leg. Kamenec.

Tholera Hübner 1721

124. decimalis (Poda 1761), Choryň — Stráž Mt., 6. 9. 72, 6♂♂; Dolní Bečva — Kamenné, 2. 9. 69, 5♂♂, 4♀♀; Malá Lhota — Páleniska, 10. 9. 71, 6♂♂, 1♀.
125. cespitis (Denis et Schiffermüller 1775), Choryň — Stráž Mt., 6. 9. 72, 2♂♂; Dolní Bečva — Kamenné, 2. 9. 69, 9♂♂, 1♀; Malá Lhota — Páleniska, 10. 9. 71, 1♂; Poličná, 27. 6. 76, 1♀, leg. Kamenec, Valaš. Meziříčí — Vrbí, 28. 8. 76, 1♀.

Orthosia Ochsenheimer 1816

126. stabilis (Denis et Schiffermüller 1775), Valaš. Meziříčí — Junákov Mt., 2. 4. 76, 1♂, 1♀, leg. Kamenec.
127. incerta (Hufnagel 1766), Valaš. Meziříčí — Junákov Mt., 2. 4. 76, 5♂♂; 3. 4. 76, 5♂♂; Valaš. Meziříčí — Vrbí, 21. 3. 77, leg. Kamenec.
128. munda (Denis et Schiffermüller 1775), Mštěnovice, 24. 3. 77, 1♂, leg. Valchář.
129. gothica (L. 1758), Malá Lhota, 26. 5. 70, 1♀; Valaš. Meziříčí — park, 4♂♂, 1♀.

Mythimna Ochsenheimer 1816

130. conigera (Denis et Schiffermüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 5♂♂, 3♀♀; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 19. 7. 66, 1♂, 1♀.
131. ferrago (Fabricius 1787), Dolní Bečva, 21. 7. 71, 3♂♂.
132. albipuncta (Denis et Schiffermüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 1♂; 2. 9. 69, 1♂; Malá Lhota — Páleniska, 10. 9. 71, 3♂♂.
133. l-album (L. 1767), Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 7♂♂, 1♀; Mštěnovice, 6. 6. 72, 1♀.
134. obsoleta (Hübner 1800—1803), Cáb Mt., 15. 7. 77, 1♂.

Cuculiinae

Cuculia Schrank 1802

135. lychnitis Rambur 1833, Cáb Mt., 8. 6. 76, 1♂.

Lithophane Hübner 1821

136. semibrunea (Haworth 1810), Valaš. Meziříčí — Junákov Mt., 2. 4. 76, 2♂♂.

137. furcifera (Hufnagel 1766), Lhotka n. Bečvou, 28. 8. 76, 1♀, leg. Kamenec.

Polymixis Hübner 1820

138. polymita (L. 1761), Lhotka n. Bečvou, 28. 8. 76, 1♂, leg. Kamenec.

Conistra Hübner 1821

139. vaccini (L. 1758), Valaš. Meziříčí, 20. 5. 73, 1♀.

Agrochola Hübner 1821

140. litura (L. 1761), Choryň — Stráž Mt., 6. 9. 72, 1♀.

Cirrhia Hübner 1821

141. citrigo (L. 1758), Malá Lhota — Páleniska, 10. 9. 71, 1♂.

Apatelinae

Apatete Hübner 1809—1813

142. rumicis (L. 1758), Jasenice, 14. 8. 70, 1♂, 1♀; Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 1♀.
143. megacephala (Denis et Schiffermüller 1775), Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 1♂.

Amphipyrae

Amphipyra Ochsenheimer 1816

144. pyramidea (L. 1758), Malá Lhota — Páleniska, 10. 9. 71, 1♀; Valaš. Meziříčí, 6. 9. 77, 1♀, leg. Valchář.

Thalpophila Hübner 1820

145. matura (Hufnagel 1766), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 4♂♂; Lhotka n. Bečvou, 28. 8. 76, 1♂, leg. Kamenec.

Rusina Stephens 1829

146. tenebrosa (Hübner 1800—1803), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 1♂; Jasenice, 29. 6. 70, 1♂; Lhotka n. Bečvou, 29. 6. 70, 1♂; Perná, 31. 8. 74, 4♀♀.

Euplexia Stephens 1829

147. lucipara (L. 1758), Prostřední Bečva — Pustevny, 30. 6. 72, 1♂.

Apamea Ochsenheimer 1816

148. monoglypha (Hufnagel 1766), Prostřední Bečva, 12. 7. 65, 2♂♂, leg. Kamenec; Prostřední Bečva — Pustevny, 30. 6. 72, 1♂, 1♀; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 19. 7. 66, 2♂♂; Cáb Mt., 8. 6. 76, 1♂.
149. lithoxylaea (Denis et Schiffermüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 1♂.
150. crenata (Hufnagel 1766), Jasenice, 29. 6. 70, 2♂♂; Lhotka n. Bečvou, 15. 6. 70, 1♂; 9. 6. 70, 1♂; Prostřední Bečva — Pustevny, 30. 6. 72, 4♂♂, 2♀♀.
151. caracterea (Hübner 1800—1803), Prostřední Bečva — Pustevny, 30. 6. 72, 1♂.

152. lateritia (Hufnagel 1766), Cáb Mt., 15. 7. 77, 8♂♂, 2♀♀; Valaš. Meziříčí — park, 19. 6. 69, 1♂.

153. furva (Denis et Schiffermüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 5♂♂.

154. scolopacina (Esper 1788), Perná, 31. 8. 74, 1♀.

Oligia Hübner 1821

155. strigilis (L. 1758), Jasenice, 29. 6. 70, 2♂♂, 1♀; Veselá, 14. 6. 77, 2♂♂.

156. latruncula (Denis et Schiffermüller 1775), Kelč, 19. 6. 69, 1♂.

Luperina Boisduval 1829

157. testacea (Denis et Schiffermüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 2. 9. 69, 2♂♂; Choryň — Stráž Mt., 6. 9. 72, 4♂♂.

Amphipoea Billberg 1820

158. oculo (L. 1761), Dolní Bečva — Kamenné, 2. 9. 69, 1♂; 21. 7. 71, 5♂♂, 4♀♀; 10. 9. 71, 3♂♂; Jasenice, 14. 8. 70, 1♀.

Gortyna Ochsenheimer 1816

159. flavago (Denis et Schiffermüller 1775), Malá Lhota — Páleniska, 10. 9. 71, 1♂.

Plagophora Treitschke 1825

160. meticulosa (L. 1758), Malá Lhota — Páleniska, 10. 9. 71, 1♀; Valaš. Meziříčí — park, 29. 5. 73, 1♂.

161. scita (Hübner 1790), Prostřední Bečva — Kněhyňky, 12. 7. 65, 4♂♂, leg. Kamenec.

Caradrina Ochsenheimer 1816

162. morpheus (Hufnagel 1766), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 5. 69, 1♂

163. clavipalpis (Scopoli 1763), Jasenice, 29. 6. 70, 1♂.

Haplodrina Boursin 1937

164. alsines (Brahm 1791), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 70, 12 ♂♂; Jasenice, 29. 6. 70, 1♂, 1♀.

165. blanda (Denis et Schiffermüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 10 ♂♂.

Ipimorpha Hübner 1821

166. subtusa (Denis et Schiffermüller 1775), Jasenice, 14. 8. 70, 2♂♂.

Meristis Hübner 1821

167. trigrammica (Hufnagel 1766), Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 7♂♂; Mštěnovice, 6. 6. 72, 2♂♂; Vsetín, 14. 6. 77, 1♀, leg. Valchář.

Cosmia Ochsenheimer 1816

168. trapezina (L. 1758), Malá Lhota — Páleniska, 10. 9. 71, 1♂, 2♀♀.

169. palaena (Esper 1788), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 2♂♂.

Melicleptrinae

Pyrrhia Hübner 1821

170. umbra (Hufnagel 1766), Perná, 31. 8. 74, 1♀.

Axylia Hübner 1821

171. putris (L. 1758), Vsetín, 14. 6. 77, 2♂♂, leg. Valchář.

Jaspidiinae

Jaspidia Hübner 1809—1813

172. pygarga (Hufnagel 1766), Hrachovec, 15. 6. 77, 1♀.

Nycteolinae

Bena Billberg 1820

173. prasina (L. 1758), Cáb Mt., 8. 6. 76, 1♂, 2♀♀; Valaš. Meziříčí — Junákov Mt., 16. 6. 76, leg. Kamenec.

Pseudoips Hübner 1822

174. bicolorana (Fuessly 1775), Prostřední Bečva — Pustevny, 30. 6. 72, 1♀.

Pantheinae

Panthea Hübner 1820

175. caenobita (Esper 1785), Prostřední Bečva — Pustevny, 30. 6. 72, 1♂.

Colocasia Ochsenheimer 1816

176. coryli (L. 1758), Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 1♂, 2♀♀.

Syngrapha Hübner 1821

177. interrogationis (L. 1758), Prostřední Bečva, 12. 7. 65, 1♂, leg. Kamenec.

Chryspidia Hübner 1821

178. bractea (Denis et Schiffermüller 1775), Prostřední Bečva — Pustevny, 30. 6. 72, 1♀; Prostřední Bečva — Kněhyňky, 12. 7. 65, 2♂♂, leg. Kamenec.

Autographa Hübner 1821

179. gamma (L. 1758), Choryň — Stráž Mt., 6. 9. 72, 1♂, 1♀.

Plusia Ochsenheimer 1816

180. chrysis (L. 1758), Vsetín, 14. 6. 77, 2♀♀, leg. Valchář; Jasenice, 29. 6. 70, 1♀; Lhotka n. Bečvou, 15. 6. 70, 1♂, 2♀♀; 9. 8. 70, 1♂; Valaš. Meziříčí — park, 17. 5. 66, 1♀.

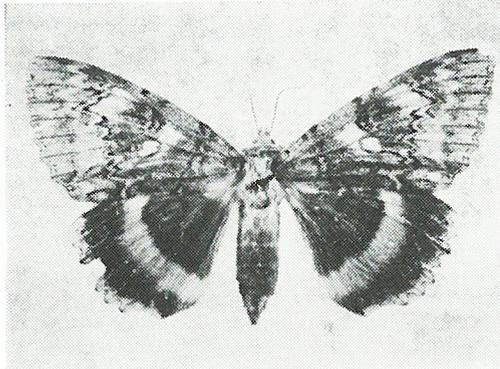
Abrostola Ochsenheimer 1816

181. triplasia (L. 1758), Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 1♂.

Catocalinae

Catocala Schrank 1802

182. fraxini (L. 1758), Teplice n. Bečvou, 1. 9. 71, 1♀, leg. Hromádová; Vsetín, 7. 9. 67, 1♀, leg. Bazalka.

Stuzkonoska jasanová (modrá), okrasa podzimu.

182. nupta L. 1767, Choryň, 24. 8. 76, 2♀♀, leg. Kamenec; 20. 8. 76, 1♀, leg. Kamenec; Poličná, 15. 7. 76, 1♀, leg. Kamenec; Valaš. Meziříčí — Junákov Mt., 1♀, leg. Kamenec.

Callistege Hübner 1823

183. mi (Clerck 1759), Mštnovice, 31. 5. 73, 1♂.

Otherinae

Scolyopteryx Germar 1811

185. libatrix (L. 1758), Podlesí, 19. 10. 70, 1♀.

Lygephyla Billberg 1820

186. pastinum (Treitschke 1826), Jasenice, 29. 6. 70, 1♂.

Hypeninae

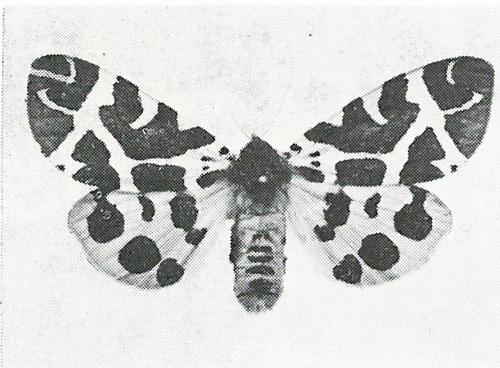
Hypena Schrank 1802

187. proboscidalis (L. 1758), Perná, 31. 8. 74, 1♂.

Arctiidae — Prástevníkovití

Lithosia Fabricius 1798

188. quadra (L. 1758), Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 9. 7. 66, 1♀.

Prástevník medvědí, motýlí ozdoba našich luk.

Eilema Hübner 1819

189. complana (L. 1758), Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 19. 7. 66, 1♂.

Phragmatobia Stephens 1828

190. fuliginosa (L. 1758), Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 19. 7. 66, 1♀.

Spilosoma Stephens 1828

191. lutea (Hufnagel 1766), Jasenice, 29. 6. 70, 1♀; Lhotka n. Bečvou, 15. 6. 70, 2♂♂.

192. lubricipeda (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 31. 5. 69, 3♂♂; Jasenice, 29. 6. 70, 1♂, 1♀; Lhotka n. Bečvou, 9. 6. 70, 2♂♂; Malá Lhota — Páleniska, 26. 5. 70, 1♂.

Cycnia Hübner 1818

193. mendica (Clerck 1759), Vsetín, 14. 6. 77, 1♀, leg. Valchář.

Parasemia Hübner 1820

194. plantaginis (L. 1758), Pulčín, 9. 6. 71, 1♂.

Arctia Schrank 1801

194. caja (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 2♂♂.

Panaxia Tams 1939

196. dominula (L. 1758), Krhová — Kulišek, 12. 7. 77, 1♂; 28. 7. 77, 1♂.

Satyridae — Okáčovití

Pararge Hübner 1818

197. aegeria (L. 1758), Velké Karlovice — Razula, 9. 6. 69, 1♀; Valaš. Meziříčí — Junákov Mt., 25. 5. 70, 2♂♂, 1♀; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 21. 5. 69, 1♀; Zašová, 12. 5. 69, 1♂.

Lasiommata Westwood 1841

198. megera (L. 1758), Krhová — Kulišek, 18. 5. 77, 1♂; Mštnovice, 31. 5. 73, 1♂; Valaš. Meziříčí — Helštýn Mt., 27. 5. 69, 1♂.

199. maera (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 1. 7. 69, 1♂; Malá Lhota — Páleniska, 18. 6. 69, 1♂; Rusava, 15. 6. 69, 1♂; Zašová, 27. 6. 69, 1♂; Zděchov, 27. 6. 69, 2♂♂.

200. petropolitana (Fabricius 1787), Zděchov, 8. 6. 62, 1♀, leg. Starý.

Melanargyia Meigen 1828

201. galathea (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 2♀♀; Klenov Mt., 17. 7. 69, 2♂♂; Malá Lhota — Páleniska, 4. 7. 69, 1♂; Střítež n. Bečvou, 3. 7. 69, 1♀; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 22. 7. 69, 3♂♂, 1♀, leg. Kašpar.

Epinephele Schrank 1801

202. jurtina (L. 1758), Klenov Mt., 17. 7. 69, 1♀; Krhová — Kulišek, 28. 7. 78, 1♀; Prostřední Bečva — pod Juráškou, 7. 7. 69, 1♂; Perná, 31. 8. 74, 1♂.

Coenonympha Hübner 1819

203. amyntas (Poda 1761), Klenov Mt., 17. 7. 69, 1♀; Zděchov, 27. 6. 69, 4♂♂, 1♀. Tanečnice Mt., 7. 7. 69, 1♀.

204. pamphilus (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 30. 5. 69, 4♂♂; Valaš. Meziříčí — Helštýn Mt., 28. 5. 69, 1♂; 12. 5. 68, 2♂♂, 1♀; 5. 7. 69, 1♀; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 25. 5. 69, 2♂♂, 1♀; Střítež n. Bečvou, 3. 7. 69, 1♀.

Aphantopus Wallengren 1853

205. hyperanthus (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 1. 7. 69, 2♀♀; Krhová — Kulišek, 28. 7. 78, 3♀♀; Klenov Mt., 17. 7. 69, 1♀; Prostřední Bečva — pod Juráškou, 7. 7. 68, 2♂♂; Střítež n. Bečvou, 3. 7. 69, 1♂, 1♀; Valaš. Meziříčí — Helštýn Mt., 5. 7. 68, 1♂, 1♀; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 28. 7. 69, 1♀.

Nymphalidae — Babočkovití

Clossiana Reus 1920

206. selene (Denis et Schiffermüller 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 30. 5. 69, 3♂♂, 1♀; Prostřední Bečva — pod Juráškou, 26. 8. 67, 2♂♂, 2♀♀; Pulčinské skály, 28. 5. 69, 2♂♂, 3♀♀; 19. 5. 69, 1♂; 1. 9. 69, 1♂, 1♀, leg. Kašpar; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 25. 5. 69, 1♂; Pulčín, 9. 6. 71, 1♂, 1♀; Zděchov, 5. 6. 62, leg. Starý.

207. euphrosyne (L. 1758), Krhová, 18. 6. 77, 1♀; Pulčín, 9. 6. 71, 1♂, 1♀.

Boloria Moore 1900

208. dia (L. 1758), Pulčinské skály, 14. 5. 69, 1♂, 1♀; 1. 9. 69, 1♂; Zděchov, 8. 6. 62, 1♀, leg. Starý.

Fabriciana Reus 1920

209. aglaia (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 21. 7. 71, 7♂♂, 1♀; 1. 7. 69, 1♂; Klenov Mt., 17. 7. 69, 1♂; Střelná, 18. 7. 76, 1♂, 2♀♀, leg. Kamenec; Zděchov, 27. 6. 69, 2♂♂.

210. niobe (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 1. 7. 69, 2♂♂; 21. 7. 71, 1♂.

Issoria Hübner 1818

211. lathonia (L. 1758), Mštnovice, 29. 6. 77, 1♂; Pulčinské skály, 1. 9. 69, 1♀.

Argyrome Hübner 1818

212. paphia (L. 1758), Brňov — Fotoky, 6. 8. 75, 2♂♂; Perná, 31. 8. 74, 1♂.

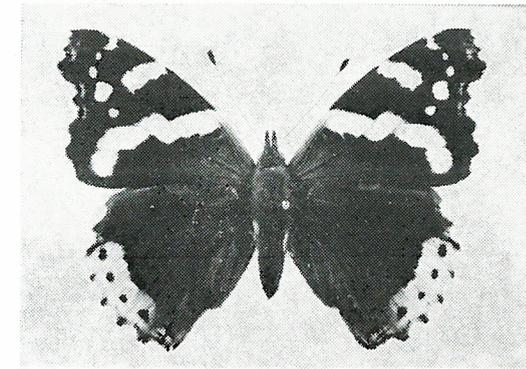
Melitaea Fabricius 1807

213. athalia (Rottemburg 1775), Liptál, 27. 6. 69, 1♂.

Vanessa Fabricius 1807

214. atalanta (L. 1758), Brňov — Fotoky, 6. 8. 75, 1♀; Krhová — Kulišek, 28. 7. 77, 2♀♀; Valaš. Meziříčí, 17. 7. 72, 1♂.

215. cardui (L. 1758), Krhová — Kulišek, 28. 7. 78, 2♀♀.

Babočka admirál, motýl pozdního léta.

Aglais Dalman 1816

216. urticae (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 1. 7. 69, 3♀♀; Malá Lhota — Páleniska, 18. 6. 69, 1♀; Rožnov — Kamenný mlýn, 28. 5. 69, 1♂; Rusava, 15. 6. 69, 1♂; Tanečnice Mt., 7. 7. 69, 2♀♀.

Nymphalis Kluk 1802

217. polychloros (L. 1758), Krhová — Kulišek, 28. 7. 78, 1♀.

218. antiopa (L. 1758), Juřinka, 29. 7. 69, 1♀, leg. Kašpar; Pulčín, 14. 5. 69, 1♀.

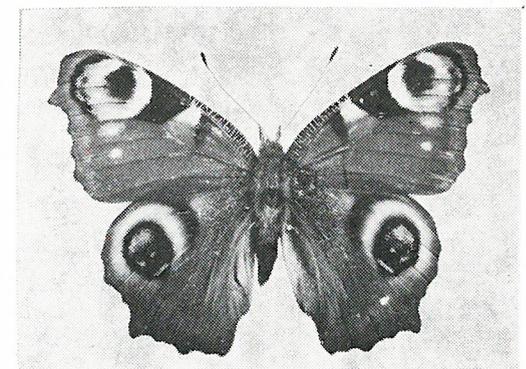
219. io (L. 1758), Juřinka, 27. 7. 69, 1♀; Valaš. Meziříčí, 1. 9. 69, 1♀.

Polygonia Hübner 1818

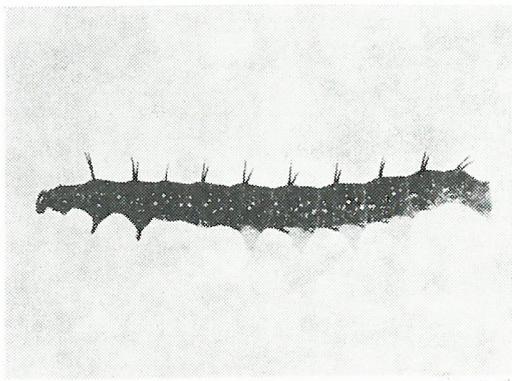
220. c-album (L. 1758), Valaš. Meziříčí — Junákov Mt., 4. 7. 68, 1♀, 1♂; Mštnovice, 24. 3. 77, 1♂, leg. Valchář; Zašová — Hážov, 14. 7. 75, 1♀.

Araschnia Hübner 1818

221. levana (L. 1758), Krhová — Kulišek, 28. 7. 78, 2♀♀; Lhotka n. Bečvou, 15. 7. 69, 1♂; Skalička — lom, 25. 5. 71, 1♂; Valaš. Meziříčí — Junákov Mt., 4. 5. 76, 1♀.

Babočka paví oko, příklad výstražného zbarvení motýla.

Housenka babočky bodlákové.

Apatura Fabricius 1807

222. iris (L. 1758), Bystřička, 16. 7. 69, 1♂; Perná, 31. 8. 78, 1♂; Krhová — Kulíšek, 28. 7. 78, 1♂.
223. ilia (Denis et Schiffermüller 1775), Husopeče n. Bečvou, 1♀; Špičky, 1♂; Zašová, 14. 7. 75, 1♂.

Limenitis Fabricius 1807

224. populi (L. 1758), Pulčín, 9. 6. 69, 2♂♂.

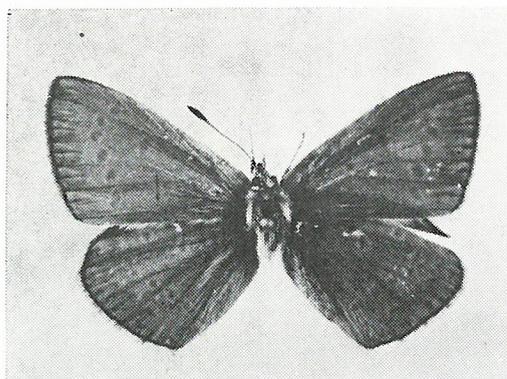
Lycaenidae — Modráskovití

Plebejus Kluk 1802

225. argus (L. 1758), Halenkov — Dinotice, 28. 6. 77, 1♂, leg. Valchář; Zděchov, 27. 6. 69, 1♂, 1♀.
226. idas (L. 1758), Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 22. 5. 69, 1♂.

Aricia R. L. 1817

227. astrarche (Bergsträsser 1779), Pulčinské skály, 1. 9. 69, 1♂.

Modrásek obecný, ještě nedávno hojný motýl léta.

Polyommatus Latreille 1804

228. icarus (Rottemburg 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 30. 5. 69, 2♂♂; Klenov Mt., 17. 7. 69, 1♂; Lhotka n. Bečvou, 26. 5. 69, 1♂; Prostřední Bečva — pod Juráškou, 23. 8. 68, 1♀; Pulčinské skály, 1. 9. 69, 5♂♂; Rusava, 15. 6. 69, 1♂; Valaš. Meziříčí — Helštýn Mt., 5. 7. 68, 1♂.
229. semiargus (Rottemburg 1775), Dolní Bečva — Kamenné, 1. 7. 69, 1♀, leg. Kašpar; Hrachovec, 15. 6. 77, 1♂; Zděchov, 27. 6. 69, 2♂♂.

Lycaena Fabricius 1807

230. hippothoe (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 1. 7. 69, 1♀; Prostřední Bečva — pod Juráškou, 7. 7. 69, 2♂♂, 2♀♀; Pulčín, 9. 6. 71, 1♂; Pulčinské skály, 28. 5. 69, 1♂; Rusava, 15. 6. 69, 7♂♂, 2♀♀; Tanečnicka Mt., 7. 7. 69, 1♂; Valaš. Meziříčí, 25. 7. 69, 1♀; Zděchov, 27. 6. 69, 2♂♂.

231. virgaureae (L. 1758), Krhová — Kulíšek, 17. 7. 77, 3♂♂; Halenkov — Dinotice, 28. 6. 77, 3♂♂, leg. Valchář.

Hesperiidae — Soumráčníkovití

Pyrgus Hübner 1823

232. malvae (L. 1758), Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 25. 5. 69, 1♀.
233. serratulae (Raumbur 1840), Pulčinské skály, 28. 5. 69, 1♀.

Carterocephalus Lederer 1852

234. palaemon (Pallas 1771), Krhová — Kulíšek, 18. 5. 78, 1♂; Lhotka n. Bečvou, 26. 5. 69, 1♀.

Adopaea Billberg 1820

235. sylvestris (Poda 1761), Dolní Bečva — Kamenné, 1. 7. 69, 1♂, leg. Kašpar; 21. 7. 71, 1♀; Bystřička, 10. 7. 69, 1♂, leg. Kašpar; Klenov Mt., 17. 7. 69, 1♂; Malá Lhota — Páleniska, 4. 7. 69, 2♂♂; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 22. 7. 69, 1♂, leg. Kašpar; Střítež n. Bečvou, 3. 7. 69, 5♂♂.
236. acteon (Rottemburg 1775), Klenov Mt., 17. 7. 69, 1♂; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 22. 7. 69, 1♂, leg. Kašpar.

Ochlodes Scuder 1871

237. venatum (Bremen et Grey 1852), Dolní Bečva — Kamenné, 7. 7. 69, 2♂♂, leg. Kašpar; Střítež n. Bečvou, 5. 7. 69, 1♀; Tanečnicka Mt., 7. 7. 69, 1♀; Velké Karlovice — Razula, 30. 6. 69, 1♀.

Papilionidae — Otakárkovití

Papilio L. 1758

238. machaon L. 1758, Krhová — Kulíšek, 16. 5. 76, 1♀; Valaš. Meziříčí — Helštýn Mt., 12. 5. 68, 1♂.

Pieridae — Běláskovití

Leptidea Billberg 1820

239. sinapis (L. 1758), Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 25. 5. 69, 1♂.

Pieris Schrank 1801

240. brassicae (L. 1758), Klenov Mt., 17. 7. 69, 1♀; Krhová — Kulíšek, 28. 7. 78, 1♂; Valaš. Meziříčí, 25. 7. 69, 1♀, leg. Kašpar; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 22. 7. 69, 3♂♂, 2♀♀, leg. Kašpar; Zašová, 13. 5. 69, 1♀.

241. rapae (L. 1758), Dolní Bečva — Kamenné, 1. 7. 69, 1♂, 1♀; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 22. 7. 69, 1♀, leg. Kašpar.

242. napi (L. 1758), Krhová — Kulíšek, 28. 7. 78, 1♀; Lhotka n. Bečvou, 15. 7. 69, 1♂; Perná, 31. 8. 74, 1♂.

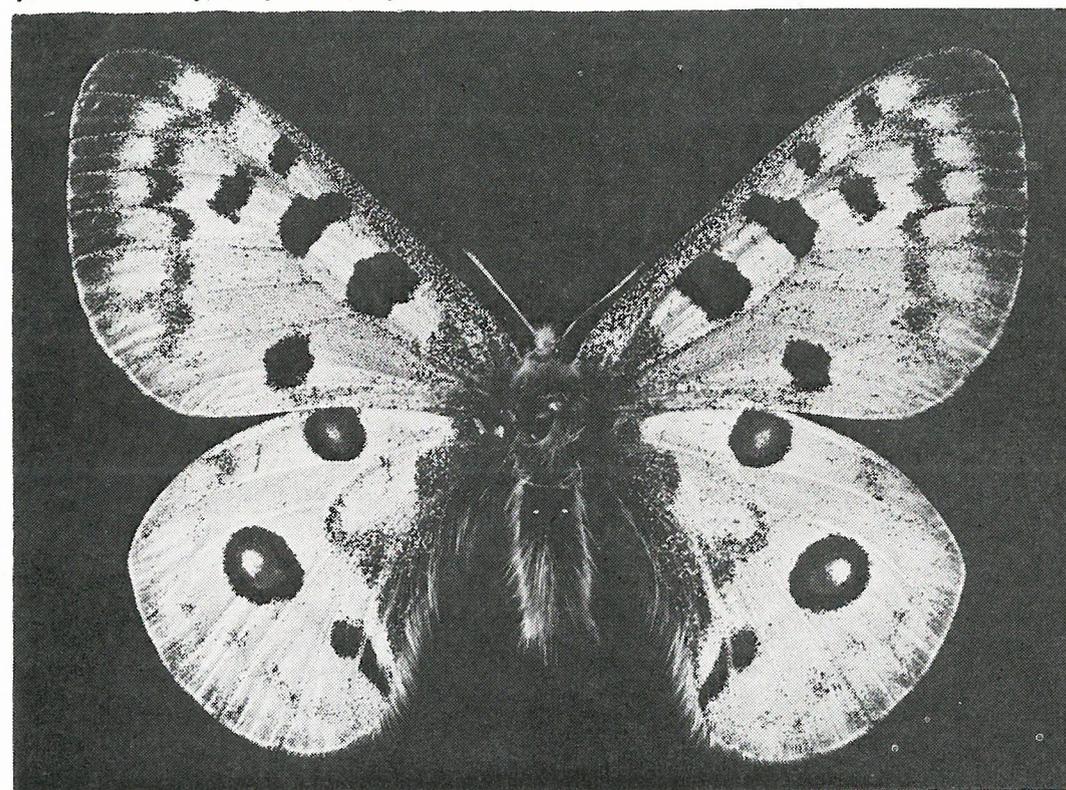
Anthocharis Boisduval et Rambur et Graslin, 1833

243. cardamines (L. 1758), Pulčinské skály, 14. 5. 69, 1♂; Rožnov — Kamenný mlýn, 28. 4. 69, 1♂.

Colias Fabricius 1807

244. hyale (L. 1758), Valaš. Meziříčí — Helštýn Mt., 8. 7. 68, 2♂♂; 12. 5. 68, 2♂; 8. 6. 68, 1♂; Valaš. Meziříčí — Štěpánov, 25. 5. 69, 1♂.

Jasoň červenooký, motýl, který byl v českých zemích vyhuben.

**MECHOROSTY
V OBLASTI PROJEKTOVANÉ
PŘEHRADY BEČVA**

MILENA KAŠPAROVÁ

LADISLAV POKLUDA

Tato práce je předkládána veřejnosti v době, kdy její spoluautor MUDr. Ladislav Pokluda již není mezi námi. Opustil nás dne 28. 11. 1986. Okresní vlastivědné muzeum Vsetín v něm ztratilo obětavého a nezištného spolupracovníka. MUDr. Pokluda spolupracoval s OVM na geobiocenologických výzkumech přirozených lesů, a to na jejich bryologické části. Jako spoluautor této práce provedl determinaci mechorostů.

Území západně od Valašského Meziříčí směrem k Hranicím je oblastí, kde se plánuje přehrada Bečva.

Historie myšlenky budování přehrady na řece Bečvě již sahá do počátku našeho století, do doby Rakousko-Uherska. Výstavba kanálu Odry — Dunaj — Labe byla později oživena zlínským Baťou. V 60.—70. letech byly již prováděny záměry a studie, které vyvrcholily v projednávání projektového úkolu. Potom však iniciativa opadla a teprve na podzim roku 1986 se stává vybudování přehrady opět aktuální.

Realizací přehrady dojde k zatopení území a tím k trvalému zániku vegetačního krytu údolí Bečvy se specifickými hodnotami rostlinných společenstev údolní nivy. Proto se botanické pracoviště Okresního vlastivědného muzea Vsetín zapojilo do dílčího rezortního úkolu, vyhlášeného MK ČSR č. 21/73-A s názvem „Záchranný výzkum a dokumentace květeny a vegetace vybraných území ČSR v souvislosti s jejich změnami způsobenými civilizačními zásahy“. Tematický úkol „Dokumentace flóry cévnatých rostlin a mechorostů v oblasti projektované přehrady

Krajina mezi Lešnou a Hustopečemi n. B. Foto: Jos. Šimáček

Bečva“ byl úkol dlouhodobý, který byl zahájen v roce 1973 a ukončen v roce 1980.

Cílem úkolu byla záchranná dokumentace v oblasti uvažované vodní nádrže a nejbližšího okolí a vytvoření dokladového modelu vegetace zkoumaného území. Význam průzkumu a dokumentace daného území je zdůrazněn nejen záměrem vybudovat zde poměrně velké vodní dílo, ale také skutečností, že území přímo souvisí s územím Moravské brány, kudy se šířily v historických dobách mnohé rostlinné druhy a některé z nich se dostaly i proti toku Bečvy.

Předmětem průzkumu a dokumentace byly cévnaté rostliny a mechorosty. Ve Zpravodaji OVM Vsetín z roku 1985 byly již publikovány výsledky úkolu v článku s názvem „Dokumentace flóry cévnatých rostlin a mechorostů v ob-

lasti projektované přehrady Bečva“. Článek byl věnován cévnatým rostlinám. Teprve nyní, po determinaci mechorostů, předkládáme tento článek jako pokračování uvedené práce.

VÝSLEDKY ÚKOLU

Z území bylo sesbíráno 1180 dokladů mechorostů. Lokality, kde byl sběr prováděn, tvořily mimo vlastní nivu břehové porosty přítoků Bečvy a remízy dřevinných porostů rozptýlených v kulturní krajině. V malé míře jsou také zastoupeny suché lokality s vápnatým podkladem (Jasenice, Skalická, Cernotín). Všechny doklady jsou uloženy v depozitáři muzea. Botanická nomenklatura mechorostů je podle Klíče u určování mechorostů ČSR (Z. Pilous —

J. Duda 1960). Po zpracování mechorostů je patrné poměrně bohaté druhové zastoupení — celkem bylo zjištěno 143 druhů mechorostů, z toho 21 druhů jatrovek a 122 druhů mechů. Byl ověřen výskyt 5 druhů uváděných v literatuře a bylo zjištěno 132 nových druhů mechorostů pro tuto oblast.

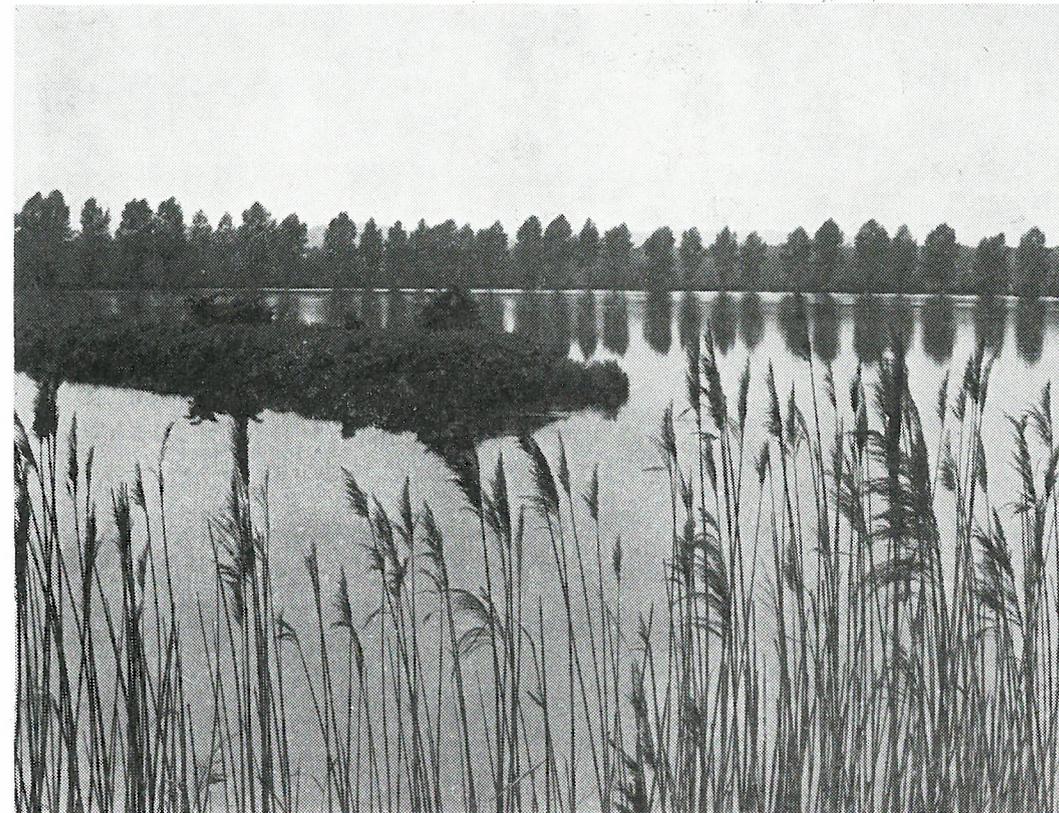
Nejhojněji jsou zastoupeny tyto druhy: *Amblystegium serpens* (HEDW.) BR. eur., *Atrichum undulatum* (HEDW.) PAL. deB., *Brachythecium rutabulum* (HEDW.) BR. eur., *Brachythecium velutinum* (HEDW.) BR. eur., *Eurhynchium praelongum* (HEDW.) HOBK., *Fissidens taxifolius* HEDW.

Ze vzácnějších druhů, jejichž výskyt je velmi roztroušený, jsou to: *Barbula trifaria* (HEDW.) MITT., *Bryum funckii* SCHWAEGR., *Drepanocladus sendtneri* (SCHIMP.) WARNST., *Leptodictyum kochii* (BR. eur.) WARNST., *Plagiothecium neglectum* MÖNK.

Velký choryňský rybník. Foto: T. Kašpar →

VYUŽITÍ ÚKOLU

Zpracování mechorostů je v rámci komplexního záchranného výzkumu velmi důležité, neboť přispívá k ucelenému obrazu krajiny, která po realizaci přehrady zanikne. Velký význam spočívá v tom, že území je dosud botanicky málo prozkoumané, existuje z něho jen málo literárních údajů a herbářových dokladů. Kromě herbářových dokladů je území zdokumentováno fotografiemi, mapami a zákresy. Všemi těmito způsoby získaná dokumentace je využívána v muzejní prezentaci a regionální floristice.

PŘEHLED ZJIŠTĚNÝCH DRUHŮ VE ZKOUMANÉ OBLASTI

Vysvětlivky:

! literární údaj neověřený

!! literární údaj ověřený

Anthocerotaceae LINDB. — **Hlevíkovité**

Anthoceros punctatus L. !

Grimaldiaceae REICH. — **Mozolkovité**

Reboulia hemisphaerica (L.) RADDI !

Conocephalaceae K. M. — **Mřížkovcovité**

Conocephalum conicum (L.) DUM.

Marchantiaceae DUM. — **Porostnicovité**

Preisia quadrata (SCOP.) NEES.

Marchantia polymorpha L.

Metzgeriaceae NEES. — **Krokníkovité**

Metzgeria conjugata LINDB.

Aneuraceae NEES — **Bezřilkovité**

Riccardia pinquis (L.) GRAY

Pelliaceae DUM. — **Pobřežnicovité**

Pellia epiphylla (L.) CORDA

Lophocoleaceae K. M. — **Obhřebenkovité**

Lophocolea bidentata (L.) DUM

Lophocolea cuspidata LIMPR.

Lophocolea heterophylla (SCHRAD.) DUM.

Chiloscyphus polyanthus (L.) CORDA

Chiloscyphus pallescens (EHRH.) DUM.

Plagiochilaceae JÖRG. — **Kapradčkovité**

Plagiochila asplenoides (L.) DUM.

Scapaniaceae SPRUCE — **Kýlnatkovité**

Scapania irrigua (NEES) DUM.

Cephaloziaceae DUM. — **Křepenkovité**

Cephalozia bicuspidata (L.) DUM.

Lepidoziaceae ARNELL. — **Plevinkovité**

Lepidozia reptans (L.) DUM.

Bazzania trilobata (L.) LINDB.

Calypogeiaceae ARNELL. — **Kryjnicovité**

Calypogeia trichomanis (L.) CORDA

Radulaceae SPRUCE — **Struhatkovité**

Radula complanata (L.) DUM.

Madothecaceae DUM. — **Podhořankovité**

Madotheca platyphylla (L.) DUM.

Sphagnaceae NEES — **Rašeliníkovité**

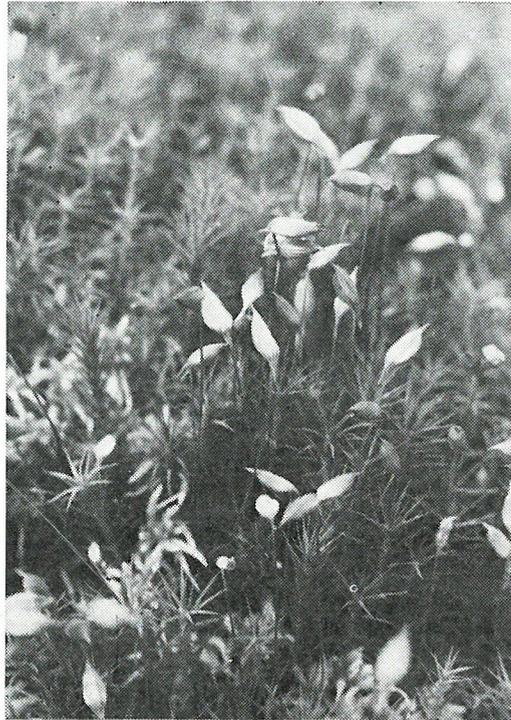
Sphagnum robustum RÖLL.

Sphagnum nemoreum SCOPOLI

Sphagnum squarrosum PERS.

Sphagnum palustre L.

Ploník — Polytrichum. Foto: M. Kašparová.

Polytrichaceae C. MÜLL. — Ploníkovité

Atrichum undulatum (HEDW.) PAL. deB.
Polytrichum juniperinum HEDW.
Polytrichum formosum HEDW.

Tetraphidaceae SCHIMP. — Čtyřzoubkovité

Tetraphis pellucida HEDW.

Fissidentaceae SCHIMP. — Krondlovkovité

Fissidens bryoides HEDW.
Fissidens taxifolius HEDW.
Fissidens cristatus WILS.

Ditrichaceae LIMPR. — Útlovláskovité

Pleuridium acuminatum LINDB.
Ceratodon purpureus BRID.

Dicranaceae C. MÜLL. — Dvouhrotcovité

Anisothecium schreberianum (HEDW.) DIX.
Dicranella heteromalla (HEDW.) SCHIMP.
Dicranum scoparium HEDW.
Orthodicranum montanum (HEDW.) LOESKE

Leucobryaceae SCHIMP. — Bělomechovité

Leucobryum glaucum (HEDW.) SCHIMP.

Encalyptaceae SCHIMP. — Točivkovité

Encalypta vulgaris HEDW.
Encalypta streptocarpa HEDW.

Pottiaceae C. MÜLL. — Pozemničkovité

Astomum crispum (HEDWIG.) HAMPE
Weisia contraversa HEDW.
Barbula unquiculata HEDW.
Barbula trifaria (HEDW.) MITT.
Barbula fallax HEDW. !!
Barbula rigidula (HEDW.) MITT. !
Streblotrichum convolutum (HEDW.) PAL.
BEAUV.

Bryoerythrophyllum recurvirostrum (HEDW.) CHEN.

Phascum cuspidatum HEDW.

Pottia truncata (HEDW.) BRUCH.

Aloina rigida (SCHULTZ.) KINDB. !

Tortula muralis HEDW.

Syntrichia subulata (HEDW.) WEB. & MOHR.

Syntrichia ruralis BRID.

Grimmiaceae SCHIMP. — Děrkovkovité

Schistidium apocarpum (HEDW.) BR. eur.

Grimmia pulvinata (HEDW.) SMITH.

Funariaceae BR. eur. — Zkrutkovité

Funaria hygrometrica HEDW.

Bryaceae C. MÜLL. — Prutníkovité

Pohlia nutans (HEDW.) LINDB.

Mniobryum albicans (WAHL.) LIMPR.

Bryum pseudotriquetrum (HEDW.) SCHWAEGR.

Bryum capillare HEDW.

Bryum caespiticum HEDW.

Bryum pallescens SCHLEICH.

Bryum argenteum HEDW.

Bryum funckii SCHWAEGR.

Mniaceae C. MÜLL. — Měríkovité

Mnium stellare HEDW.

Mnium punctatum HEDW.

Mnium undulatum HEDW.

Mnium longirostre BRID.

Mnium cuspidatum HEDW.

Mnium medium BR. eur.

Mnium seligeri JUR.

Mnium spinosum SCHWAEGR.

Mnium hornum HEDW.

Mnium marginatum PAL. deB. !!

Bartramiaceae BR. eur. — Kulistcovité

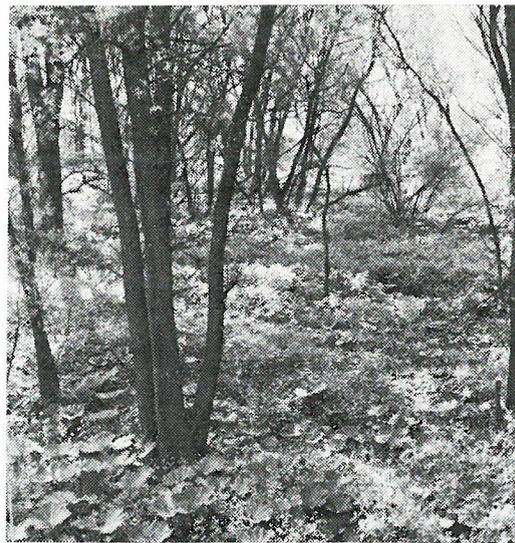
Philonotis fontana BRID.

Orthotrichaceae LIMPR. — Šurpkovité

Orthotrichum anomalum HEDW.

Orthotrichum fallax BRUCH.

Orthotrichum schimperi HAMM.

Lužní les u Černotína. Foto: L. Kučírek

Lešná — les Obora. Foto: L. Kučírek

Neckeraceae C. MÜLL. — Sourubkovité

Homalia trichomanoides BR. eur.

Lembophyllaceae B. ROTH. — Plavunikovité

Isothecium myosuroides (HEDW.) BRID.

Fontinalaceae BR. eur. — Prameničkovité

Fontinalis antipyretica HEDW.

Climaciaceae KINDB. — Drábíkovité

Climacium dendroides (HEDW.) WEB. & MOHR.

Leskeaceae RAB. — Stejnözoubkovité

Leskea polycarpa HEDW.

Thuidiaceae KINDB. — Zpeřenkovité

Anomodon attenuatus (HEDW.) HÜB.

Thuidium abietinum BR. eur.

Thuidium tamariscifolium (HEDW.) LINDB.

Thuidium philiberti LIMPR. !!

Thuidium delicatulum (HEDW.) MITT.

Cratoneuraceae MKM. — Hrubožebrecovité

Cratoneuron filicinum (HEDW.) ROTH.

Amblystegiaceae ROTH. — Rokýtkovité

Hygroamblystegium tenax (HEDW.) JENNINGS.

Amblystegium serpens (HEDW.) BR. eur.

Amblystegium varium (HEDW.) LINDB.

Calliergonella cuspidata (HEDW.) LOESKE

Calliergon cordifolium (HEDW.) KINDB.

Drepanocladus aduncus (HEDW.) MÖNK.

Drepanocladus sendtneri (SCHIMP.) WARNST.

Drepanocladus fluitans (HEDW.) WARNST.

Leptodictyum kochii (BR. eur.) WARNST.

Campyllum hispidulum (BRID.) MITT.

Campyllum chrysophyllum (BRID.) BRYHN.

Brachytheciaceae BR. eur. — Baňatkovité

Homalothecium sericeum (HEDW.) BR. eur.

Campylopusium lutescens (HEDW.) BR. eur. !

Brachythecium salebrosum (WEB. & MOHR.)

BR. eur.

Brachythecium mildeanum SCHIMP.

Brachythecium campestre (BRUCH.) BR. eur.

Brachythecium glareosum (BRUCH.) BR. eur.

Brachythecium rutabulum (HEDW.) BR. eur.

Brachythecium rivulare (BRUCH.) BR. eur.

Brachythecium reflexum (STARKE) BR. eur.

Brachythecium starkei (BRID.) BR. eur.

Brachythecium velutinum (HEDW.) BR. eur.

Brachythecium plumosum (HEDW.) BR. eur.

Brachythecium populeum (HEDW.) BR. eur.

Cirriphyllum piliferum (HEDW.) GROUT.

Eurhynchium pulchellum (HEDW.) DIX.

Eurhynchium zetterstedtii STÖRMER.

Eurhynchium striatum (HEDW.) SCHIMP. !!

Eurhynchium praelongum (HEDW.) HOBK.

Eurhynchium speciosum (BRID.) WARNST.

Eurhynchium hians (HEDW.) CARD.

Eurhynchium swartzii (TURN.) WARNST.

Eurhynchium schleicheri (HEDW. f.) RÖLL.

Platyhypnidium riparioides (HEDW.) PODP.

Rhynchostegium murale (HEDW.) BR. eur.

Entodontaceae KINDB. — Pokryvnatcovité

Entodon orthocarpus (LAPYL.) LINDB.
Pseudoscleropodium purum (HEDW.)
FLEISCH. !!

Plagiotheciaceae FLEISCH. — Lesklecovité

Plagiothecium curvifolium SCHLIEP.
Plagiothecium laetum BR. eur.
Plagiothecium roeseanum (HAMP.) BR. eur.
Plagiothecium succulentum (WILS.) LINDB.
Plagiothecium denticulatum (HEDW.) BR. eur.
Plagiothecium neglectum MÖNK.

Hypnaceae FLEISCH. — Rokytovitě

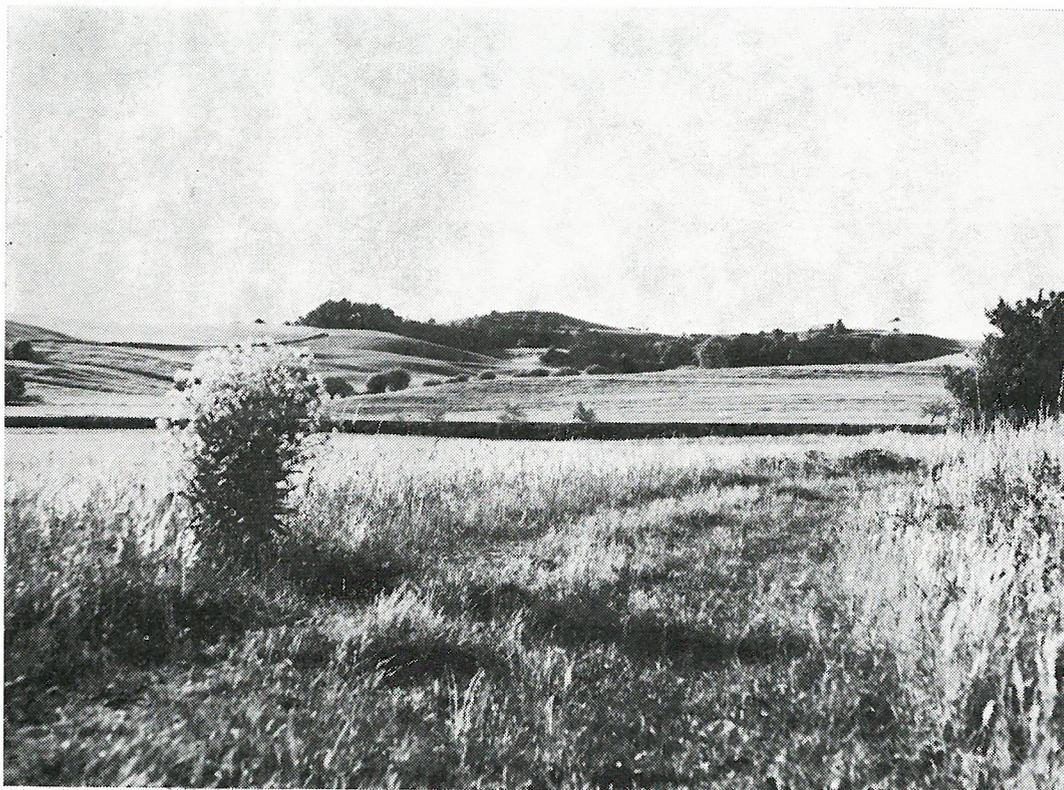
Platygyrium repens (BRID.) BR. eur.
Pylaisia polyantha (HEDW.) BR. eur.
Homomallium incurvatum (BRID.) LOESKE
Isopterygium elegans (HOOK.) LINDB.
Hypnum cupressiforme HEDW.
Taxiphyllum depressum (BRUCH.) REIMERS.
Dolichotheca seligeri (BRID.) LOESKE
Ctenidium molluscum MITT.

Rhytidiaceae FLEISCH. — Čeřitkovité

Rhytidiadelphus triquetrus (HEDW.) WARNST.
Rhytidiadelphus squarrosus (HEDW.) WARNST.

L I T E R A T U R A

- Pilous Z., Duda J., 1960: Klíč k určování mechorostů ČSSR, ČSAV Praha.
Pilous Z., 1971: Flora ČSSR — Mechorosty, Academia Praha.
Podpěra J., 1908: Výsledky bryologického výzkumu Moravy za rok 1907—1908. Zprávy Komise pro přírodovědecké prozkoumání Moravy, Brno.
Podpěra J., 1911: Květena Hané. Základy zeměpisného rozšíření rostlinstva na Horním úvalu moravském, Brno.
Podpěra J., 1932: Výsledky bryologického výzkumu Moravy za léta 1923—1931. Zprávy komise na přírodovědecký výzkum Moravy a Slezska, Brno.
Pospíšil V., 1964: Die Mährische Pforte, eine Pflanzengeographische Studie. Časopis Moravského muzea, roč. 49, Brno.
Weidmann A., 1895: Prodnomus českých mechů listnatých, 1. díl, Praha.
Weymar H., 1969: Buch der Moose, WEB Leipzig.
Zpravodaj Okresního vlastivědného muzea ve Vsetíně, 1985.

Krajina u Špiček. Foto: L. Kučírek

NOVÉ POZNATKY
O ROZŠÍŘENÍ
MYŠICE TEMNOPÁSĚ
(APODEMUS AGRARIUS)
V HORNÍ ČÁSTI
POVODÍ BEČVY

KAREL PAVELKA

ÚVOD

Myšice temnopásá se vyskytuje hlavně ve východní a střední Evropě, na západ kontinentu zasahuje její areál pouze do Holandska. V Asii osídluje mírné pásmo od Kavkazu přes střední Sibiř až po Dálný východ.

Na území ČSSR je výskyt zmíněného druhu savce omezen na poměrně malou oblast v jeho severních částech.

V českých zemích osídluje jižnější zeměpisné šířky pouze na Moravě pod Přerovem. Na Slovensku, kde je obdobná situace, je jižnější výskyt druhu znám z východní části území (Kratochvíl 1976 b).

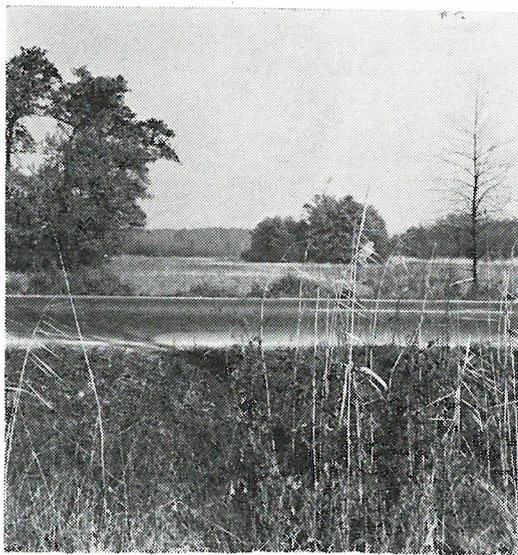
Myšice temnopásá žije trvale v křovinách, lesících, hájích a v břehových porostech u tekoucích a stojatých vod. Vyhledává prostředí s vlhkým mikroklimatem a někteří autoři dokonce uvádějí u tohoto druhu největší afinitu k vlhkosti ze všech našich druhů myšic. Stanovištní nároky druhu *Apodemus agrarius* jsou, jak z uvedeného vyplývá, poměrně úzce specializované. V průběhu vegetačního období však dochází v závislosti na nabídce potravy na přilehlých agrocecnózách k migracím části populací na tyto pozemky, přičemž dočasné osídlení určitých pozemků je závislé na druhu plodiny a jejím vegetačním stádiu (Zejda 1967). Vzhledem k rozdílným vlhkostním podmínkám polí proti břehovým porostům vodotečí nemohou být porosty zemědělských plodin trvalými místy výskytu myšice temnopásé. Se sklizní jednotlivých honů dochází k přesunům lokálních populací na místa s dosud nesklizenými zemědělskými produkty. V některých letech se objevuje silné přemnožení druhu (zpravidla po 3-4 letech) a stává se z něho vážný hospodářský škůdce, který však má pouze lokální význam (Kratochvíl, Rosický 1954). V letech přemnožení může být patrné působení myšice temnopásé také v lesním hospodářství (tvoří si velké zásoby semen na zimu).

Území okresu Vsetín a přerovská část nivy Bečvy po Moravskou bránu se řadí k těm oblastem ČSSR, jimiž prochází hranice rozšíření myšice temnopásé (vymezil ji Kratochvíl 1976). Je známo skutečností, že hranice areálu každého druhu živočicha není stálá, ale prodělává pulzace různého rozsahu v souvislosti s početním stavem celé druhové populace. Rovněž u myšice temnopásé je tato skutečnost známa a konkrétně v podmínkách ČSSR se uvádí v letech přemnožení posun hranice are-

álu ve směru jižním (Anděra, Horáček 1982). To je jeden z důvodů, proč je zmíněný druh s pozorností sledován pracovníky oddělení ochrany přírody již od jeho založení. Kromě faunistického významu sledování výskytu druhu *Apodemus agrarius* nelze opomenout ani možnosti jeho určité škodlivosti v zemědělství a v lesnictví při kulminaci jeho početních stavů a zanedbatelný není ani význam hygienicko-epidemiologický (možnost jeho zapojení do koloběhu klíšťové encephalitidy i tularémie, může být také jedním ze zdrojů infekce leptospir — viz Kratochvíl, Rosický 1954).

MATERIÁL A METODIKA

Sledované území se nachází v povodí Vsetínské Bečvy od Hovězí až po Valašské Meziříčí. Pod uvedeným městem byly prováděny odchyty u Hustopeče nad Bečvou. U levostranných přítoků Bečvy byly odchyty prováděny v blízkosti těchto toků: Seninka po Leskovec, potok Ratibořka od ústí do Bečvy až po Hošťálkovou a dosud neprozkoumaná část Juhyně od Komárovic

Krajina mezi Lešnou a Hustopečemi n. B. Foto: Jos. Šimáček

po Kunovice. Z pravostranných přítoků se jednalo o odchyty v povodí říčky Bystřičky.

Zjišťování výskytu druhu na vymezeném území bylo prováděno odchyty do sklapovacích pastí nejmenší velikosti, které byly pokládány v liniích po 33 kusech (vzdálenost mezi pastmi byla 3 metry). Byla používána univerzální návnada — knot do petrolejové lampy nastříhaný na kousky a opražený na sádle s hrubou moukou. Linie pastí byly ve velké většině kladeny v typickém biotopu myšice temnopásé, v břehových porostech vodotečí (Zejska 1967). Pouze několik linií bylo položeno v polních kulturách. Pasti byly na lokalitě exponovány přes noc, na druhý den v ranních nebo dopoledních hodinách byly sbírány i s úlovky. Lokality pro odchyty byly vybírány podle míst dosud známého výskytu zkoumaného druhu ve vymezeném území. Další odlovy byly situovány od posledních lokalit výskytu ve směru jižním nebo západním.

V průběhu let 1982—1985 bylo celkem položeno 43 linií sklapovacích pastí (celkem bylo položeno 1419 pastí za noc) na 20 katastrálních územích: Branky, Bystřička, Hošťálková, Hustopeče nad Bečvou, Jablůnka nad Bečvou, Jarcová, Kateřinice, Kelč, Křmářovice, Kunovice, Leskovec, Liptál, Podhradní Lhota, Rajnochovice, Ratiboř, Velká Lhota, Vsetín-Ústí, Vsetín-Janová, Vsetín-Rokytnice a Všechnovice.

VÝSLEDKY

Z odchycených 158 kusů drobných zemních savců devíti druhů bylo determined 54 kusů myšice temnopásé. Z tohoto počtu bylo do sbírek OVM Vsetín zařazeno 48 ex. druhu. Z 20 katastrálních území byl prokázán výskyt sledovaného druhu na 13 katastrech — z toho u 10 katastrálních území na 12 lokalitách jde o nově zjištěný výskyt, který není uveden v souhrnu, jenž provedl Kratochvíl (1976).

PŘEHLED NOVĚ ZJIŠTĚNÝCH LOKALIT:

Branky — břehový porost říčky Loučky na pravé straně toku (330 metrů nad mořem),

Kateřinice — oboustranný břehový porost levého přítoku potoka Kateřinka (390 m n. m.),

— údolní sníženina v prameništi potůčku mezi polními kulturami (410 m n. m.),

Kelč — břehový porost kanálu ústícího do Juhyně jižně od obce (310 m n. m.),

Kunovice — pramenný přítok Juhyně v blízkosti železniční zastávky Loučka (390 m n. m.),

Jarcová — břehový porost řeky Bečvy na levé straně v blízkosti železniční trati (300 m n. m.),

Loučka — břehový porost potoka Loučka na jeho levé straně (370 m n. m.),

Podhradní Lhota — břehový porost Juhyně na pravé straně toku (375 m n. m.),

Ratiboř — levý břehový porost potoka Ratibořky v blízkosti soutoku s Bečvou (320 m n. m.),

— pravý břehový porost potoka Ratibořky před začátkem obce Hošťálková (360 m n. m.),

Velká Lhota — strniště obilného pole s jetelinou (640 m n. m.),

Všechnovice — břehový porost na levém břehu Juhyně (320 m n. m.).

Z přehledu lokalit výskytu druhu *Apodemus agrarius* vyplývá, že ve velké většině případů šlo o typické prostředí, trvale obývané zkoumaným druhem savce — šlo tedy o břehové porosty vodních toků. Pouze v jednom případě byl druh zjištěn v polních kulturách —

procento linií položených v tomto prostředí je však velmi malé. Nadmořská výška nově zjištěných lokalit výskytu se pohybovala většinou v rozmezí od 300 do 400 metrů nad mořem. Zkoumaný druh nebyl zjištěn v odlesněných enklávách s ornou půdou malého rozsahu, které byly obklopeny rozsáhlejšími lesními komplexy (např. Rajnochovice). Uvedená zjištění jsou v souladu s literárními údaji.

V některých případech byly odchyty v katastrech obcí, z nichž je výskyt myšice temnopásé udáván (Bystřička, Hustopeče nad Bečvou a Růžďka), negativní. Odlovy však byly pouze jednorázové a nebyly opakovány v jiných letech, aby byl vyloučen vliv minimálního stavu populace na výskyt druhu ve zmíněných lokalitách. Naproti tomu ani v různých letech opakované odchyty jižně a východně od Vsetína nepřinesly doklad o výskytu sledovaného druhu ve vymezeném území (Janová, Leskovec, Ústí). Z toho je možné odvodit poznatek, že myšice temnopásá se zde dosud nevyskytuje.

ZÁVĚR

V letech 1982—1985 byl metodou odchyty do sklapovacích pastí sledován výskyt myšice temnopásé (*Apodemus agrarius*) v horní části povodí Bečvy na území okresů Vsetín, Přerov a Kroměříž. Celkem bylo položeno 43 linií sklapovacích pastí po 33 kusech (celkem tedy 1430 pastí za noc). Výskyt zmíněného druhu byl sledován v katastrálním území 20 obcí, ve 13 katastrech byl výskyt druhu zjištěn — z toho u 10 katastrů na 12 lokalitách byl druh *Apodemus agrarius* zjištěn poprvé. Nově byl uvedený druh doložen v katastrech těchto obcí (ve srovnání s prací Kratochvíl 1976): Branky, Kateřinice, Kelč, Kunovice, Jarcová, Loučka, Podhradní Lhota, Ratiboř, Velká Lhota a Všechnovice. Myšice temnopásá tedy osídluje celý tok Juhyně od Kunovic až po Choryni.

LITERATURA

- Anděra M., Horáček I., 1982: Poznáváme naše savce. Mladá fronta, Praha.
 Kratochvíl J., 1976: Die Verbreitung der Brandmaus (*Apodemus agrarius*) in der Tschechoslowakischen sozialistischen Republik. Acta Sc. Nat. Brno, 10(3): 1—64.
 Kratochvíl J., Rosický B., 1954: K rozšíření a rozmnožování myšice temnopásé (*Apodemus agrarius*) v ČSR, Zool. ent. listy, 3(2): 97—108.
 Zejska J., 1967: Habitat selection in *Apodemus agrarius* (Pallas, 1778)/Mammalia:Muridae/ on the border of the area of its distribution. Zool. listy, 16(1): 15—30.

Střevíčník pantoflíček (*Cypripedium calceolus*).
Foto J. Jurčák

PŘEHLED VÝSKYTU
CHRÁNĚNÝCH DRUHŮ
ČELEDI ORCHIDEACEAE

Cypripedium calceolus L. — střevíčník pantoflíček

Jedinou známou lokalitou v okrese Vsetín je lokalita nalezená před léty dr. V. Velískem v katastru obce Hovězí. Bez přesnější lokalizace (důvod utajení) tento výskyt potvrzuje KAŠPAROVÁ (1972). Lokalita se nachází ve Stříbrníku S od Filky ve smíšeném lese na svahu s JV expozicí (JURČÁK 1976). Místo bylo navrženo jako chráněné území. Vzhledem k jediné lokalitě lze výskyt střevíčníku považovat v regionu za velmi vzácný.

Cephalanthera rubra (L.) L. C. Richard — okrotice červená

Výskyt na Hradisku u Rožnova uvedl KRIST (1935). Pravděpodobně šlo o záměnu s příbuzným druhem, neboť žádná jiná lokalita tohoto druhu nebyla a není v regionu udávána.

Cephalanthera damasonium (Mill.) Druce — okrotice bílá

Pod synonymy sdělil ŘÍČAN (1936) výskyt na Bečevné (Vsetín), Solanci, Horní Bečvě a v háji nad Krásnem ve Val. Meziříčí. TOMÁŠEK (1968) uvádí nález v r. 1946 v listnatém lese 1,5 km V od obce Pozdětchov. V současné době byl druh sbírán na okraji lesa Junákov (kóta 425) mezi obcemi Poličná, Juřinka a Lhota u Choryně (ČEVELA 1972). Zdejší výskyt potvrdila KAŠPAROVÁ (1972), která označuje druh jako hojný v okolí Valašského Meziříčí. Na horských stanovištích, kterým především věnuji pozornost, jsem okrotici bílou zatím nalezl.

Cephalanthera longifolia (L.) Fritsch — okrotice dlouholistá

Jako vzácný druh na Hrachovci (kóta 776) u Huslenek a J svahu Makyty (kóta 922 JV od Huslenek) uvádí ŘÍČAN (1926, 1928 b). Dále sdělil výskyt v lese Zásypy v údolí Kychová (ŘÍČAN 1932) a později ŘÍČAN (1936) uvedl, že druh se vyskytuje ojedinele v blízkosti Vsetína, hojněji pak v širším okolí, a to v horských lesích Jasenic, v Rybníčkách (lesní komplex SV od Vsetína) a nad lesní loukou Černá bařina a dále hojně v okolí Hovězí — zde v bukovém lese na J svahu Hrachovce a na svazích Filky směrem do Zděchova a Val. Polanky. V háji nad Bobrky (Vsetín) nalezl druh POSPÍŠIL (1957), nález na Syrácově z r. 1949 udává TOMÁŠEK (1968). Z hlediska současného výskytu označuje KAŠPAROVÁ (1972) druh za běžnější než *C. damasonium*, roztroušeně se vyskytující na všech stanovištích *C. damasonium*, hojně u Val. Meziříčí. Okrotici dlouho-

listou jsem roztroušeně nalezl v počtu 9 ex. v Javorníkách — Hajdovy paseky, k. ú. Huslenky (r. 1979).

Epipactis palustris (L.) Crantz — krušík bahenní

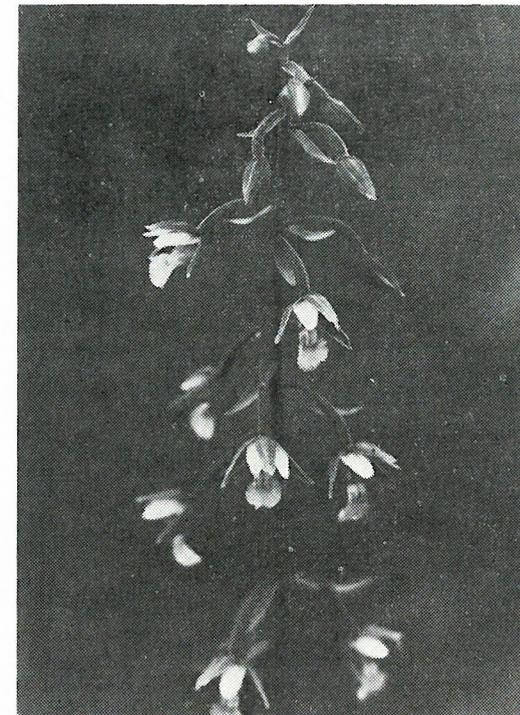
Tento druh v blízkém okolí Vsetína (Bobrky, Čup, Jasenice) udává již BUBELA (1879) a na stejných lokalitách (na bahnité louce u Bobrk, na Čupu a v Jasenicích—Brdově) jej potvrzuje ŘÍČAN (1936), který dále uvádí výskyt v katastru obcí Hošťálková, Zděchov, Halenkov, Růžďka — louky za Klenovem (dnes SPR), Malá Bystřice, Velké Karlovice, údolí Uherská u Huslenek a zároveň již tehdy upozorňuje na ohrožení výskytu odvodňovacím mokřin! V současné době se vyskytuje hojně ve SPR Dubcová (k. ú. Kateřinice), jak uvádí KAŠPAROVÁ (1972), podle níž nalezl krušík bahenní pod Píškovou v močále u lesa (Píšková, kóta 578 m Z obce Jarcová) v r. 1973 Oskar Ressel. Lokalitu na bahnité pastvině 1 km JJZ obce Zděchov na V úbočí Radošovy kóty (759 m) udává z r. 1977 TOMÁŠEK (1979). Mohu potvrdit, že bezesporu nejbohatším biotopem tohoto druhu ve sledovaném regionu je zamokřelá louka ve SPR Dubcová, na níž jsem v letech 1977, 1978 a 1979 zastihl kvetoucí exempláře populace, čítající odhadem několik set jedinců.

Epipactis purpurata Sm. — krušík modrafialový

Výskyt pod syn. *Epipactis varians* (Cr.) Fleischm. sděluje v jedlosmrkovém lese Kobylov na Hrachovci u Hovězí ŘÍČAN (1928 b). Později pod stejným synonymem udává ŘÍČAN (1932) výskyt druhu v lese Zásypy v Kychové a v lese Hrdinka ve Velké Vranči. Dále jej ŘÍČAN (1936) uvádí z okolí Vsetína — v lese Hluboký v Semetíně, v Rybníčkách, Kedlubové a též z okolí obcí Hovězí a Huslenky — na S svahu Ochmelova, v lese Kobylov na Hrachovci, hojně na S svahu Makyty a ojedinele v obci Hošťálková v údolí Štěpková a u potoka pod Pulčinskými skalami (k. ú. Pulčín). V současné době nebyl výskyt ověřen (KAŠPAROVÁ 1972). Vzhledem k dřívějšímu výskytu i k výskytu jiných druhů r. *Epipactis* není však případný výskyt vyloučen.

Epipactis helleborine (L.) Crantz — krušík široolistý

Druh nalezal v okolí Vsetína již BUBELA (1879), a to v Semetíně, Jasenicích a na Bobrkách. Pod syn. *Epipactis latifolia* uváděl ŘÍČAN (1926) výskyt na svazích Makyty, na Galovských loukách (dnes SPR) a na loukách za Klenovem (dnes rovněž SPR). Později uvádí ŘÍČAN (1932) výskyt na svazích v Malé Vranči a v lese Hrdinka ve Velké Vranči. Ještě později jeho výskyt hodnotí ŘÍČAN (1936) jako dosti hojný ve vlhkých lesích, hromadnější výskyt pozoruje v N. Hrozenkově v rokli Vápenka, ve Vel. Karlovicích nad zastávkou ČSD, v Babské a na Z svahu Trojačky, v „ssp. virdiflora Irmisch.“ pak v lese Kobylov na Hrachovci u Hovězí. Další lokalita vyplývá z fytoecologického zápisu společenstva s prhou arnikou na Račkově (VELÍSEK 1962). Pod synonymem *E. latifolia* jej uvádí KAŠPAROVÁ

Krušík bahenní (*Epipactis palustris*).

Foto J. Jurčák

POZNÁMKY O VÝSKYTU
CHRÁNĚNÝCH DRUHŮ
ČELEDI ORCHIDEACEAE
NA VSETÍNSKU

JAROSLAV JURČÁK

K neohroženějším druhům naší flóry bezesporu patří orchideje. Od roku 1970 sleduji více méně pravidelně výskyt orchidejí na Vsetínsku, zvláště pak v povodí Vsetínské (Horní) Bečvy. V tomto příspěvku jsem si vytyčil za cíl alespoň orientačně zaznačit dřívější a současný výskyt těch druhů čeledi Orchideaceae, které jsou chráněny ve smyslu vyhlášky č. 54 MŠK ze dne 14. dubna 1958 (viz Úřední list č. 54/1958, částka 34, ze dne 3. května 1958). Nomenklatura dále sledovaných druhů je podána podle Procházky (PROCHÁZKA 1980).

(1972), která druh hodnotí jako poměrně hojný, rostoucí jednotlivě nebo v menších skupinkách na okrajích listnatých lesů na půdách bohatých na živiny v celém území. S tímto hodnocením lze souhlasit s připomínkou, že nejen na okrajích lesů listnatých, ale i smíšených, hojněji pak na vlhkých a zastíněných stanovištích (JURČÁK 1977).

Platanthera bifolia (L.) L. C. Richard — vemeník dvoulistý

Jako obecný druh okolí Vsetína jej charakterizuje již BUBELA (1879). ŘÍČAN (1926) uvádí výskyt na horských loukách S svahu Makyty a později sděluje (ŘÍČAN 1928 b) další lokality — Galovské louky, J svah Hrachovce, JZ svah hřbetu Špádky, kopec Slepcev, les na Hrdince a louka nad Mžiky v Janové u Vsetína. Dále ŘÍČAN (1932) potvrzuje výskyt v Hrdince a připojuje les Zásypy v údolí Kychová. Na Hradisku u Rožnova udává výskyt druhu KRIST (1935). O výskytu vemeníku ŘÍČAN (1936) shrnuje, že na lukách při lesích je dosti rozšířen, v oblasti Javorníků porůznu. Na loukách za Klenovem jej nalezl POSPÍŠIL (1957) a ve fytoecologickém zápisu z Račkova jej uvádí i VELÍSEK (1962). Výskyt v Podlesí a Brňově uvádí KAŠPAROVÁ (1972), dále uvádí louku v Kamenném (kóta 746, SV obce D. Bečva) a sděluje, že druh je poměrně hojný ve světlých lesích a na sušších horských loukách. Druh jsem pravidelně nacházel v letech

1971—1975 roztroušeně na loukách pod hřebenem Javorníků ve Vel. Karlovicích (Pluskovec, Pluskoveček). V letech 1976—79 vždy hojně, ale roztroušeně (případně jen v malých skupinkách) na Z svahu Kohůtky a zvláště nad Hajdovými pasekami pod hřebenem Javorníků. V r. 1976—79 pravidelně i v katastru Vsetína (louky v Horním Vesníku). Druh charakterizují (JURČÁK 1977) jako poměrně hojný ve světlých listnatých lesích, na jejich okrajích a sušších nehojených horských loukách. Tato charakteristika platí nejen pro Vsetínské vrchy, ale i Javorníky. Rovněž TOMÁŠEK (1979) uvádí několik lokalit v Javorníkách — k. ú. Fr. Lhota, V. Karlovice, N. Hrozenkov, Val. Senice, Karolinka, Halenkov.

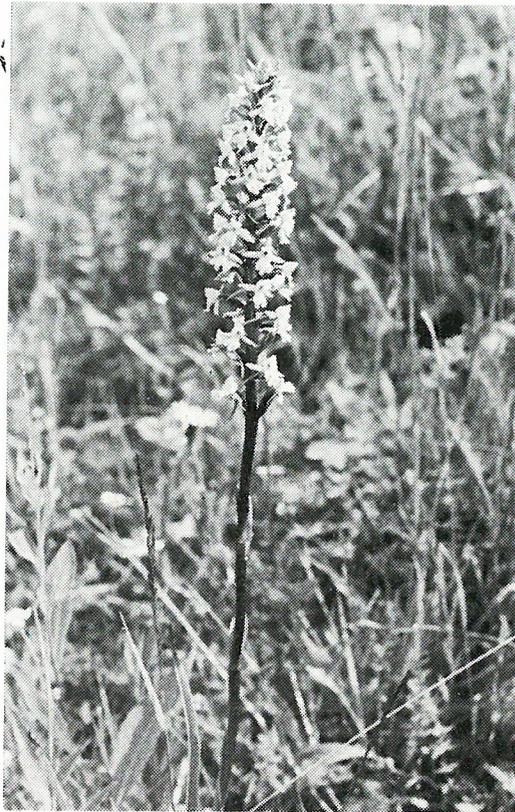
Coeloglossum viride (L.) Hartm. — vemeníček zelený

Ve Vsetíně nad Skalkou nalezl BUBELA (1879). Vzácnější výskyt u Hovězí na pastvinách Makyty uvádí ŘÍČAN (1926) a později označuje (ŘÍČAN 1928 b) jako lokality les Hrdinka a Galovské louky. Nález z Hradiska u Rožnova sděluje KRIST (1935). Řadu lokalit uvádí ŘÍČAN (1936) — Hrachoveček u Hovězí, kopec Ochmelov, nad Žárcem, na pastvinách nad obcí Zděchov, na pastvinách ve Vlčnově, u obce Pulčín na Obecnici (kóta 766 m), hojněji v pásmu Javorníků, zvláště na Gigule ve V. Karlovicích, rovněž ve Vsetínských vrších, a to na V svahu Trojačky ve V. Karlovicích a v háji u Bečvy v Poličné směrem k Jarcové. Až do nedávné doby nebyl výskyt potvrzen (KAŠPAROVÁ 1972). Podle ústního sdělení jej Kašparová a Ressel našli na mokré louce u Hovězí v r. 1973. Dříve častěji se vyskytující, dnes vzácný druh.

Gymnadenia conopsea (L.) R. Br. — pětiprstka žežulník

Již BUBELA (1879) uvádí pětiprstku jako obecný druh. Výskyt na Galovských loukách a lesních loukách Makyty sdělil ŘÍČAN (1926), který později potvrzuje (ŘÍČAN 1928 b) a jako další lokality uvádí J svah hřebene Hrachovce, JZ svah hřbetu Špádky do údolí Uherské, kopec Slepčov, les u Hrdinky, louky za Klenovem a louku nad Mžiky v Janové u Vsetína. Pak ŘÍČAN (1932) připojuje další lokality, a to louky v Kychové, údolí Pluskovec, S svah Tisňav ve V. Karlovicích, na Gigule, Přikopě, Stodoliskách, na Z svahu Kyčery Čerňanské a v údolí Stanovnice. KRIST (1935) nachází druh na Hradisku u Rožnova. Konečně ŘÍČAN (1936) sděluje, že se jedná o nejobecnější vstavačovitou rostlinu kolem Vsetína. Připojuje lokality Rybníčky, Jasenka, Dušná, Cáb, dále obec Halenkov, pohoří Javorníky a sděluje, že druh je obecný ve V. Karlovicích v Miloňově, Vysoké, na Trojačce a též u Malé Bystřice a Val. Meziříčí. Na svahové louce ve Vesníku ve Vsetíně uvádí výskyt pětiprstky POSPÍŠIL (1957), který sděluje výskyt též na Lysé nad Nepřejevem a též na loukách za Klenovem. VELÍSEK (1962) nachází druh na Račkově. Druh je charakterizován později jako běžný na mokřích

Pětiprstka žežulník (Gymnadenia conopsea). Foto J. Jurčák

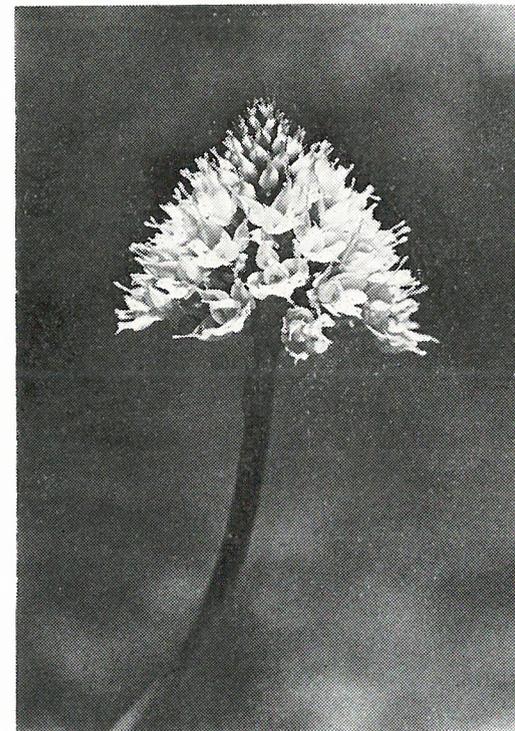
loukách (KAŠPAROVÁ 1972). V letech 1973 až 1979 jsem pětiprstku našel v Javornicích (Pluskovec, Kyčerka, Kohůtky) a ve Vsetínských vrších (údolí Lušová, Dinotice). V západních částech okresu Vsetín se vyskytuje jen velmi vzácně (JURČÁK 1977). TOMÁŠEK (1979) uvádí výskyt v katastrech obcí Huslenky, V. Karlovice (4 lokality), Val. Polanka a Karolinka.

Poznámka: Na kótě 1071 m n. m. v Javornicích uvedl ŘÍČAN (1936) výskyt druhu *Gymnadenia albida* Rich. Taxon tohoto názvu jsem našel v Analytické květeně (ČELAKOVSKÝ 1897), avšak DOSTÁL (1958) již uvedený druh neuvádí. Pouze v Květeně ČSR (DOSTÁL et al. 1948 až 1950) je zaznamenán kříženec *Gymnadenia albida* x *conopsea* M. Schultze s výskytem v Hrubém Jeseníku a Belanských Tatrách. Pokud se týče výše uvedeného nálezů, šlo asi o bělokvěté exempláře *G. conopsea*, neboť druh *Gymnadenia odoratissima* (L.) L. C. Richard nebyl ve sledovaném regionu zastížen a záměna za něj je málo pravděpodobná.

Traunsteinera globosa (L.) Reichenb. — hlavinka horská

V Smetíně u Vsetína nacházel druh BUBELA (1879). Výskyt na Galovských loukách sdělil

ŘÍČAN (1926), později zde výskyt potvrdil (ŘÍČAN 1928 b) a jako další lokality udal J svah Hrachovce, JZ svah hřbetu Špádky, kopec Slepčov, les nad Hrdinkou a louku nad Mžiky v Janové. Dále ŘÍČAN (1932) uvedl výskyt v údolí Pluskovec, na Přikopě, na svahu nad Stodolisky a též na Z svahu Kyčery Čerňanské. Později ŘÍČAN (1936) sdělil, že se jedná o velmi hojný druh na horských lukách, zřídka se vyskytující v údolí, a jako další lokality udal Jasenice, Cáb, Dušnou, Miloňov, Vysokou a Trojačku u V. Karlovic a též okolí Valašského Meziříčí. POSPÍŠIL (1957) zaznamenal výskyt na svahové louce ve Vesníku, na Z svahu Lysé a na loukách za Klenovem. Na Račkově hlavinku zaznamenal VELÍSEK (1962) a na vrchu Svrákov ji našel r. 1957 TOMÁŠEK (1968). Jak uvádí KAŠPAROVÁ (1972), je hlavinka hojná na horských hřebenových lukách a v prosvětlených lesích. V Javornicích jsem v letech 1970 až 1981 hlavinku našel běžně (ale roztroušeně) na hřebenových lukách od Kohůtky po Ztraceneč, 39 exemplářů na V svahu Kohůtky (r. 1979). TOMÁŠEK (1977) našel druh r. 1975 v obce Střelná na pastvině a později TOMÁŠEK (1979) uvádí lokality — údolí Uherská (1977), SZ vrchu Hrachovec (1978) a údolí Pluskoveček ve V. Karlovicích (1978). Na podobných biotopech se vyskytuje hlavinka též ve Vsetínských vrších (JURČÁK 1977). Zdá se však, že v Javornicích je druhem hojnějším.

Hlavinka horská (Traunsteinera globosa). Foto J. Jurčák

Orchis morio L. — vstavač kukačka

Druh označuje BUBELA (1879) jako obecný. Bez přesnější lokalizace výskyt na suchých loukách udává GOGELA (1884). Na Galovských loukách a na úpatí Hrachovce jej našel ŘÍČAN (1926), později pak ŘÍČAN (1928 b) potvrzuje výskyt na Galovských loukách a dále uvádí les v Hrdince, J svah hřbetu Hrachovce, JZ svah hřbetu Špádky, svah kopce Žár do Huslenek, kopec Slepčov a louku nad Mžiky v Janové. Dále ŘÍČAN (1932) uvádí výskyt na Z svahu Kyčery Čerňanské a na S svahu v Tisňavách ve V. Karlovicích. Na Hradisku uvedl výskyt KRIST (1935). Konečně ŘÍČAN (1936) sděluje, že druh se vyskytuje kolem Vsetína, na suchých lukách a v olšinách u Bečvy od Janové ke škole na Bařinách, před zoraním luk hojně v Hovězí, do vyšších poloh málokde vystupuje, jen na Galovských loukách a Hrachovci. Na svahové louce ve Vesníku uvedl výskyt POSPÍŠIL (1957) a rovněž sdělil výskyt na Z svahu Lysé u Vsetína. K současnému výskytu KAŠPAROVÁ (1972) udává, že se jedná o běžný druh sušších luk a prosvětlených lesů hlavně v nižších polohách, zvláště v okolí Val. Meziříčí — u Police a na Stráži u Choryně. TOMÁŠEK (1977, 1979) uvádí nález v Lužné na louce SV obce (1973). Dále TOMÁŠEK (1979) udává lokalitu v údolí Uherská JV obce Huslenky (1977) a na pastvině v Kychové 4 km VJV obce (1978). Druh jsem našel pouze r. 1974 v údolí Dinotice na J exp. louce v počtu 4 exemplářů. Domnívám se, že se nejedná o běžné, ale spíše vzácněji se vyskytující druh.

Orchis ustulata L. — vstavač osmahlý

První údaje o výskytu u Vsetína v Poschle a na Ostré hoře uvedl BUBELA (1879). Ojedinelý výskyt v okolí Hovězí sdělil ŘÍČAN (1928 b), který uvedl JZ svah hřbetu Špádky a louku nad Mžiky v Janové. Lokality v Poschle, Ostré hoře a na louce nad Mžiky ŘÍČAN (1936) potvrdil, výskyt druhu označil jako celkem vzácný a sdělil nález několika exemplářů v Zemanově dolině u Huslenek. KRIST (1935) sdělil výskyt na Hradisku u Rožnova. Podle sdělení (KAŠPAROVÁ 1972) nebyl výskyt v současné době ve sledovaném regionu potvrzen.

Orchis tridentata Scop. — vstavač trojzubý

Sporný výskyt tohoto druhu uvedl ŘÍČAN (1936) na Solanci (u Velkých Karlovic). Jiná lokalita, pokud pozorností neunikla literární zpráva, nebyla a není z regionu známa.

Orchis militaris L. — vstavač vojenský

Výskyt na louce nad sklárkami ve Vsetíně zaznamenal BUBELA (1879). Lokalitu na svahu kopce Žár do údolí Huslenek udal ŘÍČAN (1928 b), který dále sdělil (ŘÍČAN 1936), že druh sbíral v Uherské nad myslivnou. KRIST (1935) udal výskyt na Hradisku u Rožnova. KAŠPAROVÁ (1972) uvádí, že současný výskyt nebyl potvrzen.

Orchis mascula L. — vstavač mužský

Výskyt tohoto druhu u Vsetína uvedl již BUBELA (1879), a to na Bobrkách, Poschle a Be-

čevné. Výskyt na pastvinách v okolí Kunovic sdělil GOGELA (1902). Dále ŘÍČAN (1926) uvedl výskyt na Galovských loukách a na úpatí Hrachovce, později pak výskyt potvrdil ŘÍČAN (1928 b) a jako další lokality uvedl JZ svah hřbetu Špádky, kopec Slepcev, louku na kopci Žár, louku nad Mžiky a les nad Hrdinkou. Těž se vyskytl na Z svahu Kyčery Čerňanské (ŘÍČAN 1932), na Hradisku u Rožnova (KRIST 1935). Dále uvádí ŘÍČAN (1936) výskyt v okolí Vsetína na Bobrkách, Poschle a Bečevné a sděluje, že druh je dosti rozšířený u V. Karlovic, hojně na pastvinách nad Lány v Hovězí, na Kohůtce v Javorníkách a na loukách v Domorazi u Val. Meziříčí též zřídka s bílými květy ssp. *speciosa* Host.

Poznámka: DOSTÁL (1958) označuje *O. speciosa* Host. jako *Orchis mascula* L. ssp. *signifera* (Vest.) Soó — vstavač mužský znamenáný, podobně též PROCHÁZKA (1980). V háji nad Bobrky druh sledoval a zaznačil výskyt POSPÍŠIL (1957), který jej uvedl i na svahové louce ve Vesníku a na Z svahu Lysé u Vsetína. V porostu prhy na Radkově druh zaznamenal VELÍSEK (1962) a TOMÁŠEK (1968) zase sdělil, že druh sbíral v r. 1951 na S svahu vrchu Svěradov. Výskyt menšího počtu exemplářů v lese Junákov s ssp. *genuinus* sděluje ČEVELA (1972). Jak uvádí KAŠPAROVÁ (1972), je to nejběžnější vstavač, hojný v celé oblasti a rostoucí často hromadně. V letech 1970—1980 jsem druh vždy v ssp. *signifera* zaznamenal prakticky na každé nehojené louce až do nejvyšších poloh Javorníků a Vsetínských vrchů. Zajímavé je, že roste na loukách Bečevné (v r. 1980 asi 80 exempl.), kdy S exponovaná louka je vzdušnou čarou asi 300 až 400 m od vlakového nádraží. Je to bezesporu nejhojnější, až obecně se vyskytující vstavač sledovaného regionu. Řadu lokalit uvádí i TOMÁŠEK (1977).

***Orchis pallens* L. — vstavač bledý**

První údaj o lokalitě tohoto vzácného taxonu uvádí již BUBELA (1879), a to na Bečevné u Vsetína. Zdejší dosti hojný výskyt potvrdil ŘÍČAN (1936), který též upozornil na částečné vyhubení smrkovou monokulturou. Výskyt na Bečevné potvrdila dále KAŠPAROVÁ (1972), která též poukázala na kritický stav několika exemplářů, způsobený postupem křovinatého porostu. Výskyt vstavače bledého na této lokalitě uvedl i KUČÍREK (1974). Ve vegetační sezóně 1979 a 1980 jsem nezastihl ani 1 kvetoucí exemplář, jen 5 a 4 listové růžice. Mám proto obavu, že druh na chráněném nalezišti zanikl, resp. je těsně před zánikem. Situace by se snad dala ještě zachránit okamžitou asanací keřového patra.

***Dactylorhiza sambucina* (L.) Soó — prstnatec bezový**

Výskyt v okolí Vsetína zaznamenal BUBELA (1879), a to v Poschle, Vesníku a na Bobrkách. Jak uvádí GOGELA (1884), byl druh hojný na lesních lukách, lokality však nejsou uvedeny.

Výskyt na úpatí Hrachovce, Galovských loukách a horských loukách S svahu Makyty sdělil ŘÍČAN (1926), později ŘÍČAN (1928 b) potvrdil výskyt na Galovských loukách, J svahu hřebene Hrachovce a připojuje další údaje o výskytu na JZ svahu hřbetu Špádky, kopce Slepcev, na louce nad Mžiky v Janové u Vsetína, na loukách za Klenovem a v lese v Hrdince. Jako místa dalšího výskytu uvádí ŘÍČAN (1932) Z svah Kyčery Čerňanské, S svah Tisňav ve V. Karlovicích, na Gigule, na Přikopě a nad Stodolisky. Později ŘÍČAN (1936) dodává, že druh je hojný „v obou barvách květů“ kolem Vsetína, u Val. Meziříčí se pak vyskytuje v Krhové v Domorazských lesích. Výskyt v háji nad Bobrky, na Z svahu Lysé u Vsetína a na loukách za Klenovem sdělil POSPÍŠIL (1957). V porostu prhy arniky druh zaznamenal na Radkově VELÍSEK (1962). O nynějším výskytu sděluje KAŠPAROVÁ (1972), že druh je v obou barvách květů hojný na suchších stanovištích v nižších polohách, řidčeji se vyskytuje v horském pásmu a nevyskytuje se v údolí Bečvy. V letech 1974—1980 jsem druh nalézal ve Vsetínských vrších (svahy údolí Ráztočný, Lušová, Dinotice) a v Javorníkách (Karolinka — svahy ve Skaliči, N. Hrozenkov — údolí Vranča, svahy pod Kohůtkou aj.) vždy na okrajích lesa nebo v křovinách a na nehojených loukách až do nejvyšších poloh. Řadu lokalit uvádí i TOMÁŠEK (1977), a to horskou louku SV obce Val. Polanka (1973), pastvinu JV obce Střelná (1975), na mýtině JV obce Študlov (1975) a na louce JV Ústí u Vsetína. Dále TOMÁŠEK (1979) udává výskyt u Zděchova, Val. Polanky, Ústí u Vsetína, ve V. Karlovicích (3 lokality), v N. Hrozenkově (3 lokality), v Huslenkách (2 lokality), v Karolině a Halenkově. Jde tedy o poměrně hojný druh, který se vyskytuje i ve vyšších polohách.

***Dactylorhiza majalis* (Reichenb.) Hunt et Summerhayes — prstnatec májový**

Podobně jako je prstnatec bezový udáván ve starší regionální literatuře pod syn. *Orchis incarnata*, je prstnatec májový uváděn jako *Orchis latifolia*. Již BUBELA (1879) označuje tento druh jako obecný. Výskyt na JZ svazích Radhoště uvedl GOGELA (1900), který později (GOGELA 1902) udal výskyt na pastvinách v okolí Kunovic. Podle ŘÍČANA (1926) se vyskytoval na Galovských loukách a JZ pod Makytou na bývalém rašeliništi Mechnáč. Později potvrzuje ŘÍČAN (1928 b) výskyt na Galovských loukách. Dále ŘÍČAN (1932) sděluje výskyt v údolí Kychové a Stanovnice. Podle KRISTA (1935) se druh vyskytoval na Hradisku u Rožnova. Výskyt v okolí Vsetína, V. Karlovic a Val. Meziříčí udal ŘÍČAN (1936), který dodává, že druh je dosti rozšířen na vlhkých údolních lukách v údolí Bečvy až do V. Karlovic. Na svahové louce ve Vesníku, na Z svahu Lysé a na loukách za Klenovem uvádí výskyt POSPÍŠIL (1957). VELÍSEK (1962) našel druh v porostu prhy arniky na Radkově. KAŠPAROVÁ (1972) udává druh jako velmi hojný na mokřích loukách od nížiny do vyšších po-

loh. V letech 1974—75 jsem jej vždy v dosti hojném počtu exemplářů nalézal na mokřinách kolem cesty v Dinotici, Lušové a Bzovém. Je to dosti hojný druh na zamokřených a zpravidla neobhospodařovaných loukách. V posledních letech udává TOMÁŠEK (1977) výskyt JVV obce Študlov (1975), později pak (TOMÁŠEK 1979) uvádí řadu lokalit (Lužná, Pulčín, Horní Lideč, Lidečko, N. Hrozenkov, Huslenky, Hovězí, V. Karlovice, Janová, Zděchov, Val. Senice), čímž znovu dokumentuje, že prstnatec májový patří k nejhojnějším vstavačovitým ve sledovaném regionu.

***Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó — prstnatec pleťový**

Pod názvem *Orchis incarnata* auct. non L. uvedl druh ŘÍČAN (1936), který sdělil lokalitu na louce na Ohradě ve Vsetíně. Dnes zde výskyt nepřipadá v úvahu, na Ohradě je vybudováno sídliště. Jiná lokalita nebyla a není v regionu známa, ani KAŠPAROVÁ (1972) tento druh ve větších vstavačovitých neuvádí. PROCHÁZKA (1980) uvádí m. j. výskyt ve Vsetíně. Zřejmě jde o tradované sdělení nálezu ŘÍČANA (1936), přejímané jako literární údaj.

***Dactylorhiza fuchsii* (Druce) Soó — prstnatec Fuchsův**

Tato vstavačovitá rostlina je vesměs udávána pod názvem *Orchis maculata* L., případně *Dactylorhiza maculata* (L.) Soó. Po oddělení *Dactylorhiza fuchsii* od *D. maculata* lze předpokládat, že většina údajů o nálezech *D. maculata* přináležejí vlastně druhu *Dactylorhiza fuchsii*. Proto jsou všechny nálezy uváděny jako *D. fuchsii*, čímž ovšem není vyloučeno, že druh *D. maculata* se na Vsetínsku vyskytuje. Tato otázka však bude vyžadovat dalšího studia. Výskyt na Bobrkách a ve Vesníku zaznamenal BUBELA (1879). ŘÍČAN (1926) uvedl výskyt na Galovských loukách a JZ svahu pod Makytou na rašeliništi Mechnáč a později (ŘÍČAN 1928 b) potvrdil lokalitu Galovské louky a jako další sdělil J svah hřebene Hrachovce, JZ svah hřbetu Špádky, kopec Slepcev, louku nad Mžiky a louky za Klenovem. Podle dalších údajů ŘÍČANA (1932) se druh vyskytoval v lese Zásypy v Kychové, v Břežité na Z svahu pod hřebenem Javorníků, v lese nad Hrdinkou a v lese pod Bukovinou. KRIST (1935) pak uvádí výskyt na Hradisku u Rožnova. ŘÍČAN (1936) shrnuje výskyt a rozšíření, charakterizuje druh jako hojný v celém území a uvádí 19 lokalit. POSPÍŠIL (1957) uvádí výskyt na Z svahu Lysé u Vsetína a potvrzuje výskyt za Klenovem a ve Vesníku. Roztroušený výskyt v lese Junákov sdělil ČEVELA (1972). Uvedené současné výskyty shrnuje KAŠPAROVÁ (1972), která označuje druh jako nejběžnější a hojný ve všech částech sledovaného území. V letech 1973—75 jsem druh nalézal na mokřinách mezi Jasenícemi a Jasenkou poblíž samoty „U Vá-lů“. Pod názvem *D. maculata* (L.) Soó sděluje TOMÁŠEK (1979) 11 lokalit v Javorníkách.

STRUČNÝ SEZNAM MÍSTOPISNÝCH A ORIENTAČNÍCH ÚDAJŮ

Pro snazší orientaci uvádím významnější orientační údaje. Situování lokalit popsaných v předcházejícím textu vzhledem ke světovým stranám je uvedeno obvyklými zkratkami — S (sever), J (jih), V (východ) a Z (západ), případně jejich kombinacemi. Pokud bylo možno, jsou takto upřesněny i starší literární údaje o lokalitách. K tomu bylo použito následujících map: soubor turistických map Hostýnské a Vizovické vrchy, měřítko 1:100 000, Kartografie n. p., Praha 1975 (4. vydání), soubor turistických map Beskydy, měřítko 1:100 000, Kartografie n. p., Praha 1973 (4. vydání — dotisk) a mapy okresu Vsetín (ze souboru map okresů ČSSR), Kartografie n. p., Praha 1973 (2. dopl. vydání), měř. 1:50 000.

ABECEDNÍ SEZNAM

Babská — údolí a VSV část obce V. Karlovice
Bečevná — kóta 501 m n. m. na J okraji k. ú. Vsetína
Benešky — V část hřebene Vsetínských vrchů s kótou 843 m n. m.
Bobrky — osada na SZ okraji k. ú. Vsetína
Břežítá — údolí V obce Halenkov
Bukovina — samota pod hřebenem Javorníků JV údolí Stanovnice
Bumbálka — horské sedlo na styku Vsetínských vrchů, Javorníků a Moravskoslezských Beskyd VSV obce V. Karlovice
Butorky — kóta 828 m n. m. JVV obce Huslenky
Červenka — údolí v Jasenicích na V okraji k. ú. Vsetína
Dinotice — údolí SV obce Halenkov
Domoraz — též Domorac, Domoratz -

lesní komplex kolem silnice Val. Meziříčí (Krhová) — Hodslavice.
Dubcová — kóta 575 m n. m. Z obce Kateřinice, též SPR Dubcová
Filka — kóta 759 m n. m. Z obce Zdechov
Galov — kóta 544 m n. m. JZ obce Hovězí, tamtéž SPR G. louky
Hradisko — kóta 522 m n. m. JZ od Rožnova p. Radh.
Hrachovec — kóta 776 m n. m. JV obce Huslenky
Hrachoveček — osada V obce Huslenky
Hrdinka — samota JV obce N. Hrozenkov v údolí V. Vranča SSV od kóty Kohůtka v Javornících
Choryňská Stráž — kóta 376 m n. m. Z obce Choryně
Jasenice — údolí a městská čtvrť ve V části k. ú. Vsetína
Junákov — les na kopci Strážka — kóta 425 m n. m. u Lhoty u Choryně
Kadlubové — část polesí v Jasenicích
Klenov — vrch 711 m n. m. SV obce Růžďka, tamtéž SPR
Kobylská — údolí SV obce N. Hrozenkov
Kohůtka — kóta 913 m n. m. v Javornících, JV obce N. Hrozenkov
Krásno — dříve samostatná obec, dnes součást města Val. Meziříčí
Kyčera Čerňanská — kóta 885 m n. m. VJV obce Huslenky
Kyčera Valašská — kóta 863 m n. m. JV obce Huslenky
Kyčera — kóta 804 m n. m. JV obce Huslenky
Kychová — osada v údolí téhož jména
Léskové — osada a údolí VSV obce V. Karlovice
Lušová — údolí a osada S obce Halenkov
Makyta — kóta 922 m n. m. JV obce Huslenky
Miloňov — údolí s osadou SV obce V. Karlovice
Nepřejov — místní část na JV okraji k. ú. Vsetína
Nivka — osada J obce Ratiboř
Ochmelov — kóta 734 m n. m. S obce Huslenky

Ostrá hora — kóta 475 m n. m. na SZ okraji k. ú. Vsetína
Pišková — kóta 578 m n. m. ZJZ obce Jarcová
Pluskovec — dolina a osada J obce V. Karlovice
Pluskoveček — vrch se samotami J obce V. Karlovice
Podřaté — údolí a osada JV obce V. Karlovice
Poschla — dnes lesnatá stráň Z okraje k. ú. Vsetína
Raťkov, též Radkov — údolí s kótou 852 m n. m. S obce Karolinka
Ráztočné — závěr údolí Dinotice
Rybjanek — dolina v údolí Léskové ve V. Karlovicích
Rybničky — lesní komplex SV Vsetína
Skaličí — osada v závěru údolí Stanovnice JV obce Karolinka
Slepcev — kopec ke hřbitovu v Huslenkách
Stanovnice — údolí a osada JV obce Karolinka, dnes zde vybudována přehradní hráz
Stodoliska — samota JV obce V. Karlovice
Stráž — kóta 622 m n. m. J obce Hovězí
Strážka — kóta 425 m n. m. S obce Poličná
Syrákov (též Sirákov) — sedlo 524 m n. m. JJZ obce Liptál
Svéradov — kóta 707 m n. m. a lesní komplex JJV obce Pozdřechov
Tisňavy — údolí s osadou JV obce V. Karlovice
Trojačka — kóta 938 m n. m. SV obce V. Karlovice
Uherská — údolí s osadou J obce Huslenky
Vesník — údolí a osada na S okraji k. ú. Vsetína
Vranča — Malá a Velká — údolí a osady JJV obce N. Hrozenkov
Vysoká — kóta 1024 m n. m. SV obce V. Karlovice
Žár — též Žáry, kóta 757 m n. m. J obce Hovězí
Žárec — osada JV obce Huslenky

STRUČNÝ SOUHRN

Předložená práce se zabývá dřívějším a současným výskytem chráněných druhů rostlin čel. Orchideaceae. Na základě literárních údajů i floristického průzkumu lze alespoň orientačně posoudit některé aktuální otázky týkající se orchidejí na Vsetínsku.
(1) Pozornost byla věnována 21 druhům chráněných orchidejí, které byly ve sledovaném regionu od počátků floristických průzkumů zaznamenány.
(2) V posledních letech nebyl výskyt prokázán u 6 druhů (Cephalanthera rubra, Epipactis purpurata, Orchis ustulata, O. tridentata, O. militaris a Dactylorhiza incarnata). Považujeme-li 21 druhů za základ, t. j. 100 %, pak úbytek představuje 28,51 %, tedy více než čtvrtinu druhů.
(3) Některé druhy se však vyskytují téměř obecně, např. Orchis mascula ssp. signifera, Dactylorhiza sambucina, případně D. majalis.
(4) Všeobecný úbytek vstavačovitých lze spatřovat v zásadě ze dvou důvodů. Jednak jsou to vlivy spojené s intenzifikací zemědělské velkovýroby (nižší polohy). Ve vyšších polohách je to pak ústup od tradičního dřívějšího využití horských luk — pasení a kosení, které zabraňovalo nástupu keřového patra.

POUŽITÁ LITERATURA

- Balatka B. — J. Sládek (1974): Nové geomorfologické členění a chráněná území ČR. Ochrana přírody, 29, 4: 115—120.
Bubela J. (1879): Rostlinstvo květeny vsetínského. Rukopis z r. 1879, depon. in botan. pracoviště OVM Vsetín ve Val. Meziříčí.
Čelakovský L. (1897): Analytická květena Čech, Moravy a Rak. Slezska. Nakl. Unie, Praha 1897, 456 p., (3. vydání).
Čevela V. (1972): Květena Junákov. Práce VÚ Vsetín, květen 1972: 31—36.
Dostál J. et al. (1948—1950): Květena ČR. Sběrka příruček ČSBS, sv. II. Přírodověd. nakl., Praha 1948—1950, 2269 p.
Dostál J. (1958): Klíč k úplné květeně ČR. Nakl. ČSAV, Praha 1958, 982 p. (2. vydání).
Gogela F. (1884): Z jarní květeny na Valašsku. Sborník Musej. spol. ve Val. Meziříčí, květen 1884, 1:7—13.
Gogela F. (1900): Z květeny Radhoště. Sborník Musej. spol. ve Val. Meziříčí, r. 1900, IV. 7 et 8: 45—49.

- Gogela F. (1902): Z květeny pahorkatiny podkarpatské na Moravě východní. Zvl. otisk z Věst. Klubu přírodověd. v Prostějově za r. 1902, 14 p. (separát).
Janík J. (1964): Geobotanika. Stručný přehled nauky o rostlinstvu. SPN, Praha 1964, 235 p.
Jurčák J. (1976): Lokalita stěvičnicku pantoflíčku v Javornících a její ochrana. Živa, ser. nova 24, 4: 134—135.
Jurčák J. (1977): Chráněné druhy vstavačovitých rostlin ve Vsetínských vrších. Živa, ser. nova 25, 3: 94—95.
Kašparová M. (1972): K výskytu vstavačovitých rostlin v okolí Valašského Meziříčí a Vsetína. Práce VÚ Vsetín, prosinec 1972: 46—48.
Krist V. (1935): Staré stromy na Rožnovsku. Krása našeho domova, roč. 27 (zvl. otisk).
Najbrt P. (1974): Beskydy a Valašsko. Průvodce Olympia. Vyd. Olympia, Praha 1974, 272 p.
Pásek J. (1960): Nástin geologických poměrů Gottwaldovského kraje. In Příroda jihových. Moravy — přírodověd. sborník I., Kraj. nakl. Gottwaldov 1960, p. 11—55.
Pokorný M. (1952): O geologickém vzniku a vývoji oblasti Valaška. Sbor. Valaška, Morav. museum Brno, 1952, I—1—2: 1—9.
Pospíšil V. (1957): Výspa pannonské květeny ve Vsackých horách. Die Lokalität der pannonschen Flora in den Bergen Vsacké hory. Ochrana přírody, 12, 5: 129—135.
Procházka F. (1980): Naše orchideje. Vyd. Kraj. museum, Pardubice 1980, 296 p. (1. vydání).
Řičan G. (1926): Květena Makyty v Mor. Karpatech. Zvl. otisk ze Sbor. Klubu přírodověd. v Brně za r. 1926, 9:1—11 (separát).
Řičan G. (1928 a): Rozšíření Aremonia agrimonoides v Mor. Karpatech. Zvl. otisk ze Sbor. Klubu přírodověd. v Brně za r. 1928, 11: 1—10 (separát).
Řičan G. (1928 b): Orchideové louky u Vsetína v Mor. Karpatech. Zvl. otisk ze Sborníku Klubu přírodověd. v Brně za r. 1927, Brno 1928, 10, 15 p. (separát).
Řičan G. (1932): Květena Javorníků v Mor. Karpatech. Sborník Klubu přírodověd. v Brně za r. 1932, 24 p. (separát).
Řičan G. (1936): Květena okresu vsetínského a valaško-meziříčského. Rozmnoženo jako rukopis nákladem vlastním. Vsetín 1936, 79 p.
Tomášek J. (1960): Cévnaté rostliny Gottwaldovského okresu. In Příroda jihových. Moravy — přírodověd. sborník I., Kraj. nakl. Gottwaldov, 1960, p. 73—157.
Tomášek J. (1977): Příspěvek ke květeně východní a jihových. Moravy IV. Zpr. Čs. bot. společ., Praha, 12: 35—43.
Tomášek J. (1979): Příspěvek ke květeně Javorníků. Beitrag zur Flora des Gebirges Javorníky (Ostmähren). Zpr. Čs. bot. společ., Praha, 14: 117—142.
Velisek V. (1962): Nová lokalita prhy arniky (Arnica montana L.) na Moravě. Eine neue Lokalität von Arnica montana L. in Mähren. Acta musei silesiae, series A, XI — 1962, Opa-va, p. 127—132 (separát).

**ORNITOLOGICKÁ
POZOROVÁNÍ
NA RYBNÍCÍCH
V ZUBŘÍ—HAMRY
V LETECH 1982—1986**

JAROMÍR JUNG

Od roku 1982 provádím ornitologická pozorování na dvou komorových rybnících v Zubří-Hamry. Jde o vodní plochy menšího rozsahu s celkovou výměrou 7 ha v nadmořské výšce 340 m. Vodní hladina je asi z 20 % zarostlá vodními rostlinami — zvláště na horním rybníku, což dává částečný předpoklad k hnízdění některých zástupců avifauny.

Pozorování byla prováděna celoročně, nepravidelně, v dopoledních, odpoledních i večerních hodinách, v době hnízdění pokud možno v pravidelných intervalech. Do výčtu druhů jsou zahrnuty i druhy, které byly zjištěny v bezprostřední blízkosti obou rybníků. Výsledky pětiletého sledování lokality uvádím v tabulce. Z celkového počtu 27 zjištěných druhů ptáků je chráněno

Zuberský rybník.

Foto L. Kučírek

vyhláškou č. 80/1965 Sb. o ochraně volně žijících živočichů a vyhl. Sm KNV v Ostravě o ochraně dalších volně žijících živočichů v Severomoravském kraji celkem 19 druhů, což představuje 70,3 %.

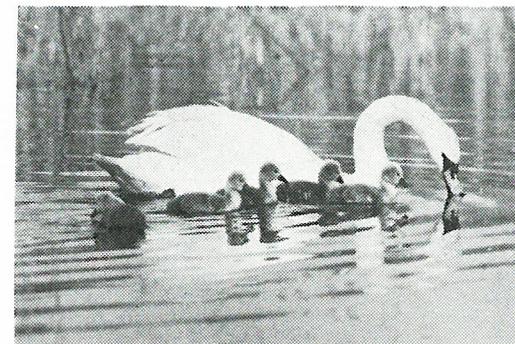
Pokud se týká druhů na lokalitě pravidelně hnízdících, musím konstatovat, že jejich hnízdění je od roku 1984 negativně ovlivňováno vypouštěním vody z obou rybníků, a to prakticky vždy v hnízdění době. Hnízdící vodní ptáci po takovém zásahu svá hnízda i lokalitu opouštějí.

Takto bylo již několikrát zmařeno hnízdění lysek černých, kachen divokých a labutí velkých. U labutí jsou ztráty o to citelnější, že jde o druh chráněný a v této oblasti ojedinělý. Na rybnících začaly labuť hnízdit v roce 1981, nevyvedly však toho roku žádné mládě. V roce 1982 vyvedly úspěšně 6 mláďat a v roce 1983 vyvedly 3 mláďata. V roce 1984 byly postupně vypuštěny oba rybníky a labuť poté odletěla, aniž založily hnízdo. Obdobná situace se opakovala v roce 1985 s tím rozdílem, že labuť postupně založily 2 hnízda na horním rybníku. Při kontrole již opuštěných hnízd dne 29. 4. jsem našel v jednom hnízdě 3 celá a 1 rozbi-

té vejce, ve druhém hnízdě 4 celá a 1 rozbité vejce. V r. 1986 po vypuštění rybníků labuť opět opustily založené hnízdo, na kterém seděly až do 15. 4. Při kontrole dne 22. 4. bylo v hnízdě 6 celých a 1 rozbité vejce. Přitom se jednalo každoročně o stejný pár; samice je kroužkovaná — Muzeum Praha, č. kroužku 3471.

Ve snaze zabránit tomuto nežádoucímu stavu navrhuji, aby kompetentní orgány ochrany přírody prověřily, zda vypouštění rybníků je skutečně nezbytným hospodářským opatřením, případně projednaly s majitelem posunutí termínu vypouštění na jiné roční období.

Pro doplnění uvádím ještě alespoň některé další zástupce fauny, které je možno na lokalitě spatřit. Jde o výskyt ondatry pižmové, hojný výskyt rosníčky zelené a skokana hnědého, ropuchy obecné a rovněž hojný výskyt užovky obojkové.

Labuť velká s mláďaty na Zuberském rybníku.
Foto T. Kašpar 1982

Na závěr bych chtěl uvést, že ačkoliv jde o celkem malý úsek krajiny, je zde možno spatřit i poměrně vzácné zástupce živé přírody, kteří tady nacházejí vhodné životní podmínky. Z tohoto důvodu je nutné lokalitě věnovat i nadále pozornost a do budoucna nedopustit jakýkoliv necitelný zásah do tohoto biotopu.

TABULKA

PŘEHLED ZJIŠTĚNÝCH DRUHŮ PTÁKŮ NA SLEDOVANÉ LOKALITĚ V LETECH 1982—1986

DRUH	Pravid. hnízdění Párů ročně	Pravid. výskyt Ptáků ročně	Občasný výskyt Ptáků ročně
1. Potápka malá		4—10	
2. Volavka popelavá		3—8	
3. Čáp bílý	1		
4. Labuť velká	1		
5. Kachna divoká	8—16		
6. Polák velký		15—40	
7. Polák chocholačka		6—12	
8. Bažant obecný		8—15	
9. Slípka zelenonohá			1—2
10. Lyska černá	12—20		
11. Kulík říční			4—6
12. Racek chechtavý		30—200	
13. Puštík obecný			1—2
14. Ledňáček říční			1—3
15. Strakapoud velký	1—2		
16. Strakapoud malý			1—2
17. Vlaštovka obecná		30—40	
18. Jiříčka obecná		30—40	
19. Konipas horský	5—10		
20. Konipas bílý		10—15	
21. Kos černý		10—20	
22. Rákosník obecný		10—15	
23. Mlynářík dlouhoocasý		5—10	
24. Sýkora modřinka		8—15	
25. Sýkora koňadra		10—15	
26. Brhlík lesní		4—6	
27. Pěnkava obecná	5—10		

VODNÍ ROSTLINY V POVODÍ BEČVY U HUSTOPEČÍ N. BEČVOU

VÍTĚZSLAV PŘIKRYL

V minulosti byly Hustopeče nad Bečvou obklopeny rybníky, které vytvářely na pravém břehu řeky Bečvy souvislou vodní plochu od Lešné až k černošínským skalám.

Jaké asi bohatství vodních rostlin a ptactva tu muselo být v dobách jejich největší slávy! To si nyní nedovedeme představit, neboť se o tom nedochovaly písemné záznamy. Ale muselo to být jistě velkolepé a pozoruhodné. Po třicetileté válce nastal úpadek ryb-

ničního hospodářství. Byl rušen rybník po rybníku, až přišel rok 1885, kdy tehdejší majitel hustopečského panství rozhodl o jejich úplné likvidaci. Za druhé světové války jen malá plocha byla opět obnovena. Další rybníční soustava byla nově vybudována v letech 1953—55 na katastru obce Choryně.

Pamětníci bývalé rybníční slávy je řeka Bečva se svými zbylými slepými rameny a tůňmi. V nedávné minulosti bývala proslavena svým rybím bohatstvím a spatřit vydru nebývalo žádnou vzácností. Před regulací řeky od Hustopečí až po Skaličku byla hustá síť slepých ramen, jezer, tůní a zátočin. Tam rostla jistě zajímavá společenstva vodních i bažinných rostlin a v pobřežních porostech hnízdilo mnoho druhů ptáků.

Jezera, slepá ramena a tůně byly v minulosti ušetřeny negativního zásahu člověka. Koryto řeky nebylo ještě tak zahloubené, a proto voda z řeky pro-

Vodní plocha v Hustopečích n. B.

Foto: M. Kašparová

sakovala do slepých ramen, jezer, tůní a mokřích míst.

R. 1898 byla bývalým rakouským ministerstvem orby ve Vídni schválena regulace Bečvy, a to od hranického jezu až po stupeň u Juřinky. S přestávkami byla dokončena až r. 1933. Mělo se tím zabránit povodním. Regulace nesplnila svůj účel a velmi rušivě zasáhla do přírodního prostředí.

V současné době Bečva své koryto neustále zahlubuje* a ještě navíc tzv. proudy jsou buldozerem prohrnovány. Tím se vyrovnává niveleta, uvolňuje se průtočný profil koryta, aby voda při vyšším stavu mohla rychleji odtéci.

Toto snížení vodní hladiny v hlavním korytě má negativní vliv na stav vody v přilehlých jezerech, tůních a mokřinách. Voda z těchto míst vsakuje nyní do Bečvy. A tak tyto větší nebo menší vodní plochy urychleně mizejí a s nimi i jejich bohatá flóra a fauna.

V letech 1955—1985 jsem prováděl na shora uvedeném území ornitologický průzkum. Zaznamenával jsem si také všechny vodní rostliny, které jsem v tomto období nalezl.

Veškeré názvy rostlin jsou podle J. Dostála: „Klíč k úplné květeně ČSR“, Praha 1958.

POZNÁMKA

* Zahlubování koryta (erozi) Bečvy nelze považovat ve sledovaném území jako všeobecně platné. Převažuje spíše akumulace splavenin — zanášení koryta.

I. ROSTLINY S LISTY NAD VODOU

Acorus calamus L. — puškovec obecný

Byl nalezen jen na jedné lokalitě u malého rybníčka před bývalou hájovnou „Obora“.

Alisma plantago-aquatica L. — žabník jitrocelový

Téměř u každého rybníka, jezera a zbývajících pískovišť. Dostí hojný.

Alisma gramineum Gmel.

Není tak hojný jako žabník jitrocelový.

Baldingera arundinacea (L.) Dumort — chraslice rákosovitá

Velmi hojná, místy tvoří souvislé porosty.

Bidens tripartitus L. — dvojzubec trojdílný

Není příliš hojný.

Šmel okoličnatý (*Butomus umbellatus*).

Foto I. Růžička

Butomus umbellatus L. — šmel okoličnatý

Téměř u všech rybníků, na mokřinách, podél tůní a jezer.

Caltha palustris ssp. palustris L. — blatouch bahenní pravý

Hojný, proměnlivý a jedovatý druh. Jedovatost se neztrácí ani sušením.

Cardamine amara L. — řeřišnice hořká pravá

Na zamokřených místech, u pramenišť potůčků pod Doubravou tvoří někdy i kobercovité porosty, ale vždy jen na malé ploše.

Carex gracilis Curt. — ostřice štíhlá

Hojná na mokřích místech, u rybníků a podél Bečvy.

Carex pseudocyperus L. — ostřice nedošáchor

Je světlomilná. Její výška kolísá od 40 do 110 cm. Není příliš hojná, vzácnější.

Carex riparia Cur. — ostřice pobřežní

Dorůstá až do 150 cm. Roztroušený výskyt na březích rybníků. Podél Bečvy hojnější.

Carex rostrata Stok. — ostřice zobánkatá

Má klásky žlutohnědé. Dorůstá jen do výše 60 cm. Podobá se ostřici měchýřkaté — *C. vesicaria* L., se kterou roste společně.

Cicuta virosa L. — rozpupek jízlivý

Prudce jedovatá rostlina, která dorůstá až do výše 150 cm.

Není příliš hojná, místy tvoří ostrůvkovité porosty.

Comarum palustre L. — zábělník bahenní
Statná rostlina až 60 cm vysoká, oddenek velmi dlouhý. Postupně mizí. V roce 1985 jsem našel již jen tři jedince.

Equisetum fluviatile L. — přeslička říční
Poměrně hojná.

Equisetum palustre L. — přeslička bahenní
Na vlhkých a zamokřených lokalitách souvislé husté porosty. Nejvíce na louce u Choryňského rybníka.

Glyceria aquatica (L.) Wahlb. — zblochan vodní
Společně s rákosem, dosti hojně.

Glyceria fluitans (L.) R. Br. — zblochan vzplývavý

Všude hojný

Glyceria plicata Fr. — zblochan řasnatý

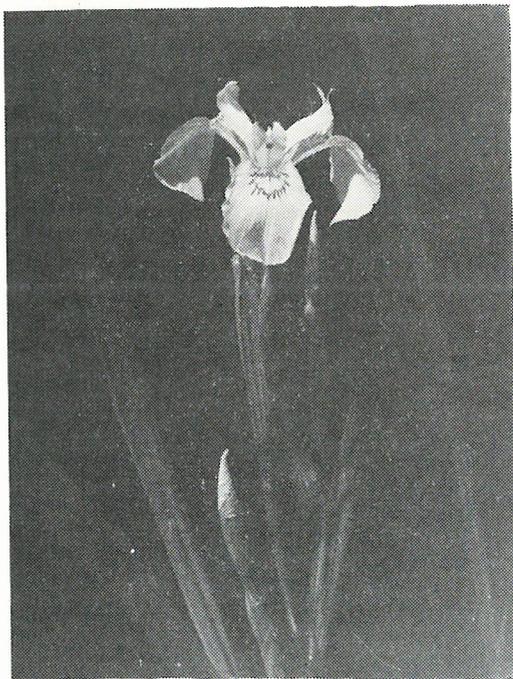
Není příliš rozšířen.

Hippuris vulgaris L. — prustka obecná

Roztroušeně, až vzácně. Vyskytuje se na březích jezer nebo v hlubokých stojatých vodách jezer v Záčerní. Podle druhu stanoviště je buď ponořena celá rostlina nebo jen do poloviny. Z uvedeného regionu neustále mizí. Ještě do r. 1975 poměrně hojná. Naposledy jsem ji viděl v Záčerní, a to v r. 1977. Od tohoto data jsem nezjistil její výskyt.

Impatiens roylei Walp. — netýkavka Royleova
Nepatří do naší květeny. „Útekla“ ze zahrádek a podél Bečvy vytváří husté kolonie. Neustále se šíří.

Iris pseudacorus L. — kosatec žlutý
Dost hojný na březích rybníků, v zamokřených příkopech podél cest, silnice, na stojatých vodách.

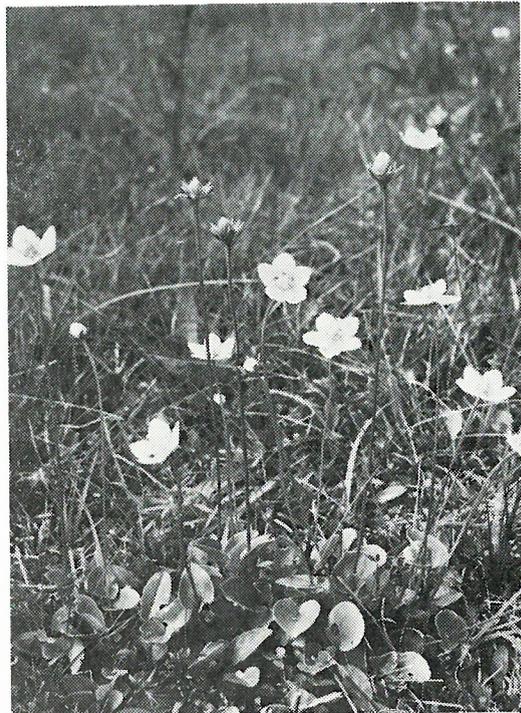

Kosatec žlutý (*Iris pseudacorus*).

Foto L. Kučírek

Tolije bahenní (Parnasia palustris).

Foto I. Růžička

Juncus effusus L. — sítina rozkladitá

Dost hojná.

Juncus conglomeratus L. — sítina rozkladitá

Také hojný druh.

Juncus inflexus L. — sítina sivá

Nalezl jsem málo jedinců. Zdá se, že se poznamená vytrácí.

Lycopus europaeus L. — karpinec evropský

Poměrně hojný.

Lysimachia nemorum L. — vrbina hajní

Je buď vzpřímená nebo plazivá. Má ráda mokrá místa, a to ponejvíce v houštinách. Není hojná.

Lysimachia nummularia L. — vrbina penízková
Hojná.

Lysimachia vulgaris L. — vrbina obecná

Až 100 cm vysoká. Hojná.

Lythrum salicaria L. — kyprej vrbice

Nejhojněji v pobřežních porostech.

Mentha aquatica L. — máta vodní

Na vlhkých a mokřích místech, ale i na mírně tekoucí vodě. Hojná.

Myosotis palustris (L.) Nath. — pomněnka bahenní

Hojná.

Nasturium officinale R. Br. — potočnice lékařská

Velmi málo. Od r. 1979 jsem nenašel ani jeden exemplář. Zdá se, že mizí.

Oenanthe aquatica (L.) Poiret — halucha vodní
Ve stojatých vodách, v močariskách dosti hojná. Je nejen prudce jedovatá, ale i léčivá.

Polygonum lapathifolium L. — rdesno blešník
Nepříliš hojný výskyt.

Polygonum amphibium L. — rdesno obojživelné
Hojně.

Polygonum hydropiper (L.) Opiz. — rdesno peprník

Na zastíněných místech — hojně.

Polygonatum minus L. — rdesno menší

Na březích rybníků, v příkopech a na všech příhodných místech hojně.

Polygonum persicaria L. — rdesno červivec

Hojný výskyt na dnech vysychajících jezer a tůň. Také na pískovištích.

Parnasia palustris L. — tolje bahenní

Velmi vzácně se vyskytující a v současné době mizející druh. Ještě před 15 lety poměrně hojná.

Phragmites communis Trin. — rákos obecný
Masový výskyt.

Ranunculus flammula ssp. flammula L. — pryskyřník plamének pravý

Poměrně hojný výskyt.

Ranunculus lingua L. — pryskyřník veliký

Roztroušeně na březích rybníků, jezer a tůň.

Ranunculus sceleratus L. — pryskyřník lýtý

Zřídka, až ojedinělý výskyt.

Rorippa islandica (Oeder) Borb. — rukev islandská

Hojná na březích Bečvy, na mokřích a vlhkých místech.

Rorippa amphibia (L.) Bess. — rukev obojživelná

Všude na zbahněných místech, v křovinách podél Bečvy a také na písčitéch ostrůvcích v řečišti.

Rumex aquaticus L. — šťovík vodní

Hojný druh.

Sagittaria sagittifolia L. — šípátka střelovitá

Na každém rybníku. Nejvíce na opuštěném šterkovišti pod Valchou.

Sium latifolium L. — sevlák široolistý

Roztroušený výskyt.

Berula erecta (Huds.) Cov. — potočník vzpřímený

Nalézán jen občas, a to ve vodě přes jeden metr hluboké.

Scirpus radicans Schkuhr — skřípina kořenující

Jen ojedinělé exempláře se tu a tam vyskytují na březích rybníků, na dnech vysychajících jezer, mezi rákosím.

Scirpus silvaticus L. — skřípina lesní

Hojnější předešlé.

Scutellaria galericulata L. — šišák vroubkovaný

Běžný výskyt podél Bečvy na zamokřených loukách.

Solanum dulcamara L. — lilek potměchuť

Ojediněle.

Sparganium erectum L. — zevar vzpřímený
Ještě se vyskytuje na lesním potoku (v Oboře), a to v počtu pěti jedinců. Na ostatních lokalitách od r. 1980 již vymizel.

Sparganium minimum Fr. — zevar nejmenší
Ojedinělý nález v r. 1979, a to jen na jedné lokalitě. Od r. 1983 vymizel.

Stachys palustris L. — čísteček bahenní
Hojný výskyt na vlhkých a zamokřených místech na březích Bečvy a jezer.

Typha angustifolia L. — orobinec úzkolistý

Hojný, ale málokde vytváří souvislé porosty.

Typha latifolia L. — orobinec široolistý

Na všech rybnících, jezerech a tůňích — souvislé plochy.

Veronica longifolia L. — rozrazil dlouholistý
Hojný všude na mokřích místech luk a v pobřežních křovinách jezer a tůň.

Veronica beccabunga L. — rozrazil potoční
Poměrně dosti hojný, zvláště na lesních potočích v Oboře.

Leucojum aestivum L. — bledule letní

Poprvé jsem našel v r. 1971 v lese „Na stráni“ 15 kvetoucích jedinců. V letech 1975 a 1976 další tři velké lokality.

V roce 1985 JZD Hustopeče bez jakéhokoliv povolení vybudovalo přístupové cesty napříč nejbohatší lokalitou, která až na několik jedinců byla zničena.

V r. 1986 ještě kvetlo 136 bledulí letních. Každoročně její počty klesají.

Bledule letní (*Leucojum aestivum*).

Foto L. Kučírek

II.
VODNÍ ROSTLINY
PLOVOUCÍ NA HLADINĚ

Batrachium aquatile (L.) Dum. ssp. heterophyllum (Hoffm.) Rikli — lakušník vodní různolistý
Téměř na každé hladině mírně tekoucích potoků.

Hydrocharis morsus ranae L. — voďanka žabí
Již jen několik jedinců na jednom vysychajícím jezeře pod hustopečským mostem.

Také u Skaličky se vyskytovala, ale jezero je povodní zničeno. Je to jedna z nejkrásnějších vodních rostlin, ale také se z našich vodních hladin vytrácí.

Lemna minor L. — okřehek menší
Na stojatých nebo mírně tekoucích vodách hojný.

Lemna trisulca L. — okřehek trojbrázdý
Není tak hojný jako předešlý.

Nuphar luteum L. — stulík žlutý
Ještě před deseti lety byla hladina jezera zakryta listy. V r. 1985 již jen 5 jedinců. V roce 1986 vymizel úplně.

Nymphoides peltata (Gmel.) Ktze. — plavín lekninovitý

Za posledních pět let nenalezen již ani jeden exemplář. Předtím jsem jej nacházel na dvou jezerech z Záčerní. Jezero se zavázá a tím pravděpodobně byl zničen i plavín.

Polygonum amphibium L. — rdesno obojživelné
Všude hojně.

Potamogeton gramineus L. — rdest trávolistý
Je velmi málo rozšířen, neboť stojaté vody mizí a s nimi se ztrácí i rdest trávolistý.

Potamogeton natans L. — rdest plovoucí
Nacházím jej, a to také již velmi zřídka, na stojatých hladinách jezer a tůň, občas se objevuje na hladině mírně tekoucího ramene Bečvy u Kačeny.

Salvinia natans L. — nepukalka plovoucí
Tato plovoucí kapradinka byla ještě dosti hojná na jezeře pod hustopečským nádražím a na dalších dvou u hustopečského mostu. Poslední dvě jezera zanikla a na zbývajícím jezeře jí každoročně ubývá. Je pravděpodobné, že nejpozději do pěti let úplně zmizí.

Trapa natans L. — kotvice plovoucí
Ještě v roce 1967 hojná na hladinách dvou jezer u Hustopeče.

V roce 1978 nalezeno jen několik jedinců. Od r. 1979 vymizela. V r. 1984 se objevila na nové lokalitě — na hladině jezírka opuštěného pískoviště pod Valchou, a to jen čtyři jedinci. V r. 1985 jsem ji tam nenalezl.

III.
VODNÍ ROSTLINY
PONOŘENÉ POD HLADINOU

Zebračka bahenní (*Hottonia palustris*).

Foto L. Kučírek

Batrachium circinatum (S'bth) Spach. — lakušník okrouhlý

Na opuštěném pískovišti (hnízdišti labutí) u hustopečského mostu. Další lokalita na menším vysychajícím jezeře poblíž lokalit bledulí letních (*Leucojum aestivum* L.). Není příliš hojný.

Elodea canadensis L. — vodní mor kanadský
Místy přemnožen.

Ceratophyllum demersum L. — růžkatec ponořený

Není příliš rozšířen. Pravděpodobně se také z našich vod vytrácí.

Hottonia palustris L. — zebračka bahenní
Kdysi velmi hojná „v každé kaluži“ — vytvářela souvislé koberce. Kvetla i na potocích v Oboře. V letech 1984 a 1985 jsem nenalezl na žádné lokalitě ani jednu květinu. Naráz vymizela.

Potamogeton compressus L. — rdest smáčknutý
V posledních pěti letech také marně po něm pátrám. Asi se také nenávratně vytratil.

Potamogeton lucens L. — rdest světlý
Dříve hojný vyskyt, v současné době neustále mizí.

Potamogeton obtusifolius Mert. et Koch. — rdest tupolistý

Od r. 1977 jsem nenašel ani jeden exemplář, i když na jednom jezeře pod Kamencem býval dosti hojný. Jezero zaniklo a na zbývajících lokalitách jsem marně po něm pátral.

Potamogeton perfoliatus L. — rdest prorostlý
Velmi zřídka. Pravděpodobně také mizející druh.

Potamogeton pectinatus L. — rdest hřeбенitý
Poměrně hojný, a to jak v tekoucích, tak i ve stojatých vodách.

V uplynulých třiceti letech (1955—1985) vymizelo na sledovaném území z uvedeného počtu 83 vodních rostlin celkem 9 jedinců, tj. 10,8 %.

Jsou to:

kotvice plovoucí — *Trapa natans*,
plavín lekninovitý — *Nymphoides peltata*,
prustka — *Hippuris vulgaris*,
rdest smáčknutý — *Potamogeton compressus*,
stulík žlutý — *Nuphar luteum*,
zevar nejmenší — *Spargium minimum*,
zevar vzpřímený — *Spargium erectum*,
žebračka bahenní — *Hottonia palustris*,
rdest tupolistý — *Potamogeton obtusifolius*.

Dosud, ale velmi vzácně se vyskytují čtyři druhy, t. j. 4,87 %:

pryskyřník lítý — *Ranunculus sceleratus*

puškvorec obecný — *Acorus calamus*
voďanka žabí — *Hydrocharis morsus ranae*

zblouhan řasnatý — *Glyceria plicata*
Každoročně klesá počet níže uvedených 12 druhů, tj. 15,8 %:

bledule letní — *Leucojum aestivum*
nepukalka plovoucí — *Salvinia natans*
potočnice lékařská — *Nasturium officinale*

rdest prorostlý — *Potamogeton perfoliatus*

rdest světlý — *Potamogeton lucens*
rdest plovoucí — *Potamogeton natans*
rdest trávolistý — *Potamogeton gramineus*

růžkatec ponořený — *Ceratophyllum demersum*

sítina sivá — *Juncus inflexus*

tolie bahenní — *Parnasia palustris*
voďanka žabí — *Hydrocharis morsus ranae*

zábělník bahenní — *Comarum palustre*

Důvodů, proč nám mizí před našima očima celá řada vodních rostlin, je několik. Jak již bylo v úvodu řečeno, Bečva své koryto neustále zahlubuje, mění se vodní režim a zároveň také chemické složení vody. V uplynulých 15 až 20 letech se používá v zemědělství nebývalé množství chemických přípravků, které se rozprašují letecky od časného jara až do konce podzimu. Tyto chemikálie dopadají nejen na pole, ale větrem jsou zanášeny i na nezemědělskou půdu a padají také do vody. A zde ničí nejen celou řadu vodních rostlin, ale i drobnou faunu, která je důležitou složkou potravy pro ptactvo a drobné živočichy. Společně s mizejícími rostlinami mizejí zpěvaví ptáci, plazi, mlži a plži.

Musíme si již konečně uvědomit, že rostlinný nebo živočišný druh, nad jehož vymizením z přírody dnes ještě mnozí klidně mávnou rukou, je článkem řetězce, na konci kterého je i sám člověk.

Bečva pod silničním zářezem do vápence u Černotína. Foto: L. Kučírek

PTÁCI
V PRALESE RAZULA
V PODZIMNÍM
A ZIMNÍM OBDOBÍ

JAN PAVELKA

V současnosti se mnohé biologické výzkumy zabývají sledováním celých společenstev organismů s jejich vzájemnými vztahy. Toto úsilí je zaměřeno také na otázky v přirozených ekosystémech, k nimž v našem regionu zčásti patří i jedlobukový prales Razula (23,2 ha, 660—812 m n. m.). Prales Razula je zbytkem původních jedlových bučin,

kteří kdysi pokrývaly značnou část horské oblasti Valašska. Věk nejstarších jedlí a smrků se pohybuje kolem 350 let. Od roku 1949 je území státní přírodní rezervací.

V předloženém článku uvádím výsledky kvantitativního výzkumu ptačích společenstev (ornitocenóz), která jsem ve zmíněném pralesě sledoval od října do února v letech 1978-1979 až 1982—1983. Tento výzkum je jedním z prvních svého druhu v Československu a zřejmě ve střední Evropě vůbec. Nedostatečná prozkoumanost mimohnízdních ornitocenóz v horských pralesích souvisí snad s tím, že tyto biotopy jsou méně dostupné (problém dopravy na místo) a v zimě jsou navíc obvykle těžce průchodné v důsledku vysoké sněhové pokrývky. Použití lyží, někdy i sněžnic, je často problematické, poněvadž mu brání četné vývraty a podobné terénní překážky, které jsou pro tato prostředí příznačné.

Jedlobukový prales Razula v zimě.

Foto J. Pavelka

Vlastní šetření v pralesě jsem prováděl liniovou metodou na trase o délce 2000 m a šířce sčítacího pásu 50 m (celková sčítací plocha tedy činila 10 hektarů). Sčítání jsem prováděl jednou až pětkrát měsíčně, průměrná pochodová rychlost činila 1,34 km/hod. Během pěti let výzkumu jsem uskutečnil celkem 69 sčítání (snímků), z toho 26 na podzim (říjen a listopad) a 43 v zimě (prosinec, leden a únor).

V příložené tabulce jsou uvedeny souhrnné údaje o ornitocenózách z obou období; podrobnější rozbor společenstev z různých hledisek jsem uvedl v jiných pracích (PAVELKA, v tisku a rukopis).

Vysvětlivky k tabulce:

D — Dominance (procentuální zastoupení) druhu, výpočet:

$$D = \frac{a}{b} \cdot 100 (\%)$$

a — počet jedinců daného druhu ve společenstvu

b — celkový počet všech jedinců ve společenstvu

K — Konstace (stálost) druhu ve společenstvu.

výpočet:

$$K = \frac{e}{d} \cdot 100 (\%)$$

c — počet sčítání, v nichž byl druh přítomen

d — celkový počet provedených sčítání

PŘEHLED PTÁKŮ ZJIŠTĚNÝCH NA PODZIM A V ZIMĚ V PRALESE RAZULA V LETECH 1978-1979 až 1982-1983.

	PODZIM (X+XI)		ZIMA (XII+I+II)	
	D(%)	K(%)	D(%)	K(%)
1. Brhlík lesní	11,02	100	20,51	100
2. Červenka obecná	0,58	19	—	—
3. Čížek lesní	2,00	8	0,24	2
4. Datel černý	0,17	4	0,37	7
5. Datlík tříprstý	—	—	0,12	2
6. Dlask tlustozobý	1,17	15	—	—
7. Drozd brávník	0,17	4	—	—
8. Drozd cvrčala	0,08	4	—	—
9. Drozd zpěvný	0,25	4	—	—
10. Hýl obecný	0,84	15	—	—
11. Kos černý	0,17	4	0,12	2
12. Kos horský	0,08	4	—	—
13. Krahujec obecný	0,17	8	—	—
14. Králíček obecný	18,36	92	30,53	81
15. Krkavec velký	0,08	4	—	—
16. Křivka obecná	—	—	1,34	9
17. Mlynařík dlouhoocasý	—	—	1,10	2
18. Pěnkava jíkavec	2,59	15	—	—
19. Pěnkava obecná	0,75	23	—	—
20. Pěvuška modrá	0,08	4	—	—
21. Sojka obecná	2,09	42	0,61	2
22. Strakapoud bělohřbetý	1,25	42	1,59	28
23. Strakapoud velký	1,09	42	2,32	23
24. Střízlík obecný	0,08	4	—	—
25. Sýkora babka	2,75	73	3,66	49
26. Sýkora koňadra	6,60	77	1,47	19
27. Sýkora lužní	0,84	23	0,73	9
28. Sýkora modřínka	2,00	58	1,22	23
29. Sýkora parukářka	2,17	54	2,81	37
30. Sýkora úhelníček	39,40	100	26,01	91
31. Šoupálek dlouhoprstý	2,92	65	5,25	58
32. Žluna šedá	0,25	12	—	—
Celkem	100,0	—	100,0	—

D — dominance (na podzim 1198 jedinců = 100 %, v zimě 819 jedinců = 100 %).
K = konstace (na podzim 26 snímků = 100 %, v zimě 43 snímků = 100 %).

Na podzim jsem ve 26 snímcích (260 ha) zjistil 29 druhů v celkovém počtu 1198 jedinců, tj. hustota (denzita) činila 46,08 ex. 10 ha. V zimě jsem ve 43 snímcích (430 ha) zjistil 18 druhů v celkovém počtu 819 jedinců, tj. hustota činila 19,05 ex./10 ha. V zimě tedy klesl počet druhů (i přesto, že byl asi 1,6krát vyšší počet sčítání) na 62 % stavu z podzimu, hustota poklesla na 41 % stavu z podzimu. Přesnější charakteristikou dynamiky druhů jsou údaje o počtu druhů průměrně v jednom snímku (tyto hodnoty nejsou totiž vůbec ovlivněny různým počtem sčítání ve srovnávaných obdobích): na podzim jsem v jednom snímku pozoroval průměrně 9,27 druhu, v zimě 5,44 druhu, tj. 59 % stavu z podzimu. Na výrazném poklesu denzity ornitocenózy v zimě měl zásadní vliv pokles hustoty dvou nejpočetnějších druhů — sýkory úhelnička a králíčka obecného. Tito tvořili po obě období více než 50 % společenstva. Třetím nejhojnějším druhem byl brhlík lesní. Ten držel primát ve stálosti na lokalitě — jako jediný z ptačího osazenstva byl přítomen ve 100 % snímků na podzim i v zimě. Brhlík lesní se vůbec vyznačuje svou věrností k hnízdišti, v pralese má navíc dostatek potravy po celý rok (např. odumírající stromy s napadeným hmyzem). K hojnějším ptákům v pralese dále patřili šoupálek dlouhoprstý, sýkory koňadra, modřinka, parukářka a babka, na podzim ještě sojka obecná, pěnkava jikavec a čížek lesní (poslední dva druhy však byly v pralese méně pravidelnými členy společenstva ptáků — jikavec byl zachycen v 15 % a čížek v 8 % návštěv, šlo obvykle o hejna v počtu 10 až 20 kusů). Častěji byli ještě pozorováni strakapoud velký a strakapoud bělohřbetý, na podzim také sýkora lužní.

Z porovnání výsledků je zřejmé, že v zimě byla avifauna podstatně chudší, což bylo dáno drsnějšími klimatickými podmínkami a částečně i snížením potravní nabídky v tomto období. V zimě se v pralese vyskytovaly většinou jen hmyzožravé druhy, které sbíraly svou po-

travu jednak v korunách stromů (sýkora úhelniček, králíček obecný) nebo na jejich kmenech (brhlík, šoupálek, strakapoudi). Na podzim byla druhová pestrost vyšší (rovněž i hustota) díky zejména dominantnímu zastoupení buku lesního ve stromovém patře pralesa (tvořil 56 % stromů). Někteří ptáci se na podzim živili výhradně bukvicemi a svou přítomností tak ovlivňovali složení celého společenstva — např. dlask tlustozobý, pěnkava jikavec a sojka obecná (při sběru bukvic jsem také pozoroval brhlíka lesního a sýkoru koňadru). Větší bohatost druhů na podzim byla způsobena dále ještě druhy, které se v pralese zdržely před odletem do jižněji položených oblastí anebo se zdržely na průtahu — jako drozdi brávník, cvrčala a drozd zpěvný, červenka obecná, kos černý, kos horský, pěvuška modrá, strízlík obecný, žluna šedá. Většinou se jedná o druhy, které sbírají potravu na půdním povrchu nebo v bylinném patře (v zimě je přístup k této potravě již znemožněn sněhovou pokrývkou). Přítomnost kosa černého v pralese v zimě byla výjimečná — zastihl jsem jej pouze jednou při mimořádném oteplení (nejblíže přezimují až v obci Velké Karlovice — část Léskové, a to ještě ve velmi malém počtu). Mimo sčítací pás jsem v pralese 1—2 krát pozoroval jestřába lesního (listopad), káni lesní (říjen, únor), jeřábka lesního (říjen), žlunu zelenou (říjen) a drozda kvíčalu (listopad). Čili celkem jsem v pralese za sledované období zjistil 37 druhů.

Cílem mého příspěvku bylo podat co nejpřesnější obraz o ptačí složce biocenózy původní jedlobučiny v mimohnízdním období. Měl jsem rovněž na zřeteli i jeho přínos pro praktickou ochranu přírody.

LITERATURA

PAVELKA J.: Ptačí společenstva v jedlobukovém pralese Razula v mimohnízdní době. Čas. Slez. muzea Opava, A, v tisku.
PAVELKA J.: Podzimní a zimní ornitocenózy v karpatském jedlobukovém pralese. Rukopis.

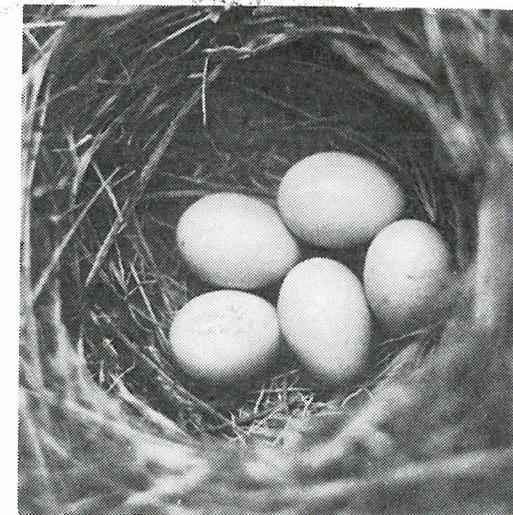
MAPOVÁNÍ HNÍZDNÍHO ROZŠÍŘENÍ PTÁKŮ

JAN PAVELKA

V posledních desetiletích se pozornost přírodovědců stále více obrací ke globálním výzkumům biosféry. Jejich cílem je objasnit zákonitosti a příčiny změn v životním prostředí člověka, zvolit přiměřené metody jeho řízení ochrany a tvorby. Jednou z běžně používaných metod je zmapování rozšíření organismů na určitém území. Největší tradici mají tyto výzkumy v ornitologii. V současné době je pro celou Evropu aktuální mapování hnízdního rozšíření ptáků, které probíhá v letech 1985—1988. Cílem této mezinárodně koordinované akce je zjištění všech druhů ptáků, které u nás hnízdí, a získané údaje porovnat s výsledky této akce v letech 1974—1977.

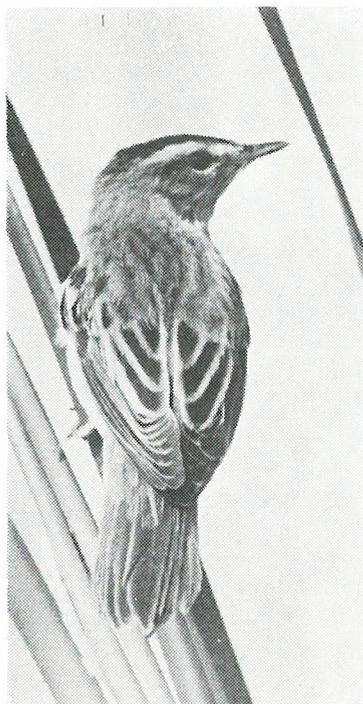
Území celé Evropy je rozděleno sítí ploch tvaru přibližně čtverce o straně 11 km a v každém takovém čtverci území se zjišťuje výskyt hnízdicích ptáků zvlášť. Na území Čech a Moravy je celkem 675 čtverců. Na okres Vsetín připadá 8 čtverců celých a části dalších 12 čtverců. Naší snahou je, aby byl každý čtverec prozkoumán co nejúplněji. Do roku 1986 bylo v našem okrese systematicky zpracováno 8 čtverců a 7 čtverců bylo zpracováno neúplně. Práce v terénu probíhají od dubna do července, tj. v době hnízdění většiny u nás hnízdicích druhů. Terénní údaje se zpracovávají do hnízdních karet, které dostane každý účastník akce. Do karet se zaznamenávají stupně průkaznosti hnízdění, které jsou čtyři. Nejvyšším

stupněm je důkaz hnízdění — tj. nález hnízda s vejci, hnízda s mláďaty, zalétávání do dutiny s potravou pro mláďata apod. Na území okresu se v každém čtverci předpokládá hnízdění 90 až 100 druhů. Nejvyšší za léta 1984 až 1985 dosud zjištěné počty dosahují 85 druhů. I když ornitologové vyvíjejí intenzivní činnost, zdaleka nemohou plně prozkoumat každou část území, zvláště pak v horské oblasti. Jsme si vědomi toho, že mnohé zajímavé údaje mohou uniknout naší pozornosti. Týká se to i těch druhů, které mohou v terénu určit i další pozorovatelé přírody, např. myslivci, rybáři. Mezi tyto druhy lze zařadit kachnu divokou, čápa černého a bílého, volavky, z dravců jestřába, krahujce, včelojeda a ostříže, sovu pálenou, sluku lesní, ledňáčka říčního, chřástala polního, koroptev polní, krkavce velkého a jiné. Nálezy hnízd jsou pro nás důležité i od běžnějších druhů. Proto velmi uvítáme jakékoliv informace o výskytu ptáků, jimiž bychom doplnili námi zjištěné poznatky. Tyto údaje lze kdykoliv zaslat na adresu: Ornitologický klub, Okresní vlastivědné muzeum, Vsetín.

Hnízdo lejska bělokrkého s vejci v budce.

Foto J. Pavelka

Rákosník proužkovaný
Foto K. Pavelka

Z ČINNOSTI ORNITOLOGICKÉHO KLUBU

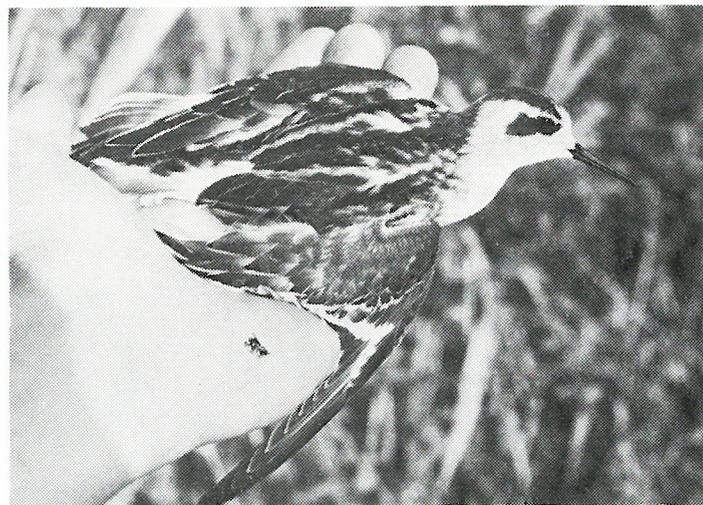
JAN PAVELKA

24. ledna 1987 se na vsetínském zámku uskutečnila výroční členská schůze ornitologického klubu při Okresním vlastivědném muzeu ve Vsetíně, na níž byla vyhodnocena dosavadní činnost klubu a byl nastíněn plán jeho další aktivity. Schůze se zúčastnilo celkem 14 členů z celkového počtu 25 registrovaných.

Co bylo konkrétní náplní činnosti klubu? Nejdůležitější společnou akcí byla účast na mezinárodním mapování hnízdního rozšíření ptáků, do něhož se zapojilo 15 členů. Čtyři členové prováděli zimní

schůzky vodních ptáků, další dva sledovali ptáčí společenstva v horských pralesích Salajka, Razula, Kutany a na Kněhyni, dva se zabývali bionomií dravců, několik členů zkoumalo bionomii tuhyka obecného, bionomii lejska bělokrkého, potravu mláďat drobných pěvců (budníček lesní, lejska malý, pěvuška modrá, červenka obecná). Většina se podílela na shromažďování dat o výskytu a hnízdění vzácnějších druhů. Členy České společnosti ornitologické v Praze je 13 našich ornitologů, z toho je 9 kroužkovatelů. Devět členů se zúčastnilo hromadné kroužkovací akce Acrocephalus na Heřmanickém rybníku u Ostravy a na Bartošovických rybnících u Studénky, kde zkontrolovali asi dva tisíce ptáků, protahujících rákosinami. Podíleli jsme se na sestavení ornitologického zpravodaje Acrocephalus č. 8/86, který vydává Severomoravský ornitologický klub při KSMPF v Ostravě — Porubě. V denním tisku byly uveřejněny 3 články, o činnosti klubu informovala pravidelně nástěnka umístěná v centru Vsetína.

Tato schůze měla ještě další zásadní význam. Byly na ní totiž schváleny stanovy klubu a zvolen výbor, obojí vůbec poprvé za dobu jeho existence.

Lyskonoh úzkozobý — vzácný severský host.

Foto K. Pavelka

tence. Předsedou klubu se stal Jan Pavelka, tajemníkem RNDr. Karel Pavelka, dalšími členy výboru jsou Jan Košťál, Miroslav Dvorský a RNDr. Radomír Židek. Zároveň byl projednán a schválen plán činnosti na léta 1987—1990, z jehož obsahu vyjímáme:

— účast na mapování hnízdního rozšíření ptáků (do r. 1988),

— systematický průzkum avifauny Valašska, urychlené získání údajů o lokalitách kriticky ohrožených druhů (chřástal polní, křepelka polní, ledňáček říční, dudek chocholatý aj.),

— navázání spolupráce s Českým svazem ochránců přírody,

— metodická pomoc základním školám při ochraně ptactva — besedy, přednášky apod.,

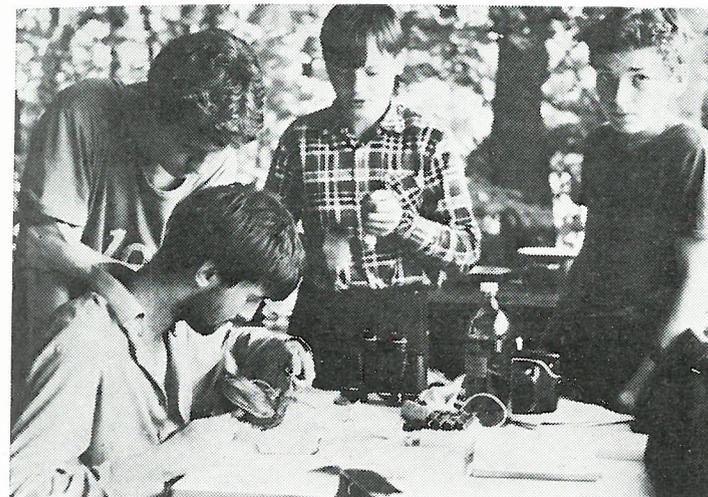
— odborné vedení prací SOČ studentů (prací BiO žáků ZŠ) v oboru ornitologie,

— ochrana ptactva a její propagace,

— pravidelná propagace naší činnosti (nástěnka, denní tisk),

— publikování výzkumů v odborném tisku,

— spolupráce se Sm ornitologickým klubem v Ostravě, Moravským ornitologickým sdružením v Přerově a Českou společností ornitologickou v Praze.

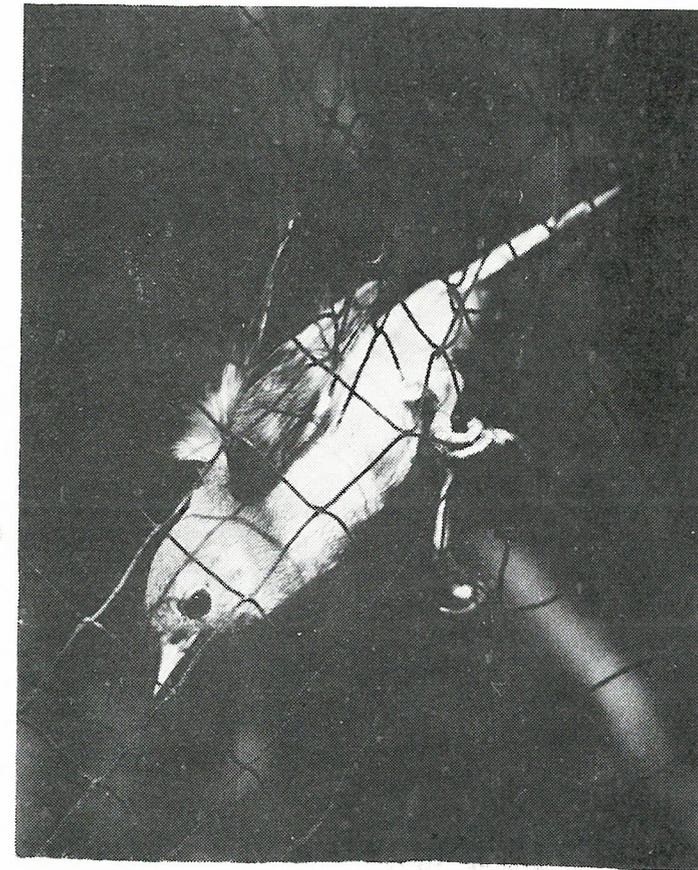

Členové ornitologického klubu provádějí vyšetření na parazity u chřástala vodního.
Foto J. Pavelka

Schůze byla obohacena zprávami členů o činnosti s poslechem hlasů našich sov a promítáním barevných diapozitivů z terénní činnosti.

Ornitologické zajímavosti z roku 1986: Chřástal polní byl v okolí Vsetína zjištěn na 5 lokalitách (zvýšení vzhledem k minulým rokům), volavka bílá — 8. 5. pozorován 1 ex. na Choryni, tamtéž 31. 12. zjištěna kajka mořská (2 ex.), morčák bílý — 9. 2. 1 ex. u Val. Meziříčí na Bečvě, husa běločelá — 23. 11. 3 ex. u Hustopečí n. B., rákosník ostřicový — 2. 10. 1 ex. pozorován na tahu u Vsetína, rákosník obecný — ve V. Karlovicích a v Karolince zjištěn vždy 1 zpívající jedinec (v těchto vyšších polohách jde o vzácnější druh, v rákosových porostech rybníků je hojný), rákosník velký — 29. 4. 1 zpívající ex. pozorován na tahu ve V. Karlovicích, kulík říční — 1 pár vyhníždil u Jablůnky, 1 pár u Vsetína (Bobrky) a nová hnízdní lokalita leží u přehrady v Karolince — Stanovnici, tuhyka šedý — v jižní části okresu zjištěny 3 lokality, na jedné hnízdění prokázáno, strnad zahradní — 1 pár vyhníždil u Val. Meziříčí, strnad luční — zjištěny první

hnízdni lokality v okrese (u Lidečka), sluka lesní — na jaře nalezeno hnízdo v Huslenkách — Kychové. Zatím máme stále málo zpráv o výskytu sov. Lze konstatovat, že na území našeho regionu se nachází ve srovnání s jinými oblastmi v Čechách a na Moravě ještě dost zachovalých biotopů. K těmto patří jedlobukové lesy v jižní části Vsetínských vrchů a v Javorníkách. Vystává tedy před námi úkol uvedené prostředí prozkoumat důvě, než budou narušena při lesním hospodaření (vytěžení lesů, rozbití celistvosti větších zalesněných území apod.). Vzhledem k plánované stavbě vodní nádrže na Bečvě mezi Hranicemi a Hustopečemi n. Bečvou bude třeba zvýšit intenzitu terénních prací v tomto území.

Moudivláček lužní v síti (Dolní Bartošovický rybník).

Foto J. Pavelka

HOROLEZECKÁ ČINNOST RUDOLFA MAREČKA V SOVĚTSKÉM SVAZU

JAN KRBA

Celý život Rudolfa Pavloviče Marečka, truhlářského dělníka, pocházejícího ze sklářské rodiny z Nového Hrozenkova, byl nerozlučně spjat s bojem za lepší budoucnost člověka¹).

Aktivní organizátor utvoření sovětské vlády v Sedmiříčí (oblast je nyní sou-

částí Kazašské a Kirgizské SSR), plamenný propagandista, nenechal bez povšimnutí výzvu V. I. Lenina k mezinárodnímu proletariátu o pomoc při překonávání důsledků války a potíží, které prožíval mladý sovětský stát.

Československo patřilo mezi první země, jejichž proletariát podal pomocnou ruku. Bylo založeno několik výrobních družstev a zemědělských komun, které měly pomoci v nejzaostalejších místech sovětského Ruska. Interhelpo patřilo k největším. Vzniklo 1. května 1923 z iniciativy Rudolfa Marečka na základě směrnic I. sjezdu KSC. Strana vycházela z usnesení 4. kongresu Komunistické internacionály z roku 1922 a z jeho resoluce O proletářské pomoci sovětskému Rusku. Veškerá práce se založením družstva byla připravována pod vedením Rudolfa Marečka. Organizátorům družstva dalo mnoho starostí, než překonali překážky stojící v cestě, aby

Příjezd prvního transportu Interhelpa do Frunze 1925.

konečně 29. března 1925 odjel ze Žiliny do Sovětského svazu první transport Interhelpa s 360 členy družstva a jejich rodinami. Odváželi si také nakoupené stroje a zařízení pro truhlárnu, koželuznu a pro strojní dílnu spojenou se slévárnou. S Interhelpovci se na nádraží rozloučili zástupci KSC a sovětského zastupitelství v Praze, rozloučit se přišla také celá proletářská Žilina.

Jestliže podíl R. P. Marečka na založení Interhelpa je znám a uznáván, méně známá je jeho činnost sportovní²). Aktivně provozoval turistiku a horolezectví. „Vždyť jsem se narodil a vyrostl v Karpatech. Hory miluji od malička. I moje práce byla spojena s časnými a dlouhými cestami po horách“, napsal R. Mareček ve svých vzpomínkách³). A není se čemu divit, že si nový domov tak zamiloval. Kirgizie je zemí vysokých hor a prudkých řek. Ne náhodou se jí říká „nejvyšší poschodí světa“. Více než polovina území republiky se rozkládá v nadmořské výšce 1000—3000 metrů, třetina území má k obloze ještě blíže. Štít vítězství, tyčící se do výše 7439 metrů, je druhou nejvyšší horou v Sovětském svazu. Horské hřbety vytvářejí tři oblouky pohoří horské soustavy Ťan-Šanu a Altaje. Ve výškách okolo 3000 metrů leží zvlněné plošiny — syrty. Na území republiky je množství bouřlivých horských řek a říček a stovky jezer. Z nich je nejzajímavější Issyk-Kul, jedno z největších a nejhlubších vysokohorských jezer na světě. Jeho výjimečná krása a čistota vod okouzly řadu velkých ruských cestovatelů, mezi nimi Nikolaje Prževského, Petra Semjonova - Ťanšanského a další, ale také Rudolfa Marečka, který v Prževalsku prožil část svého života.

Pro většinu obyvatel této hornaté země jsou velké výšky obvyklým a přirozeným prostředím. Lidé si zvykli překonávat nemalé vzdálenosti jen po klikatých stezkách, vinoucích se přes zasněžené průsmyky mezi skalami a roklinami. Takovou náročnou cestou prošel i Rudolf Mareček při plnění úkolu,

Výstup na štít Julia Fučíka 9. září 1958.

kterým ho pověřila strana v roce 1918. Vedl sovětskou delegaci do čínské Turkestánu (dnes Sinjanujgurská autonomní oblast ČLR), aby projednal s čínskými úřady otázku návratu Kirgizů, kteří utekli z vlasti před pronásledováním po nezdařeném povstání v roce 1916. Na základě tohoto jednání se vrátilo do roku 1921 asi 300 000 Kirgizů. Za tento čin, který v souvislosti s přechodem hřebene Ťan-Šanu byl i vysoce hodnotným sportovním výkonem, nazvali Kirgizové Marečka „otcem Kirgizů“ a jeho jménem nazvali také jednu horskou řeku v Ťan-Šanu „Mareček — bulak“⁴).

V období Velké vlastenecké války sestavil Mareček několik cenných map a napsal kandidátskou dizertaci o nalezištích léčivých bylin u jezera Issyk — Kul.

Jeho aktivní horolezecká činnost začala poměrně v pokročilém věku. Přesto nelze o ní mluvit jinak, než s úctou. Se skupinou přezvalských horolezců vystoupil 8. července 1948 na dosud bezjmenný vrchol Ťerského Alatau (4010 metrů) a nazval je na počest svého přítele „Štítem Julia Fučíka“. V roce 1952 uskutečnili přezvalští horolezci pod jeho vedením výstupy v oblasti sou-

těsky Malý Džergalčak. Prvovýstupy byly provedeny na vrcholy, které dostaly názvy „štit Klementa Gottwalda“ (4010 m) a „štit Antonína Zápotockého“ (4510 m). Mimo tyto prvovýstupy jsou na Marečkově kontě výstupů zaznamenány další vrcholy v oblasti Tan-Šanu, jako štit Osm set let Moskvy, štit Palmira Togliatiho a štit hrdinů Panfilovců.

Marečkův dům byl vždy otevřen všem milovníkům hor. Obzvláště vřele vítal návštěvníky z Československa. 18. července 1957 vystoupil s československými studenty a aspiranty moskevské a leningradské university na štit Julia Fučíka. Výstup byl vykonán na počest šestého světového festivalu mládeže a sovětsko-československého přátelství. Poslední výstup podnikl Rudolf Mareček s horolezci ze zemědělsko-technické školy v Przevalsku na štit Julia Fučíka v roce 1958.

Úctu a vážnost R. P. Marečka mezi sovětskými horolezci jednoznačně vystihl

A. Kelberg: „Rudolf Pavlovič Mareček byl pro nás — kazašské horolezce — vždy jedním ze zářivých symbolů čistoty, síly, statečnosti a oddanosti nejlepším ideím života. Právě proto jsme jeho jménem nazvali jeden z vrcholů Tan-Šanu. Budu velmi potěšen, jestli má reportáž z výstupu přinese několik hřejivých minut příbuzným a blízkým tohoto neobyčejného člověka“⁵⁾.

POZNÁMKY:

1) Rudolf Mareček se narodil 28. února 1888 v Novém Hrozenkově, zemřel 20. března 1970 v Alma Atě.

2) Holá V. — Vicherek E.: Interhelpe, vzpomínky na činnost průmyslového družstva československých dělníků v sovětské Kirgizii. Praha 1975.

Peroutka B. — Šedý Fr.: 75 let Rudolfa Marečka. Zprávy Oblast. muzea v Gottwaldově, r. 1964, č. 1—2, s. 18.

3) Peroutka B. — Šedý Fr., cit. dílo.

4) Tamtéž.

5) Dopis A. Kelberga Drahomíře Marečkové, dceři R. Marečka, z r. 1970. Archiv autora.

Na štítu Antonína Zápotockého 3. srpna 1960.

ZAPOMENUTÝ BÁSNÍK

M. KURT

JIŘÍ DEMEL

M. Kurt

Letos v červenci uplynulo 110 let od narození básníka, dramatika a publicisty, který psal pod pseudonymem M. Kurt. JUDr. Maxmilián Kunert, jak se vlastně jmenoval, se narodil 25. července 1877 ve Valašském Meziříčí. Ve svém rodišti absolvoval gymnázium a studoval pak správu na vysokých školách v Innsbrodu a v Praze. Působil jako právník v Hodoníně, Moravské Ostravě, Novém Jičíně, Prostějově a po skončení první světové války v Bratislavě. Druhou světovou válku prožil v Praze. V roce 1958 se vrátil do Bratislavy, kde 4. května 1960 zemřel.

V roce 1905 se objevují v Hlasu z Hané, ve Zlaté Praze, v Moravskoslezské revui literární příspěvky podpísované M. Kurt. V roce 1907 bylo na scéně Národního divadla v Brně hráno jeho drama „Zkáza“, jehož námětem byl pád valašskomeziříčské záložny a smrt starosty města dr. Aloise Mikyšky, které tehdy vzrušily širokou veřejnost a vedly k ožebračení mnoha rodin na Valašsku. Hra nebyla vydána tiskem a její text je neznámý.

O rok později přijal do repertoáru Národního divadla v Praze Jaroslav Kvapil další hru Kurtovu, jednoaktovku „Všichni tři“, která byla hrána v režii Jakuba Seiferta. V téže době vznikly další Kurtovy aktovky z valašského prostředí „Za noci měsíčné“ a „Májový večer“. Byly otištěny v Moravskoslezské revui v r. 1912 a hrány v bratislavském Národním divadle spolu s aktovkou „Všichni tři“ v roce 1921. Všechny Kurtovy dramatické pokusy byly neúspěšné a trpěly lyričností, která byla jeho talentu vlastní.

V roce 1908 vyšla jediná Kurtova kniha „Básně“ jako 7. svazek Knih moravských autorů, které vydávala Moravskoslezská revue v Mor. Ostravě. Obsahuje lyriku navazující sociálním vzdorem na verše Bezručovy a Macharovy. Sbíрка vzbudila značnou pozornost. Příznivě byla přijata K. Horkým, M. Hýskem, ale prudce odmítnuta F. X. Šaldou v časopise Novina (Kritické projevy VII), kde je Kurt příkře označen jako Bezručův epigon. Poněkud příznivěji hodnotí Kurtovu básnickou tvorbu Jiří Krystýnek ve stati „Zapomenutý Bezručův epigon“ (Sborník prací filosofické fakulty brněnské university 1983). Málo pozornosti však kritikové věnovali básním vytvořeným v duchu lidové písně, kterou Kurt miloval a obdivoval jako všichni brněnští „modloslužebníci“ a příslušníci uprkovské „Súchovské republiky“. Výrazně impresionisticky zachycuje charakter krajiny rodného Valašska i průmyslového Ostravska. Jeho verš je velmi melodický a Kurtovy básně byly proto velmi často vyhledávány hudebními sklada-

teli (E. Axman, V. Steiman, C. Hrazdira, J. N. Polášek, C. M. Hrabovský). Leoš Janáček napsal na slova Kurtovy básně své skvělé kantátové valašské nokturno „Na Soláni Čarták“.

Na Soláni Čarták, —
černá krčma nízká,
jako hnízdo orlí
mrakům už je blížká.
Večer jsem tam došel
a v duši tesknice:
těžko jsem opouštěl
drahé Karlovice;
ještě moje oko
v dáli kdes je hledá:
sbohem už, buď sbohem
má Vsacanko bledá ...

Na Soláni Čarták,
v krčmě okna svítí,
cimbál zahřměl tichem ...
Kdo mne v tanec chytí, —
děvče krčmářovo
u dveří se smálo,
— troják jizbou zvoní ...
Jaj, nač by tam stálo;
v pasu už ji svírám,
ruce se mi chvějí,
dech mi v prsou krátí
plná ňadra její ...

Na Soláni Čarták
v tmě už stopen celý,
cimbál v jizbě ztichnul,
na nás zapomněli ...
Beskyd v bílých mlhách,
hvězdy planou tiše,
les spí a noc voní;
v náručí mi dýše
děvče krčmářovo ...
Jak žhnou její líce —
Daleko, daleko
moje Karlovice ...

Valašsko je Kurtovi místem nostalgických návratů a vzpomínek na rodiče, sestru, na první lásky.

Vid', drahá duše má, zas spolu půjdeme,
do našich polibků nám Bečva zazpívá,
a k nebi nahoru své zraky zvedneme,
kde v nachu západu se slunko ukrývá:
je večer sobotní a z města za námi
zní klekání ...

(Adagio)

Přísná kritika Šaldova hluboce zasáhla citlivého Kurta, který se jako básník nadlouho odmlčel. Nedokončeny zůstaly „Meziříčské písničky“, které začal časopisecky otiskovat. V dvacátých letech vyšly v různých časopisech další verše (S dýmem požárů, Sen, Dunajská balada, Jaro, Beskyd zní, Nálada), ale k soustavné tvůrčí básnické práci se již nevrátil.

Nelze však vyloučit, že M. Kurt je oním tajemstvím opředěným autorem veršů, které vyšly v Lidových novinách v roce 1916 pod názvem „Z péra samoukova“ a které dnes známe pod názvem „Zápisník zmizelého“ v geniálním zhudebnění Leoše Janáčka. Jako výborný znalec valašské lidové písně i valašského dialektu, jako obratný básník měl k vytvoření 23 písní Zápisníku dobré předpoklady. Také podobnost básnické obraznosti a náladovosti Kurtových veršů ze Zápisníkem mnoho napovídají, jak ukázal v článku „K autorství Zápisníku zmizelého“ Karel Svoboda v Kulturním zpravodaji města Valašského Meziříčí (č. 9 z r. 1970).

M. Kurt byl také pilným publicistou. Psal fejetony do Ostravského deníku, olomouckého Pozoru a Lidových novin. Citlivě reagoval na události veřejného a kulturního života Ostravska a Valašska. Jeho fejetony jsou živé, poutavé, kořeněné zdravým humorem.

Pro živou melodičnost básní, pro hluboké sociální cítění, pro svěžest a kulturně historický význam fejetonů si Kurtovo dílo zaslouží i dnes pozornosti.

EMIL HLAVICA SOCHAŘ, MALÍŘ A GRAFIK

JINDŘIŠKA VYŠKOVSKÁ

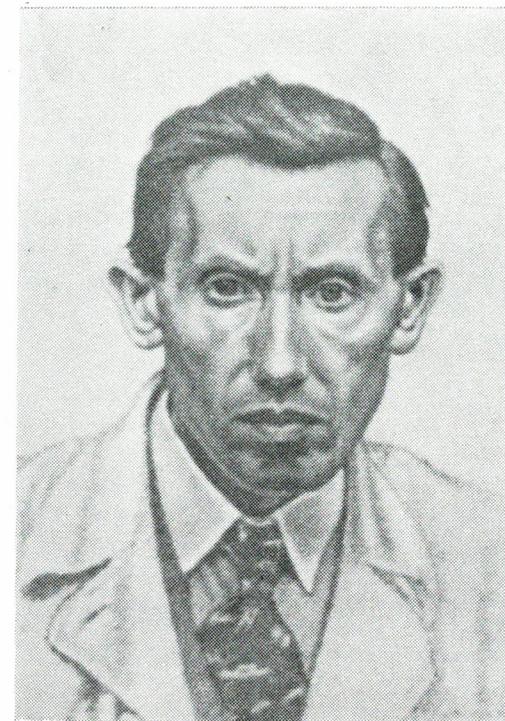
V tomto roce — 28. dubna 1987 — vzpomínáme stého výročí narození sochaře, malíře a grafika Emila Hlavici, vsetínského rodáka.

Lásku k umění a umělecké nadání zdědil po rodičích stejně jako jeho dva bratři, starší — akad. malíř Frant. Hlavica, jehož sté výročí narození jsme vzpomínali před dvěma lety, a mladší — akad. sochař Rudolf Hlavica. Otec byl známý vsetínský řezbář a muzikant, matka dobrá zpěvačka a vyšíváčka.

Emil se u otce vyučil řezbářskému řemeslu, ale jeho touha po tvořivé práci jej přivedla do Prahy na Akademii výtvarných umění, kde se stal žákem velkého mistra J. V. Myslbeka. Po absolvování akademie s výborným prospěchem se stal spolupracovníkem svého učitele na některých sochařských dílech.

Praktickou činnost začínal Emil Hlavica jako asistent kreslení na reálce v Rakovníce, pak několik let vyučoval na technice v Brně. Aby se mohl cele a svobodně věnovat umění, opustil techniku a otevřel si samostatnou uměleckou dílnu. Svůj pobyt v Brně přerušoval častými zájezdy na rodné Valašsko, které zůstalo jeho velkou láskou a kde studoval lid, jeho život a zvyky, které zvětšoval ve svém díle.

Z této doby je známa tato příhoda: Emil Hlavica si na své cestě po dědinách zašel jednou do hostince v Leskovci. V hostinci však vzbudil dojem cizince a za chvíli byl zalarmován celý bezpečnostní aparát obce. Nic nepomáhalo legitimování, ani ujišťování, že je ze Vsetína. Ani jeho čistý valašský dialekt od něho podezření z vyzvědač-

Emil Hlavica: Autoportrét

ství v očích venkovanů neodvrátil. Byl sebrán a předveden před radního, kde se opět, tak jako v hospodě, legitimoval. Protože bodří občané nevěřili ani legitimaci, usnesli se, že o tom musí rozhodnout „odborník“ a odvedli domnělého špeha panu nadučiteli. Ten sochaře naštěstí poznal a vše se vysvětlilo.

Od počátku své tvorby byl Emil Hlavica realistou. Tvořil své postavy rukama i srdcem a proto je svým uměním tak blízký lidu. V plné umělecké individualitě se projevuje především ve své sochařské práci — v portrétní plastice a v díle monumentálním. Vytvořil četné busty a pomníky vynikajících osobností, např. Smetanův pomník pro Holešov, Janáčkův pro Štramberk.

Ze slavných osobností docházel do Hlavicova brněnského ateliéru k portrétování i Mistr Leoš Janáček. Jak Hlavica sám vzpomínal, byl Janáček vzorným modelem. Věděl, že výtvarník — právě tak jako hudební skladatel — potřebuje k tvorbě klid. Proto omezoval roz-

hovor při modelování a teprve o přes-távkách se rozhovořil o svém Lašsku a o Hlavicově Valašsku, o krajinách a lidech, které oba umělci milovali. Tepr-ve když byla busta po několika seze-ních hotova, dovolil Hlavica Janáčkovi pohlédnout na dílo. Janáček si dílo dlouho prohlížel a pak pronesl své ty-picky krátké „krasne, krasne“ a bla-hopřál sochaři silným stiskem ruky. Z dlouhé řady děl, která Emil Hlavica jako mnohostranný umělec vytvořil, připomeňme si ještě pomník „Helenky“, k němuž stále proudí řady obdivovate-lů z Brna i okolí. „Helenka“ z Mrští-kovy Pohádky má je dílo, kde v bí-lém carrarském mramoru se projevil nejvýrazněji sochař - lyrik. Při odhalo-vání tohoto pomníku — téměř před 40 lety — řekl sám autor:

„Pel mládí, lásky a krásy — vidinu stu-dentských let — sen o věčné touze — prchavé chvíle lidského štěstí zachytit

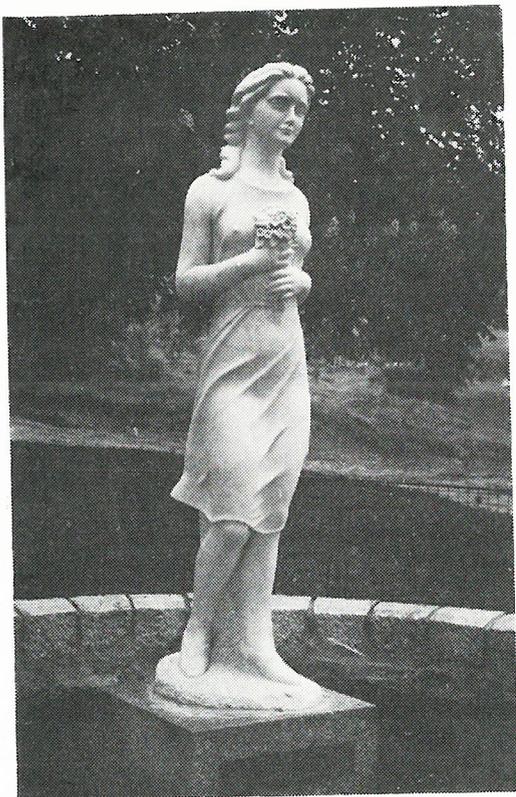

Emil Hlavica: Leoš Janáček

v bílém mramoru — takové dílo zde zanechat bylo dávnou mou touhou.“

Emil Hlavica pronikl na veřejnost ta-ké knižními ilustracemi, výzdobou bu-dov, plakety, medailemi, ale nejvíce drobnou figurální plastikou s náměty ze života rodného Valašska. Tato ma-lá umělecká dílka ve fajánsi a majoli-ce dosud obohacují naše domovy. Vroucí láska k rodnému kraji a k je-ho obyvatelům se obráží také v boha-té graficko - malířské práci. Hlavica je mistrem v technice dřevorytu, v pe-rokresbě, v barevné tužce. Jeho kompo-zice barevnými tužkami hýří maleb-ností valašských kopců a drsností i ly-rikou jejich obyvatel. Svědčí o tom roz-Emil Hlavica svou uměleckou tvorbou přispěl našemu výtvarnému umění a je lidovým umělcem v nejkrásnějším smy-slu tohoto slova.

Zemřel po delší nemoci před 35 lety v Brně. Jeho dílo však trvá a svými ko-feny tkví hluboce a pevně u nás — na Valašsku.

Emil Hlavica: Helenka

MILOŠ BORIA

TOMÁŠ MIKULAŠTÍK

Před padesáti lety zemřel ve vsetínské nemocnici ve věku 41 let na tuberku-lózu a vlastně na následky bídy a ce-loživotního strádání malíř Miloš Boria. Byl to umělec už za svého života opo-míjený, a tak není divu, že prudký vír válečných událostí strhl vzpomínku na něj až někam k hlubinám zapomnění. Připomínáme-li si dnes jeho tvorbu, ne-ní to z nějakého staromilství či touhy po originalitě, ale pro mimořádné umě-lecké kvality jeho prací.

Miloš Boria se narodil v Uherském Hra-dišti 4. dubna 1896 jako šesté, už neo-čekávané dítě. Po celý život mu pak byl o patnáct let starší bratr Antonín oporou a do jisté míry i živitelem. Stu-doval — pro zálibu v malování pomě-rně neúspěšně — na českém gymnáziu v Uherském Hradišti a pak na dvoule-té obchodní škole. Koncem roku 1915 byl povolán do vojenské služby a asi po půlročním výcviku odvelen na rus-kou frontu. Byl v bojích raněn a padl do zajetí. Dostal se na Kavkaz a stal se společníkem syna knížete Nadarešvil-liho, který byl rovněž zaujat malíř-stvím.

Po skončení války se v lednu 1919 usa-dil v Praze, protože chtěl svou zálibu završit odborným vzděláním. Akademii začal navštěvovat až v říjnu — do té doby studoval v soukromých atelié-rech. Konzervativní způsob výuky na AVU jej nemohl ovšem uspokojit, i když se z počátku všem požadavkům školy podřídil. V roce 1920 počal spolu se svým přítelem srbským malířem M. Konjovičem docházet do ateliéru Jana Zrzavého a podle jeho rady studoval dí-la starých mistrů. Orientoval se však také v současném českém umění a je-ho díla z tohoto období jsou pozname-nána snahou o zjednodušení a zpřesně-ní malířského výrazu.

Po opuštění Akademie (1922) a krát-kém pobytu ve Vídni a v Uherském

Miloš Boria: Autoportrét

Hradišti se koncem roku 1923 usadil na Vsetínsku. Pobýval zde však už v lé-tě toho roku (v Horní Jasence). Jen ob-čas přerušil své poustevničení a zajel za bratrem do Uherského Hradiště, či za uměním do Brna nebo Prahy. V ro-ce 1927 díky finanční podpoře svého bratra Antonína uskutečnil dlouho od-kládanou cestu do Paříže, kde mu byl M. Konjovič už zasvěceným průvod-cem. Podařilo se mu seznámit se s tehdy už poněkud nedůvěřivým a sa-motářským Pablem Picassem, i když toto setkání nemělo na jeho tvorbu bez-prostřední vliv. Po návratu pobýval krátce na Českomoravské vysočině ve Staré a Nové Říši a pak opět na Vse-tínsku (Bařiny, Vsetín). Postupně do-šlo v jeho tvorbě ke stále výraznějšímu posunu od námětu k ryzímu výtvarné-mu vyjadřování. Toto roku (1927) měl také jedinou samostatnou výstavu za svého života — v Uherském Hradišti od 17. do 19. prosince. V srpnu 1931 uzavřel po několikaleté známosti sňat-ek s učitelkou Drahomírou Hlavinko-vou, která mu byla obětavou pomocní-

cí a po jeho smrti také ochránkyní jeho uměleckého odkazu.

V druhé třetině třicátých let se v Boriově tvorbě zvýšil důraz na imaginativní složku obrazové kompozice na rozdíl od předchozí snahy o přísně racionální postižení uměleckých zákonitostí. V době, kdy ve svém díle dospívá k syntéze rozumové složky a volné obraznosti, Miloš Boria 16. července 1937 umírá na tuberkulózu plic.

Vývoj tvorby Miloše Borii lze (s jistou výhradou nepřesnosti) zhruba rozdělit do tří etap. V první z nich se postupně vymaňuje z vlivu Akademie a při plném respektování motivu usiluje o malířsky úsporný výraz (portréty i krajinné výseky či kompozice s architekturou z let 1923—25). Ve snaze dosáhnout jasněho výtvarného řádu dochází k vrcholu této neoklasicistní periody v krajínách a zátiších z roku 1926 (U Hrbové aj.).

Toto pojetí se však koncem dvacátých let snažil Boria překonat. Důležitým podnětem k přechodu k novému výtvarnému názoru mu byl kontakt se soudobým světovým uměním při cestě do Paříže v roce 1927. Už tam dochází k určitému uvolnění malířského rukopisu a jeho dynamizaci (pastel Ulice, akvarel Pařížanka a krajiny), ale radikální závěry ze svých poznatků vyvodil až v roce 1928, kdy se začal zabývat problematikou geometrické abstrakce a v kompozici zátiší používat prvků formálně vycházejících z kubistického tvarosloví, transformovaných poetikou soudobé české kultury (okruhem Devětsilu).

V třetí periodě své tvorby se Miloš Boria přiklonil k poetice surrealismu, i když jeho přísně racionální povaha mu nedovolila akceptovat psychický automatismus surrealistických dogmatiků. Jeho kompozice z barev a tvarů, nezřídka v přesně definovaných formách, prozrazují, že jde o další kvalitativní stupeň jeho uměleckého zápasu (zejména obrazy z let 1935—1936).

Přejít do další, čtvrté etapy mu už nebylo dopřáno. Jeho snaha o syntézu, o překonání svého předchozího umě-

leckého vývoje a o vykročení novým směrem, je doložena vlastně jen jedním obrazem (Akt v ateliéru), který však tehdy teprve jedenačtyřicetiletý malíř Miloš Boria již nestačil dokončit. Tak se mu až s krutou přesností naplnila pesimistická vidina, kterou popsal v dopise bratrovi Antonínovi, datovaném 27. 4. 1915: „Šel jsem jednou zase domů. Bylo již dosti pozdě. Nechtělo se mi, bylo tenkrát příliš krásně. Chodil a bloudil jsem křížem krážem po náměstí a nevím jakou náhodou jsem se octl tam u jedné z těch soch. Opřel jsem se a snil. Hleděl jsem do budoucnosti. Viděl jsem se, doma svolení věnovat se jedině malbě nedosáhnou nikdy — marné — nezbyvá než utéct, utéci do světa, bít se tam, dřít bídu, plahočit se — a když to snad už k něčemu dotáhnu, zemřu předčasně. — Tuberkulóza je děsný hubitel lidí. A život mladého opuštěného malíře v bídě bývá jí nejbližší“. (viz V. Jůza: Miloš Boria, Uherské Hradiště 1964, s. 13).

Je však třeba konstatovat, že i když Boria zemřel předčasně a své dílo nezavršil syntézou, ke které směřoval, je jeho umělecký odkaz čímsi mimořádným. Vždyť tvořil v prostředí s velmi konzervativními uměleckými představami, které ho nechtělo a ani nemohlo chápat. Paradoxní tedy je, že Boriova relativně izolovaně vznikající tvorba zůstává i po půl století od jeho smrti něčím, co překvapuje svou moderností, ale zejména tvůrčí kvalitou a uměleckou přesvědčivostí.

Miloš Boria: Vsetinské Horní město

LUDVÍK KLÍMEK (1907 — 1959)

TOMÁŠ MIKULAŠTÍK

Jsou malíři, kteří nesou pochodeň vývoje často za cenu tvůrčích i lidských obětí, jsou malíři, kteří výboje těch předchozích dokáží završit a zcelit, a jsou i umělci — prostí dělníci malování, kteří tvoří pro radost sobě i jiným. Často bývají nositeli kontinuity i zdrojem poučení pro experimentátory, jsou odmítáni pro svůj konzervativismus i vyzvedávání pro estetické a dokumentární kvality svých děl. Takové problematické hodnocení stíhá rovněž dílo malíře Ludvíka Klímka, od jehož narození letos uplynulo osmdesát let. A jelikož mu nebylo dopřáno tvořit dlouho — zemřel dvaapadesátiletý a vlastně ani jeho cesta k malířství nebyla přímočará —, pokusme se s odstupem těch téměř tří desetiletí, která uplynula od jeho úmrtí, vysledovat, co Klímkova tvorba může znamenat pro člověka dnešních dnů.

Základní data, která sice mnoho o tvorbě nevyprávějí, sdělují: Ludvík Klímek se narodil 18. února 1907 ve Vsetíně a zemřel tamtéž 31. července 1959. Vyučil se nejprve malířem — dekorátérem (což mu poskytlo dobrý řemeslný základ pro další studium) a teprve v roce 1936, když se jeho finanční poměry zlepšily, odešel na pražskou Akademii výtvarného umění, kde studoval do roku 1939 u prof. Otakara Nejedlého, žáky a přáteli důvěrně zvaného „Otaš“. K rozhodnutí získat vzdělání na odborném uměleckém učilišti jistě přispělo i přátelství s mladým začínajícím malířem Antonínem Strnadlem (1910—1975).

Ve své tvorbě vycházel Ludvík Klímek z klasických ideálů a měl k tomu i dobré předpoklady už ve školení, které předcházelo jeho studiu na AVU.

Akad. malíř Ludvík Klímek

Akademická studia pak prohloubila jeho schopnosti jasně vidět námět, volit nejpříznivější úhel pohledu a komponovat viděné do obrazového celku. Motivicky čerpal převážně z rodného Valašska, přičemž Zděchov, kde se usadil, se mu stal modelem nejprožitějším a plným variací. Dokázal „svou“ krajinu zachytit rozmazanou mlžným oparem, omývanou deštěm i přísně modelovanou ostrým sluncem, chtěl svými obrazy podat svědectví o barevné nádeheře kvetoucího léta a pestrého podzimu, uměl však toto hýření ukáznit a zklidnit téměř až k jednobarevnosti, když maloval kraj zakrytý sněhem.

A tak s odstupem let můžeme říci, že Ludvík Klímek si byl dobře vědom svých tvůrčích možností: zařadil se do široce rozvětveného proudu bohaté krajinářské tradice českého malířství a odvedl svůj díl práce umělecky svědomitě a řemeslně poctivě, což opravdu není málo.

Josef Hapka při vernisáži výstavy ve vsetínském zámku v r. 1982 se synem Petrem a snachou.

JOSEF HAPKA

TOMÁŠ MIKULAŠTÍK

V pátek 3. července 1987 zemřel po delší nemoci ve věku 75 let akademický malíř Josef Hapka. Smrt tak definitivně ukončila tvůrčí zápas započatý již více než před půl stoletím.

Josef Hapka se narodil 12. března 1912 v Podolí u Valašského Meziříčí. Studoval nejprve soukromě u akad. malíře Františka Hoplíčka v Olomouci. V roce 1938 odešel na pražskou Akademii výtvarných umění, kde studoval v ateliéru figurální malby profesora Jakuba Obrovského; mezi jeho učiteli najdeme i jméno krajináře Vlastimila Rady. Válečné události a uzavření českých vysokých škol způsobily, že Hapka absolvoval AVU až v roce 1946. Mezi tím se zúčastnil na výstavách mladých ve Zlíně a vystavoval i na Prombergerově salóně v Olomouci (r. 1943).

Po válce a po absolvování AVU se začal plně rozvíjet umělcův mnohotvárný

malířský talent. Byl školením figuralista, maloval však také portréty, žánrové scény i zátiší. Především se však stále znovu a znovu pokoušel uměleckým jazykem tlumočit své chápání krajiny — nejen té valašské, v níž se narodil a vyrůstal a která mu poskytla i místo k poslednímu odpočinku, ale i krajiny z okolí Prahy, která se mu stala na řadu let domovem.

V širokém záběru námětů dokázal Josef Hapka zachytit svými obrazy a kresbami pestrou mozaikou života, který ctil i miloval. Avšak nad tímto bohatým uměleckým odkazem, který nám mistr Hapka tak marnotratně zanechal, zůstává nám v srdcích vzpomínka na dobrého člověka.

Josef Hapka: Děvče, akvarel.

DÍVČÍ

REÁLNÉ GYMNÁZIUM

VE VALAŠSKÉM MEZIŘÍČÍ

JIŘÍ DEMEL

Na letošní rok připadá významné jubileum, které je významným mezníkem ve vývoji českého moderního školství. Bylo jím zřízení první střední školy pro dívky v naší vlasti. Na přelomu století existovaly v našich zemích jen jediné střední školy přístupné dívkám, byla to lycea. Na nich se však nevyučovalo latině, proto jejich absolventky nemohly dále studovat na vysokých školách. Tato situace přiměla univ. profesora dr. Františka Drtinu a dr. O. Wagnera k tomu, aby vypracovali návrh učebních osnov pro dívčí gymnázia. V Brně od roku 1903 existoval spolek „Dívčí akademie“, který usiloval o zřízení dívčí střední školy. Hledalo se město, kde by bylo možno takovou školu otevřít. Přihlásilo se Valašské Meziříčí. Myšlenka potřeby střední školy pro dívky našla v našem městě dost stoupenců, a tak již v září 1906 přednesl F. Chrástina v obecním výboru návrh na zřízení dívčího gymnázia a byl sestaven zvláštní výbor pro prostudování návrhu. 5. ledna 1907 obecní výbor přijal myšlenku a rozhodl, aby bylo pokračováno v jednání s „Dívčí akademií“, která přislíbila na každou třídu dotaci 1000 korun. Situace se zdála příznivá, přípravy pokračovaly, v červenci se konala v sokolovně manifestační schůze žen o potřebnosti vyššího vzdělání dívek. Našli se však i odpůrci, kteří dosáhli toho, že při hlasování v obecním výboru došlo k rovnosti hlasů a ve pro-

spěch školy rozhodl jen hlas starosty J. Veselého. Objevily se další potíže. Ukázalo se, že osnovy nejsou dosud schváleny, proto vyučování mohlo být zahájeno se zpožděním až 18. října 1907. Místo očekávaných 35 žákyn se přihlásilo jen 24 a ještě bylo nutno dvě odmítnout, protože nebylo pro školu odpovídajících prostor. Učilo se v soukromé vile lesního komisaře Kulhánka v Králově ulici. Prvním ředitelem byl jmenován Vincenc Spiruta a jedinou interní profesorkou byla Malvína Smetánková — Nečasová. Další vyučující byli externí, většinou z chlapeckého gymnázia i z dalších středních škol. Byli mezi nimi pozdější profesor Karlovy university dr. Václav Dědina, jeden z tvůrců moderního českého nábytkářství arch. Emanuel Pelant, hudební skladatel Jan N. Polášek, loutkář Karel Fišer, literárně a překladatelsky činný nadšený ochotník Jan H. Kosík a všemi žákyněmi milovaná profesorka češtiny Marie Poubová (provd. Nečasová), jejíž život tragicky skončil v koncentračním táboře.

Škola nejednou změnila svůj název. Po svém vzniku nesla jméno „střední škola Dívčí akademie, první reformní gymnasium v Rakousku“. Když pak byly neustále úřady vyžadovány změny v osnovách, aby se škola přiblížila typu A reálných gymnázií, změnil se název na „první dívčí reformní gymnázium“ a později na „dívčí reálné gymnázium“. Z Králové ulice se škola stěhovala v dalším školním roce do budovy měšťanské školy v Komenského ulici a od roku 1909-10 do domu evangelického alumnátu. Ve školním roce 1913-14 dalo město dívčímu gymnáziu k dispozici celý Mikyškův dům (naposled tu byla zvláštní škola).

Bylo neustále třeba překonávat překážky. Několikrát byly upravovány osnovy, na nichž pracoval ředitel brněnského dívčího gymnázia Josef Bezdíček. Velké boje byly svedeny o právo veřejnosti. První ročník gymnázia se otevřel vždy po dvou letech. V sudých ro-

cích pak byla otevírána třída na brněnské obdobné škole, která vznikla později. Mnoho potíží bylo hospodářského rázu. Slib brněnské dívčí akademie nebyl dodržen a o dotaci bylo nutno se i soudit. Dotace zemského úřadu byly nepravdivé, a tak škola žila zásluhou příspěvků města a darů ženských spolků, jednotlivců, z výtěžků večírků a zábav i ze sbírek.

Ve vedení školy se po V. Spirutovi vystřídal dr. Václav Dědina a Viktor Navrátil, vynikající hudebník, odchovanec

Křížkovského. Z žákyň školy vyšly vynikající učitelky, profesorky, lékařky, magistry farmacie, mezi nimiž byla i Amálie Kutinová, která ve svých knížkách o Gabře a Málince výstižně popsala pokrokový charakter školy, veselý studentský život i význam valašskomeziříčského dívčího gymnázia.

Po úspěšných patnácti letech záslužné práce pro vzdělání žen bylo dívčí reálné gymnázium ve Valašském Meziříčí spojeno s místním chlapeckým gymnáziem 11. srpna 1922.

Střední škola „Dívčí akademie“ ve Val. Meziříčí.

Z NAŠICH KRONIK

ZAŠOVSKÝ RODÁK AKADEMIK RNDr. ALOIS ZÁTOPEK, DrSc.

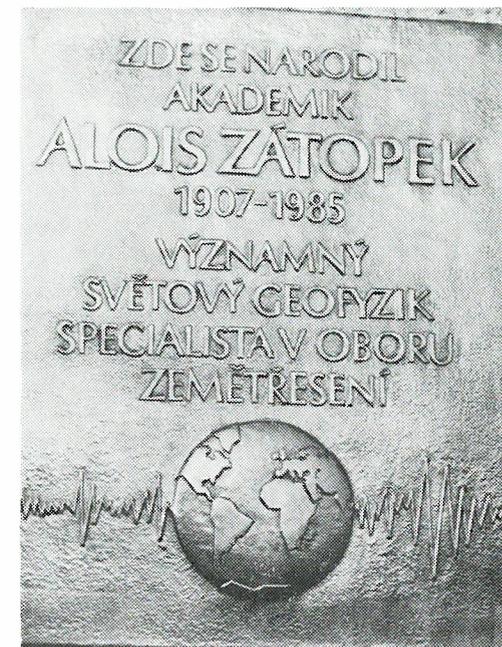
Dne 22. června 1985 zemřel ve věku 78 let vědec světového jména — akademik prof. RNDr. Alois Zátópek, DrSc., rodák ze Zašové. Byl vynikajícím odborníkem v několika oborech — geofyzice, geodézii, astronomii a seismologii.

Když v roce 1934 nastoupil do Státního geofyzikálního ústavu, byla mu svěřena Československá seismická služba. V roce 1946 se na přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy habilitoval v oboru geofyzika. V roce 1947 byl jmenován docentem a v r. 1952 profesorem geofyziky, už jako vedoucím Geofyzikálního ústavu Univerzity Karlovy; tuto funkci zastával od r. 1950. Po vytvoření Československé akademie věd byl jako její člen — korespondent jmenován ředitelem Geofyzikálního ústavu. Mnoho sil věnoval organizaci geofyzikálního výzkumu v Československu. Stal se členem přípravné komise pro Mezinárodní geofyzikální rok. Na mezinárodním poli pracoval v letech 1962 až 1970 jako člen komise akademií socialistických zemí pro planetární výzkum. Od r. 1963 působil jako odborný poradce v Organizaci spojených národů. V letech 1965—1970 byl předsedou národního komitétu pro geodézii a geofyziku, v letech 1966—1976 předsedou vědeckého kolegia Akademie pro astronomii, geofyziku, geodézii a meteorologii.

Ve službách UNESCO studoval v Jugoslávii následky zemětřesení. Jako technický poradce a člen komise UNESCO byl vyslán i do Turecka a Tokia.

V r. 1968 mu byl udělen titul akademik. Jeho práce byla oceněna řadou vysokých státních i zahraničních vyznamenání. V roce 1957 obdržel Státní cenu Klementa Gottwalda za vytvoření seismické charakteristiky Československa, v roce 1967 Řád práce.

Univerzita Karlova ho vyznamenala pamětní plakétou a Keplerovou medailí, od ČSAV obdržel zlatou čestnou plakétu Za zásluhy o vědu a lidstvo. Ministerstvo kultury mu udělilo Koperníkovu medaili. Ze zahraničních vyznamenání uvedme alespoň Eulerovu medaili Akademie věd SSSR z r. 1960, stříbrnou medaili, udělenou mu městem Skopje a republikou Makedonií za zásluhy o novou výstavbu Skopje po zemětřesení, zlatou medaili Komise akademií socialistických zemí pro planetární a geofyzikální výzkum z r. 1976. Byl čestným členem Společnosti maďarských geofyziků, řádným členem Německé akademie přírodovědců Leopoldina. V r. 1958 byl vybrán za člena východní delegace do komise expertů při OSN

Ambrož Špetík: Pamětní deska v Zašové.

na jednání v Ženevě o možnostech identifikace jaderných výbuchů.

Akademik Zátópek si získal opravdu světový věhlas. Byl autorem více než dvou set odborných prací. Znal osm světových jazyků. Měl mnohostranné nadání a mnoho zájmů. Jeho velkým koníčkem byla hudba. Jako znamenitý violoncellista hrával po dlouhá léta v souboru matematicko-fyzikální fakulty UK v Praze.

Univerzita Karlova spolu s MNV v Zašové dali zhotovit sochařem Ambrožem Špetíkem bronzovou pamětní desku, která byla v prosinci 1986 umístěna na rodném domku akademika Zátópka. Deska byla slavnostně odhalena dne 26. června 1987 za přítomnosti jeho manželky.

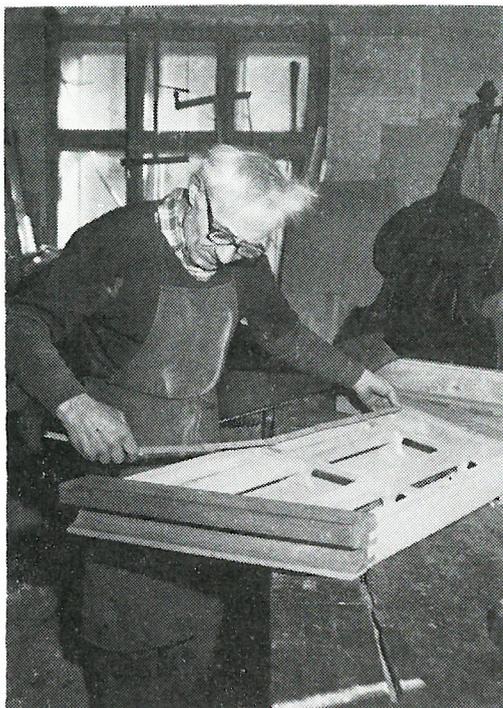
FRANTIŠEK PAVLICA,
kronikář obce Zašová

Poznámka:

Údaje jsem získal z Časopisu pro fyziku, svazek 36, a od pracovníků fyzikální fakulty UK v Praze Oldřicha Novotného a Aleny Janáčkové.

VÝROBCE CIMBÁLŮ, JOSEF CĀB Z VIDČE

Historie malé vesnice Vidče u Rožnova se nemůže pochlubit slavnými činy ani řadou významných rodáků. Psali jí většinou obyčejní valašští chalupníci, kteří zápasili s bídou, dřeli od rána do večera, aby uživilí početné rodiny. Osvětu udržovali jako v okolních valašských vesnicích většinou učitelé a faráři. Z učitelských rodin pocházeli i slavnější videčtí

Josef Cáb při výrobě cimbalu.

rodáci — dr. Arnošt Kubeša (nar. 1905), známý národopisný pracovník, Miloš Kašík (1894 až 1974), rovněž hlavně národopisec, jeho bratři Hynek (brněnský flétnista) a Václav, operní režisér, hudební skladatel a dirigent Národního divadla. Všichni mají něco společného s hudbou, s písněmi. Možná i proto, že Vidče patřila mezi vesnice, kde se hodně a při každé příležitosti zpívalo.

I dnes, kdy se už život na vesnici dávno změnil, rádi si videčtí občané zazpívají při svatbách, životních jubileích, na koledě, ti nejmenší v národopisném souboru Valašenka, bez kterého se ve Vidči neobejde žádná větší akce. Valašské písně působily po celý život i na Josefa Cába — místního stolařského mistra, milovníka folklóru, především však posledního domácího výrobce přenosných cimbalů na Valašsku. A jak se k této práci dostal? Její historie začíná téměř až u Pelára a tak stojí za to, aby byla zaznamenána.

23. března 1909 se narodil manželům Anně a Michalu Cábovým ve Vidči pod Bukovinou první syn Josef. Po něm přišlo na svět dalších osm dětí, a tak se rodiče měli co otáčet. Valašská muzika doprovázela malého Josefa už od malička. Jeho stařeček byl dobrý klarinetista a hrával příležitostně se svým kamarádem cimbalistou Heryánem, zvaným Michalčák. Na cimbal, který s sebou Heryán nosil, hrával dříve Vincenc Románek ze Žárů ještě v Pelárově ka-

pele. Staříček Slovák a Heryán jej našli u vdovy po Románkovi, když jí pomáhali při opravě chalupy.

Cábova chaloupka pod Bukovinou byla obklopena lesy, a tak, když Heryán chodíval na návštěvu, už z dálky byly slyšet něžné tóny cimbalu, jak struny zachytávaly o větve. Ty tóny učarovaly malému Josefovi a sníval o tom, že i on se jednou na cimbal naučí hrát.

Do školy začal Josef chodit do Valašské Bystřice. Část chalup pod Bukovinou patřila sice do Vidče, ale do školy a do kostela museli lidé chodit tam. V roce 1922 vzal místní učitel Oskar Ressel nadaného žáka podívat se do odborné dřevařské školy ve Valašském Meziříčí. Všiml si totiž výtvarného nadání chlapce a zvláště jeho lásky ke dřevu. Malý Josef už ve škole vyřezal sám fungující model vodní pily a mlýna, který se dostal až na výstavu v Brně a v Ostravě. Dostat se na dřevařskou školu bylo velkým přáním učitele i žáka. Ale doba byla těžká a otec nechtěl mít ze syna jen řezbáře. Chtěl, aby se raději vyučil nějakému řemeslu. Přihlášku do školy neposlal, a když se nechal konečně přemluvit, bylo už pozdě. A tak šel Josef Cáb do učení na stolaře. Všechno zlé je však k něčemu dobré a aspoň to dřevo mu zůstalo.

Rok 1924 byl na Valašsku velkou přípravou na první Valašský rok v Rožnově 1925. U stolařského mistra Gustava Ruska ve Valašském Meziříčí se učni rozhodli založit vlastní kapelu. Našli se dobří houslisté, našel se flétnista, ale chyběl cimbalista i s cimballem. Josefa nemuseli dlouho přemlouvávat, na cimbal zkoušel hrát už doma. Horší to bylo s mistrem Ruskem. Nebyl právě nadšený tím, že si jeho učenek chce vyrobit svůj vlastní cimbal. Nakonec však souhlasil za podmínky, že si Josef opatří vlastní dřevo a bude pracovat na cimbalu jen ve svém volném čase. Po létě a podzimu plnými práce si nesl Josef Cáb 5. ledna 1925 pěšky z Valašského Meziříčí do Vidče svůj první cimbal, cimbal, na který hrál 25. července 1925 na Valašském roku v Rožnově.

Historie tohoto nástroje byla bohatá i dál, když na něj hrával Heryán-Michalčák, a pak později, když jej koupil učitel Pilečka ze Zubří pro svůj valašský kroužek, s nímž vystupoval až ve Francii.

Ze stolařského učně Josefa se stal mistr, který si musel těžce vydělávat na živobytí pro sebe a později i pro svou rodinu. A tak než vyrobil svůj druhý cimbal, uplynulo hodně let. Dostal se k této práci vlastně až po druhé světové válce. V té době se lidé na vesnicích vraceli ke svým folklórním tradicím, zakládali valašské kroužky a muziky. Na Josefa Cába se obrátili muzikanti ze Strážce, pro které udělal nový cimbal a také na něj sám hrával.

Padesátá léta znamenala rozmach folklóru. I ve Vidči vznikl valašský kroužek s kapelou, ve které hráli pod vedením cimbalisty Josefa Cába František Pomkl na klarinet, Štěpán Tvarůžek a Pius Mandula na housle a Josef Vala na basu.

Nejslavnější léta však na cimbály Josefa Cába teprve čekala. Jsou spojena se jménem dětského valašského kroužku ve Vidči — s Valašenkou. Tento soubor založila v r. 1953 místní učitelka Barbora Kantorková. V r. 1957 tleskalo dětem z Valašenky přes pět tisíc diváků v Parku kultury a oddechu Julia Fučíka v Praze. Za cimballem seděl malý Jožka — syn Josefa Cába a děti nadšeně tančily a zpívaly. V té době mohli Valašenku slyšet lidé v celé republice z nahrávek rozhlasu v Brně. Soubor vystupoval i před členy naší vlády. Cimbal, který s Valašenkou sjezdil celou naši vlast, vyrobil Josef Cáb.

Stal se mistrem ve výrobě tohoto nástroje. Kolik cimbalů udělal, už ani sám neví. Jeho cimbály najdete v Brně, ve Frenštátě, na Hukvaldech, v Liptově, ve Valašském Meziříčí, hraje na něj Petr Zetek v rožnovském souboru Javořina a už i malá pětiletá vnučka Josefa Cába má svůj vlastní malý cimbálek.

Jak dlouho vlastně trvá, než se takový nástroj vyrobí? Čtyři sta hodin i víc. Josef Cáb používá k jeho výrobě různé dřevy, hlavně však dřeva plané hrušky, které musí být 15 až 20 roků staré.

Josef Cáb z Vidče je posledním domácím výrobcem valašských cimbalů — takových, na jaké hrála ještě Pelárova muzika. Cimbalista si svůj nástroj může nosit s sebou, jak to vidíme na obrázcích z dávno zašlých časů. Ještě hodně zakázek čeká na stolařského mistra Josefa Cába. Také když k nim přijдете na návštěvu, najdete ho většinou v jeho dílně při práci. Chce toho stihnout ještě hodně, potěšit svým dílem tisíce posluchačů, aby tak jako kdysi on, i oni měli přání naučit se hrát na cimbal nebo si při něm aspoň zazpívat.

JIŘINA FABIÁNOVÁ
kronikářka obce Vidče

O JEDNÉ KRÁSNÉ LÍPĚ

Na Hutisku-Solanci pod kostelem a farou stojí překrásná lípa. Kolik má roků, nikdo z nás neví, ale je to určitě dávno, kdy jí někdo vybral místo, které s kostelem a farou tvoří překrásnou dominantu. Obdivují ji nejen místní obyvatelé, ale i mnoho cizinců, kteří projíždějí naším krajem.

Možná že vyrostla ze semene, které sem vítr zavál. Podle Františka Koláčka z Poskle byla prý zasazena na paměť vydaní tolerančního patentu místními evangelíky a prý tu byl i evangelický kostel, který vyhořel. Kostela není, ale lípa tu je a roste čím dál do větší krásy. Strýc František Maléf, který by se letos dožil 95 let, napsal do své kroniky: „Pod lipou u kostela v dávných časech se trestávaly závitky. V neděli, když chodili lidé nájvíc do kostela, musela si děvčice, co chodila hodná za slobodna (v druhém stavu), sedět pod lipu a okolo jdoucím sa vyznávat ze své viny a haňby slovy: „Já sem sa dopustila“.

Byl to krutý a nespravedlivý trest. Možná to ani pravda není. Když je, tak je to opravdu dávno.

Za mých časů byla lípa už jen svědkem svačebních průvodů a cest k poslednímu rozloučení. Stojí tu dnes chráněná oplocením. K vyčnívajícím kořenům byla navezena hlína, zasetá tráva, která tvoří pěkný koberec, a tak díky MNV je o tuto podle odhadu přes dvě stě let starou pamětnici časů dobrych i zlých dobře postaráno. Kde jsou ty časy, kdy do jejího dutého kmene házeli ogaři z blízké školy kaménky. To byl tehdy jakýsi druh závodění v šikovnosti, neboť to nebylo tak snadné strefit se tak, aby kamének zůstal v lípě. Dnes by se tam ani ten nejšikovnější už nestrefil a také by to nebylo možné, poněvadž lípa je jako vzácný a krásný strom chráněna.

VILMA VOLKOVÁ

Lípa na Hutisku-Solanci.

Foto L. Kučirek

OBUŠEK

V našem rozsáhlém systému sdělovacích prostředků mají zcela zvláštní postavení místní tiskoviny — zpravodaje, vytvářené nadšenými nehonoranými amatéry. Zkušený novinář by asi těmto tiskovinám ledacos vytkl, nejsme však absolventy novinářské fakulty. Nelze však přehlédnout nezastupitelné místo těchto místních zpravodajů v masově politické práci.

V naší střediskové obci Novém Hrozenkově je vydáván zpravodaj s názvem OBUŠEK. Proč právě tento název? Naším předkům sloužil obušek — hůl s kovovou sekyrkou — jako nepostradatelný předmět při práci i pro obranu: pomáhal portášům v horách při strážní službě i bačovi u stáda oveček, dřevaři i gazdovi.

Obušek byl také společníkem v jejich radostech a veselí, o čemž svědčí valašské tance s obuškem. Rána po obušku se těžko hojila. Cílem našeho OBUŠKU však nebylo a není do něho „rubat“.

První číslo vyšlo na podzim roku 1959 a jeho tehdejší náplň byla hlavně socializace vesnice. V dalších číslech informoval o událostech v obci, přinášel kulturní programy i programy kina, psal o důležitých výročích, novinkách v místní knihovně, o ochotnickém divadle, spartakiádách, májových oslavách, o výročích místní knihovny, požárního sboru, kapely, o škole, o výstavbě mateřské školky, činnosti občanských výborů, Sboru pro občanské záležitosti a jiných organizací NF, vyzýval k brigádnické práci v obci, uváděl seznamy kandidátů k volbám, věnoval jedno číslo zahájení prodejní činnosti v novém nákupním středisku jednoty. Propagoval i expozice v místním památníku národního umělce Ant. Strnadla.

Od r. 1981 má OBUŠEK hlavičku navrženou grafikem prof. Karlem Langrem. Tiskne se v Moravských tiskařských závodech ve Val. Meziříčí. Náklady hradí Sdružené kulturní zařízení v obci. Do všech šesti set rodin našich občanů se dostává zdarma prostřednictvím poslanců MNV, občanských výborů nebo žáků školy. Jeho obsah je převážně kladně hodnocen. Jsou i rodiny, kde mají uschováno všech 55 čísel, vydaných od r. 1959.

Přehlédneme-li OBUŠEK za 28 let jeho vydávání, objeví se nám zajímavý pohled na život naší střediskové obce, na kulturní a budovatelské úsilí, na rozvíjení vztahů mezi občany, zkrátka leží před námi jeden z kaménků mozaiky naší doby. Význam této malé kroniky je v tom, že dokumentuje současnost pro budoucí generace. Od letošního roku nese zpravodaj název JAVORNÍK. Chceme, aby se občanům stal náš zpravodaj nepostradatelný, aby se i další občané stali jeho přispěvateli a tak napomáhali udržení regionálních tradic.

ALOIS ŠMIDÁK
kronikář obce Nový Hrozenkov

OBUŠEK
HROZENKOVSKÝ ZPRAVODAJ

MUZEJNÍ STRÍPKY

VZPOMÍNÁME

JAN JIŘÍČEK (1908—1981)

S osobou konzervátora Jana Jiříčka se už měli čtenáři našeho Zpravodaje možnost seznámit na stránkách prvního čísla z r. 1985 u příležitosti pozvání k prohlídce dlouhodobé výstavy restaurovaného nábytku z muzejních sbírek, instalované v prostorách vsetínského zámku.

Tehdy ještě nikdo ze spolupracovníků soudruha Jiříčka netušil, že připravovaná výstava bude nejen ukázkou řemeslnické dovednosti a profesionality zkušeného konzervátora a restaurátora, ale také důstojným dovršením jeho práce pro muzeum vůbec.

Jan Jiříček začal pracovat v Okresním vlastivědném muzeu Vsetín ve funkci restaurátora v roce 1976 už jako důchodce, který nedokázal uživat nečinně zaslouženého odpočinku. Jeho ruce potřebovaly pracovat s dřevem, jeho fantazie doplňovala dávno zapomenuté a dobou poškozené části výzdoby starožitného mobiliáře, jeho dílo vonělo kličem, politurou a včelím voskem.

Narodil se 26. 1. 1908 v Dolních Těšicích v okrese Přerov. Díky své zručnosti, citu pro materiál a stálému sebevzdělávání se brzy po svém vyučení u strýce — stolaře stal restaurátorem — památkářem. Nejčinnorodějších a nejaktiv-

nějších 27 let svého života prožil u Státního divadla Oldřicha Stibora v Olomouci jako šéf výpravy. Za svou výkonnost a aktivní zapojení do veřejného dění obdržel mnohá vyznamenání, mimo jiné i státní vyznamenání Za vynikající práci.

S kvalitní restaurátorskou prací J. Jiříčka, prováděnou pro OVM Vsetín, se veřejnost měla možnost seznámit už v roce 1979 na výstavě Nábytek tří století a na výše uváděné výstavě restaurovaného nábytku ze sbírek OVM Vsetín, pořádané v letech 1986-1987. Pro ochranu muzejních sbírek a někdy doslova záchranu nově získaných muzejních předmětů však měly význam jeho každodenní drobné, ale přitom pečlivé konzervátorské zásahy.

Zemřel nečekaně dne 10. 2. 1987 ve vysokém věku 79 let.

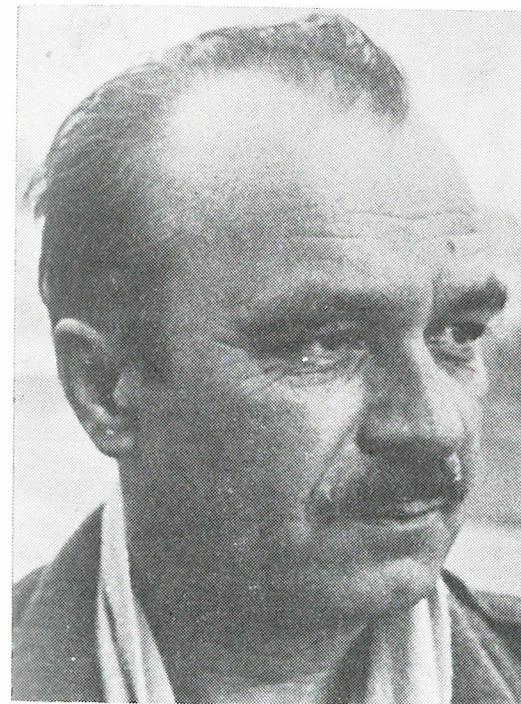
Odešel oblíbený spolupracovník a zkušený odborník; výsledky jeho práce obhájí i v budoucích letech řemeslnou poctivost a um svého tvůrce.

HJ

Ing. JIŘÍ BOROVIČKA (1929—1987)

18. dubna 1987 přišla zpráva nečekaná a bolestná. Ve věku 57 let zemřel náhle samostatný odborný pracovník Okresního vlastivědného muzea ve Vsetíně ing. Jiří Borovička.

Narodil se 4. července 1929 ve Valašském Meziříčí. Po absolvování reálného gymnázia vystudoval lesnickou fakultu Vysoké školy zemědělské v Brně. Svou lásku k přírodě, kterou podnítilo kouzelné a na přírodní krásy bohaté

Valašsko, spojil se svou profesí. Nastoupil do zaměstnání v Lesním závodě v Rožnově p. Radhoštěm. Praktická zkušenost ho velmi brzy přivedla k přesvědčení, že chceme-li životnímu prostředí účinně pomáhat, musíme více znát a umět i předvídat. V roce 1955 byl ing. Jiří Borovička přijat k externímu studiu přírodovědecké fakulty UJEP v Brně. Studoval obory biologie a ekologie. Ucelené odborné vzdělání završil postgraduálním studiem muzeologie na filozofické fakultě téže univerzity v letech 1970—1973.

Rozšiřující se přehled znásobil i zájmy ing. Borovičky. Od r. 1956 pracoval v Lesním závodě ve Vsetíně jako vedoucí polesí, ale stále více tíhl k muzejní práci a odborné činnosti v oblasti ochrany přírody. Cit a hloubku v chápání skutečnosti ovlivňovala jeho zevrubná orientace v umění, zejména pak v literatuře. Měl rád všechno krásné a hodnotné, co potvrzuje stálé zdroje a velikost reálného humanismu.

V letech 1969—1974 byl ředitelem Okresního vlastivědného ústavu ve Vsetíně, poté zastával funkci samostatného odborného pracovníka na úseku ochrany přírody Okr. vlastivědného muzea ve Vsetíně. Byl pověřen výkonem státní správy v této oblasti, a po celou dobu, až do posledních dnů, úzce spolupracoval s odborem kultury ONV ve Vsetíně.

Ing. Jiří Borovička pracoval vždy obětavě, cílevědomě a s mimořádnou odbornou erudicí. Získal si desítky spolupracovníků a v kontaktu s nimi vždy hájil společenské zájmy. Odmítl individualistické představy o podobách našeho nynějšího i budoucího životního prostředí. Klíč k jeho uchování viděl v praktické činnosti, v praktických rozhodnutích a pomoci v ochraně vod, lesů, ovzduší i volně rostoucí stromové zeleně. Bylo pro něj zcela samozřejmé, že stál u zrodu okresní organizace Českého svazu ochránců přírody. V této organizaci viděl obohacení zázemí aktivních, iniciativních lidí, kteří konkrétními činy přispějí k zachování krásného obrazu valašské přírody. Zájmy ochrany přírody propagoval i jako lektor SAK ČSSR. Za iniciativní a obětavou práci se mu dostalo řady ocenění a uznání, mezi nimi i plakety Rady pro životní prostředí ČSR.

Ing. Jiří Borovička se díval kolem sebe moudřima poučenýma očima, které viděly za hranice dnešních dnů. Poznával a učil poznávat svůj kraj a jeho jednotlivá místa i zkušeností jiných. Byly mezi nimi desítky funkcionářů národních výborů, pracovníků JZD, odborných i hospodářských organizací a institucí. Sám se učil i u prostých lidí, kteří vnímají svět spíše citem, ale citem neomylným, vypěstovaným tradicí a mnohaletým sepětím člověka s půdou, se zemí, z níž vzešel a která mu zůstává základem jeho existence.

Zůstáváme v tom nejkrásnějším slova smyslu dotčení čestným, otevřeným postojem ing. Borovičky k životu a práci. Je tomu tak i v kontextu rozvoje celého našeho okresu, v němž výsledky jeho práce budou mít své trvalé místo.

DaM

Ludvík Klímek: Kytice, olej.

1. strana obálky:

Zámek s parkem v Lešné u Valašského Meziříčí — památkově chráněný objekt ve správě OVM Vsetín

4. strana obálky:

Hradisko — Pulčín — navržená státní přírodní rezervace. Foto L. Kučírek

zpravodaj

OKRESNÍHO VLASTIVĚDNÉHO MUZEA VE VSETÍNĚ
ZÁŘÍ 1987

Zodpovědný redaktor: Aloisie Rambosková

Grafická úprava: Břetislav Dadák

Foto: Miroslav Langer

Počet výtisků: 1000 kusů

Vytiskly MTZ, závod 26 Valašské Meziříčí
Neprodejně

Tisk povolil OK ONV Vsetín pod č. j. o 3810 086 87

REINSTALOVANÁ EXPOZICE REVOLUČNÍ TRADICE VALAŠSKA

Reinstalace expozice Revoluční tradice Valašska v 1. poschodí vsetínského zámku probíhala v roce 1985 a začátkem r. 1986. Expozice byla doplněna především v úvodní a závěrečné části o řadu trojrozměrných exponátů ze sbírek muzea. Zvláště závěr expozice, dokumentující současnou průmyslovou a zemědělskou výrobu okresu, od r. 1975, kdy byla expozice otevřena, již zastaral a proto byl nově instalován současnými dokumentárními fotografiemi, nejnovějšími průmyslovými výrobky a doplněn o současnou lidovou uměleckou výrobu.

